

Het Grote Ontwerp

De ontwikkeling van een online platform dat communicatie tussen burgers en bestuur over de toekomst van de stad bewerkstelligt.

Anton Lecock (i.s.m. Jonas Denil)
LUCA School of Arts – Campus Sint-Lukas Brussel
Academiejaar 2014-2015

Klaas Verpoest & Elke Van Damme
Scriptie in het kader van eindproef Grafisch Ontwerp
9625 woorden

Abstract

(nl) In deze scriptie wordt onderzocht in welke mate de toenemende verstedelijking impact heeft op het ruimtelijk beleid in het Vlaams Gewest. Aan het begin van deze eeuw begonnen de Vlaamse gemeenten, in navolging van het Vlaamse beleid, met het opstellen van een Gemeentelijk Ruimtelijk Structuurplan, dat de ruimtelijke toekomstplannen van de gemeente richting geeft. Vandaag, 15 jaar later, zijn veel van deze plannen aan herziening toe. Gemeenten hopen hun Gemeentelijk Ruimtelijk Structuurplan te actualiseren op een participatieve manier. Burgers willen namelijk mee een rol spelen in het beleid en handelen daar ook naar, door het nemen van eigen initiatieven. Het ontbreekt stadsbesturen echter aan expertise, wilskracht en een methode om met dit gegeven op een effectieve manier aan de slag te gaan. De vraag is of er een manier bestaat waarop stadsbesturen en burgers op een efficiënte manier samen kunnen brainstormen rond de actualisatie van het structuurplan. Na gesprekken met stadsbestuur en burgers van onze eigen stad, Leuven, ontwikkelden wij Het Grote Ontwerp, een online platform, dat hierop een antwoord kan bieden. Het zet burgers en bestuur aan om samen in dialoog, te denken over de toekomst van het ruimtelijk beleid van hun stad.

—

(en) This paper investigates the impact of the growing urbanisation on the spatial policy in the Flemish Region. Since the beginning of the century, the Flemish municipalities started developing a Gemeentelijk Ruimtelijk Structuurplan, following the trend of the Flemish spatial policy. These structural plans encompass the vision for the future of the territory of the municipality. Today, 15 years later, many of these plans need to be revised. Citizens want to play an active role in the management of their municipality and act upon this, by taking matters into their own hands. Municipalities hope to redefine their Gemeentelijk Ruimtelijk Structuurplan in a participative way. However, city councils lack the expertise, will and methods to take on this difficult challenge. The question is whether there is a way for municipalities and citizens to cooperate efficiently, and to brainstorm about the revision of the structural plans. After talking to the city council and citizens of our own city, Leuven, we developed Het Grote Ontwerp, an online platform that can answer this question. It encourages both citizens and their council to think about the future of the spatial policy of their city.

Voorwoord

Deze scriptie is het resultaat van een korte maar intense periode van onderzoek, leren en creeëren. Het dient als theoretisch kader voor het product van het sluitstuk van mijn opleiding Grafisch Ontwerp. Gewapend met een briefing dook ik in het duister en verdiepte ik me de voorbije weken in thema's als bestuurskunde, stedelijk beleid en ruimtelijke ordening. Ik kreeg de kans om (literair) onderzoek te voeren, gesprekken te voeren met boeiende personen en ontzettend veel nieuwe dingen bij te leren.

Ik wil dit woord vooraf dan ook gebruiken om enkele mensen te bedanken die mij tijdens het neerpennen van mijn project gesteund, geholpen of geïnspireerd hebben. In de eerste plaats gaat mijn dank uit naar Jonas Denil, met wie ik dit project samen op poten zette, en met wie ik het project nu nog tot een goed einde hoop te brengen. Zonder de goede samenwerking met hem was deze paper wellicht nogal dun uitgevallen. Ik ook mijn fantastische vriendin Eden Buysse hartelijk bedanken voor haar steun op de soms lange avonden van hard labeur. Vervolgens zou het vreemd zijn om mijn docenten niet te vermelden in dit dankwoord. In het bijzonder dank ik Klaas Verpoest, onze persoonlijke mentor, en Elke Vandamme, die erin geslaagd is om mij warm te maken voor het schrijven van academische teksten. Daarnaast vind ik het belangrijk om de heren Adrian Vickery Hill, Toon van den Brempt en Geert Antonissen te bedanken voor hun expertise. Last but not least dank ik mijn ouders voor het nalezen van grote stukken van deze scriptie en voor het plooiën van mijn propere was. Jullie zijn stuk voor stuk helden.

Ten slotte richt ik mij nu tot u, de dappere lezer. Veel succes!

Anton Lecock

29 / 05 / 2015

Inhoud

Inleiding	8
A Theoretisch Kader	11
1. Een verstedelijkt Vlaanderen	12
1.1 Verstedelijking in Vlaanderen	12
1.2 Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen	13
1.3 Gemeentelijk Ruimtelijk Structuurplan	15
2. Stadsvernieuwing	17
2.1 Stadsvernieuwing als concept	17
2.2 Stadsvernieuwing: tendensen in de 20 ^{ste} eeuw	17
2.3 Stadsvernieuwing vandaag	20
3. Participatie	22
3.1 Participatie als concept	22
3.2. Burger en beleid	22
3.3 Burger maakt beleid	25
3.4 Internet als medium voor participatie	26
4. Conclusie	29
B Onderzoeksmethodologie	31
1. Het Grote Ontwerp	32
1.1 Motivatie	32
1.2 Conceptuele evolutie	33
1.2 Concreet: Het Grote Ontwerp	36
2. Het ontwerp van Het Grote Ontwerp	38
2.1 UI en UX	38
2.3 Wat met Ruimte Voor Gent?	39
3. Conclusie	41
Besluit	42
Bronvermelding	44
Bijlagen	51
Bijlage 1	2
Bijlage 2	18
Bijlage 3	34

Inleiding

De verstedelijking van de wereldbevolking is een globaal fenomeen. Uit cijfers van de Verenigde Naties, gepubliceerd in 2005, is te lezen dat in 1950 slechts 30 procent van de totale wereldbevolking in een stad woonde. In 2005 was dit aantal reeds gestegen tot 50 procent. Aan de hand van dezelfde cijfers wordt geschat dat dit aandeel tegen 2030 zal stijgen tot zo'n 61 procent, en zal blijven groeien (VN, 2005). Uit cijfers die de Verenigde Naties drie jaar later bekend maakte, blijkt dat het aandeel van mensen die in de stad wonen in Europa in 2050 zal liggen op bijna 84 procent. In 1950 was dit aandeel slechts 52 procent. In het minst verstedelijkte continent, Afrika, leefde in 1950 zo'n 15 procent van de mensen in de stad. In 2050 zal dit 62 procent zijn (VN, 2008). Over heel de wereld trekken steeds meer mensen naar de stad en worden er steeds meer mensen in de stad geboren. De 100 procent op globale schaal lijkt niet eens meer zo ver weg.

Met deze paper probeer ik een licht te doen schijnen op bepaalde vraagstukken die door deze globale verstedelijking ontstaan, met een focus op Vlaanderen in het bijzonder. Ik stel me hierbij onder andere de vraag hoe de Vlaamse Overheid en gemeenten omgaan met deze stijgende graad van verstedelijking van het landschap. Verder wordt onderzocht welke maatregelen in het verleden al genomen werden om de veranderende gedachte rond wonen in de stad aan te pakken. Hierbij wordt de geschiedenis en de huidige structuur van de Vlaamse ruimtelijk beleid onder de loep genomen, met een kijk op stadsvernieuwing in het bijzonder. Vervolgens wordt beschreven hoe deze aanpak van Vlaanderen evolueerde tot op de dag van vandaag en wordt gepoogd enkele vragen te beantwoorden. Vallen enkele belangrijke tendensen op? Is deze aanpak nog actueel?

De focus wordt daarna verlegd naar de burgers, die vandaag de dag meer dan ooit willen participeren in het ruimtelijke beleid dat de overheden uitvoeren. Er wordt onderzocht hoe deze huidige verhouding tussen burger en (stads)bestuur tot stand is gekomen, en hoe de overheden kunnen inspelen op deze bestaande verhoudingen. Vervolgens wordt gekeken naar hoe het internet het stadsbestuur kan helpen om toenadering te zoeken met zijn burgers, en in welke mate het internet reeds gebruikt wordt in de context van ruimtelijk beleid.

Na afronding van dit theoretisch en informatief kader leid ik het onderzoek dat ik samen voerde met Jonas Denil in door te kijken naar hoe een digitaal online platform het verschil kan maken bij de actualisering van ruimtelijke structuurplannen van de Vlaamse gemeenten. In het bijzonder zochten we naar een efficiënte aanpak waarmee geëngageerde burgers aangezet kunnen worden tot actief deelnemen in het zoeken naar de toekomstige ruimtelijke beleidsplannen van hun stad. Welke methodes bewezen in het verleden al dat ze een succesvol antwoord konden bieden op deze vraag? Met een uitvoerige benchmarking ga ik dieper in op bepaalde aspecten die ons digitaal platform kan omvatten en licht ik op deze manier bepaalde keuzes die we maakten in de ontwerpfase, toe.

A Theoretisch Kader

---

1. Een verstedelijkt Vlaanderen

1.1. Verstedelijking in Vlaanderen

Volgens de Studiedienst van de Vlaamse Regering, of in het kort SVR (2014), telde België in 2013 zo'n 11 miljoen inwoners, waarvan 3,6 miljoen in het Waalse Gewest en zo'n 1,2 miljoen in het Brusselse Gewest woonden. Het Vlaamse Gewest telde in 2013 zo'n 6,4 miljoen inwoners, verdeeld over 308 gemeenten. Van 308 Vlaamse gemeenten werden er 101 door de Vlaamse Overheid als 'platteland' geïnclassificeerd (VRIND, 2014). In 2014 woonden in die Vlaamse plattelandsgemeenten iets meer dan een half miljoen mensen (SVR, 2014). In de overige 207 gemeenten, volgens de VRIND-classificatie¹ (2014) onderverdeeld in 'centrumsteden', 'grootsteden', 'grootstedelijke rand', 'kleinstedelijk provinciaal', 'overgangsgebied', 'regionaal stedelijke rand', 'stedelijk gebied rond Brussel' en 'structuurondersteunende steden', woonden in 2014 meer dan 5,5 miljoen mensen (SVR, 2014).

We zien de globale tendens van verstedelijking ook weerspiegeld in de cijfers van de SVR (2014) over het ruimtegebruik van Vlaanderen. In vergelijking met heel Europa, is Vlaanderen een erg dicht bebouwde regio, met een bebouwingsgraad van maar liefst 27%. De bebouwingsgraad van een gebied is de verhouding, berekend op basis van het kadaster, van de bebouwde² oppervlakte ten opzichte van de totale oppervlakte van dat gebied. In Vlaanderen is dus 27 procent van de totale oppervlakte bebouwd en bijna de helft van de die bebouwde oppervlakte wordt ingenomen door woongebied (SVR, 2014). Het Brusselse Gewest spant de kroon met een bebouwingsgraad van 79%. Maar ook in 30 van de Vlaamse gemeenten ligt de bebouwingsgraad hoger dan 50%.

---

¹ Vlaamse Regionale Indicatoren, een jaarlijkse uitgave van de Vlaamse Overheid.

² Bijvoorbeeld gebouwen, wegen en andere constructies van antropogene oorsprong (SVR, 2014).

Grote steden zoals Antwerpen of Gent kenden het laatste decennium een grote bevolkingstoename, die niet snel lijkt te zullen ophouden. In een recent rapport van de SVR (2014) over de stad Antwerpen, een stad die op 1 januari 1999 zo'n 447.632 en vijftien jaar later 510.610 inwoners had, wordt tegen 2030 een bevolkingstoename geschat van net geen 15%, naar 584.605 inwoners. Een reden voor de bevolkingstoename in de steden is dat de belangrijke economische activiteiten in ons land zich (opnieuw) verplaatsen naar de stad. Ook al wordt de interactie tussen mensen steeds globaler, toch vereist deze economie van creativiteit en innovatie een bepaalde concentratie en nabijheid (Corijn, 2012). Kortom: alles wat een stad kan leveren. Mensen keren terug naar de stad om deel uit te maken van deze economische activiteit, en de cijfers leveren hiervoor het bewijs.

1.2 Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen

Maar het is ook opvallend dat Vlaanderen een onsaamhangend lappendeken van kleine steden en verstedelijkte structuren is. Binnen Europa is Vlaanderen het gewest bij uitstek waar verstedelijking in het platteland zo welig kon tieren (Loeckx en Vervloesem, 2012). Het Vlaamse lappendekenlandschap is voor ons nog steeds een vanzelfsprekendheid. In 1962 echter werd het aanpakken ervan al op de politieke agenda gezet, toen de Belgische Stedenbouwwet werd ingevoerd. Die wet schets het kader van waaruit de gewestplannen volgden. Met het maken van die gewestplannen werd voor het eerst het bebouwde landschap in België grondig gedocumenteerd, geïnclassificeerd en geanalyseerd. Na de staatshervorming van 1980 werden de gewestelijke overheden bevoegd voor de ruimtelijke ordening in hun eigen gewest.

Sinds 1997 bestaat het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen of RSV. Het wordt omschreven als "de gezamenlijke zoektocht van Vlaamse actoren om (gebiedsgerichte) projecten op een meer efficiënte en effectieve manier te realiseren" (Ruimte Vlaanderen, z.d.). Het betekende voor Vlaanderen een strategische realisatie van het nieuwe ruimtelijk beleid

(Ruimte Vlaanderen, 2013). Op de officiële webpagina³ over het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen van Ruimte Vlaanderen (z.d.) lezen we het volgende:

Het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen is sinds 1997 een belangrijk fundament van het ruimtelijk beleid. Eigenlijk is het geen plan maar een visie. Een visie die aangeeft hoe we in Vlaanderen best met onze ruimte omgaan. We moeten investeren in onze steden, zodat dit aangename plekken zijn om te wonen. Wat nog rest aan groen en open ruimte moeten we bewaren. Dat is de krachtlijn van het plan. De consequenties van deze visie worden in detail en op wetenschappelijk onderbouwde wijze uitgewerkt voor de stedelijke gebieden, het buitengebied, de economische gebieden en de ruimte voor infrastructuur. De opeenvolgende regeringen hebben de uitvoering van het plan onderschreven en intussen zie je op het terrein duidelijk de gevolgen. Het ruimtelijk beleid is onder impuls van het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen enorm geprofessionaliseerd.

Een structuurplan is een beleidsdocument dat bestaat uit drie delen. Enerzijds is er een informatief deel, dat de bestaande structuren en ruimtebehoeften van het gebied uitvoerig behandelt en illustreert. Ten tweede is er het richtinggevend onderdeel, dat een benadering zoekt van de gewenste ontwikkeling voor het gebied, met een visie op de toekomst als het ware. Als laatste deel bevat het structuurplan ook een bindend gedeelte, waarin op een onderzoekende manier onderwerpen gekozen worden uit het richtinggevend onderdeel. Deze onderwerpen kunnen dan dienen als werkprogramma voor de overheid in kwestie. Het is belangrijk op te merken dat een structuurplan geen juridisch document is. Er wordt niets wettelijk in vastgelegd, maar biedt enkel richtlijnen voor de gewenste ontwikkeling van gewesten, provincies, steden of gemeenten.

---

3 <http://rsv.vlaanderen.be>.

1.3 Gemeentelijk Ruimtelijk Structuurplan

Het planningssysteem wordt uitgevoerd op drie beleidsniveaus. Enerzijds is er het Vlaams Gewest, dat het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen (RSV) opstelde. Daarnaast werd ook door elke individuele Vlaamse provincie een Provinciaal Ruimtelijk Structuurplan (PRS) uitgewerkt. Ten slotte is het ook aan de gemeenten om een uniek Gemeentelijk Ruimtelijk Structuurplan (GRS) te ontwikkelen. Op het grondgebied van elke gemeente zijn dus naast het eigen Gemeentelijk Ruimtelijk Structuurplan ook nog twee andere structuurplannen van toepassing. Grote gemeenten en steden verdelen in hun GRS het grondgebied dikwijls ook nog onder in bijvoorbeeld deelgemeenten, sectoren of wijken.

Elke provincie en bijna⁴ elke gemeente heeft ondertussen een structuurplan. Alle grootsteden en centrumsteden⁵, zoals Antwerpen en Gent, hebben een uitvoerig Gemeentelijke Ruimtelijke Structuurplan. Het GRS bestaat in sommige gevallen uit een erg uitgebreide kluwen van documenten, en is bijgevolg niet erg toegankelijk voor de geëngageerde stadsbewoner. De structuurplannen zijn meestal wel op de officiële webpagina van de stad terug te vinden en in sommige gevallen ook als ingekorte en uitgepuurde brochure of als powerpointvoorstelling verkrijgbaar. Een synthese van het structuurplan is dikwijls ook terug te vinden in de vorm van enkele alinea's tekst op de website. Opmerkelijk is dat deze tekst in de meeste gevallen erg algemeen en vaag is en zo ingeruild zou kunnen worden met de tekst van een andere gemeente. Er wordt bijna altijd gesproken over een beleid dat garant moet staan voor een groeiende welvaart, behoud van groene buffers, een localisering van industrie, herberekening van de open ruimte, enzovoort.

---

4 Volgens de laatste officiële stand van zaken, waren er begin 2015 nog steeds vijf gemeenten zonder GRS: Alveringem, Drogenbos, Herstappe, Oudenburg en Zaventem (Ruimte Vlaanderen, 2015).

5 Volgens VRIND-classificatie (2014) zijn Antwerpen en Gent de twee Vlaamse grootsteden. De centrumsteden zijn Aalst, Brugge, Genk, Hasselt, Kortrijk, Leuven, Mechelen, Oostende, Roeselare, Sint-Niklaas en Turnhout.

We kunnen concluderen dat het ruimtelijk beleid van Vlaanderen een fraai parcours heeft afgelegd om de veranderende ruimtelijke structuren en groeiende verstedelijking aan te pakken. Van de enorme wildgroei zoals we die in het verleden kenden, is nu geen sprake meer, dankzij het vernieuwd ruimtelijk beleid in België waarbij niet alleen de gewesten een bevoegdheid hebben, maar ook elke provincie en elke gemeente zijn eigen structuurplan dient op te stellen. Aan het begin van de 21ste eeuw maakten deze Gemeentelijke Ruimtelijke Structuurplannen de weg vrij voor een golf van stadsvernieuwingsprojecten. Het Vlaams beleid inzake ruimtelijke ordening en stadszaken was eindelijk actueel en gaf ruimte aan vernieuwing op lokaal en stedelijk niveau.

2. Stadsvernieuwing

2.1 Stadsvernieuwing als concept

Stadsvernieuwing is niet nieuw. Wel is het een erg dynamische en actuele term die tegenwoordig overal opduikt. Stadsvernieuwing is ook een moeilijk begrip, omdat het geen eenduidige betekenis heeft (De Meulder, 2012; Blondeel, 2012). Vanaf het ontstaan van een stad verandert de structuur en het weefsel ervan voortdurend, en worden delen vernieuwd, opgevoerd of gemoderniseerd. In die zin is stadsvernieuwing dus van alle tijden. Maar de betekenis en de waarde die aan het begrip gegeven wordt, hangt samen met de periode waarin er over gesproken wordt (De Meulder, 2012). Na de Tweede Wereldoorlog ging stadsvernieuwing of 'stadssanering' bijvoorbeeld voornamelijk over huisvesting en krotopruijing (De Meulder, 2012). Die gedachte is in Vlaanderen ondertussen veranderd. Stadsvernieuwing betekent vandaag veel meer dan een opschoning van probleemwijken. In sé betekent stadsvernieuwing vandaag zelfs niet dat er een fysieke vernieuwing hoeft plaats te vinden, maar dat er een (positieve) mentaliteitswijziging over bepaalde gebieden dient te ontstaan.

De vraag is dan ook hoe het algemene concept stadsvernieuwing, of stadsontwikkeling, dan te definiëren valt en hoe er doorheen de loop van de geschiedenis naar gekeken werd. Het concept van stadsvernieuwing zoals we dat nu kennen, kan het best gekaderd worden door te kijken naar hoe de 'Vlaamse stad' en het Vlaamse stedenbeleid evolueerde na de Tweede Wereldoorlog.

2.2. Stadsvernieuwing: tendensen in de 20ste eeuw

Een positieve gedachte over wonen in de stad zoals we die vandaag de dag kennen, is er niet altijd geweest, hoewel onze grote steden al tijdens de middeleeuwen een belangrijke rol te vervullen hadden. Steden betekenden een plaats om te wonen, te werken en te leven. Vanaf de Industriële Revolutie echter, ontstond er een soort antistedelijkheid, die zich manifesteerde vanuit de gedachte van individualiteit en het private initiatief (De

Decker, Van den Broeck en Loopmans, 2012). De arbeidersbewegingen ijverden voor meer kwaliteitsvolle woongelegenheden voor de arbeiders in de steden, met name in de 'gezondere' buitenwijken van de stad. Men had het idee dat kinderen niet op een gezonde manier grootgebracht konden worden in de binnenstad, wat de negatieve gedachte over de stad nog meer versterkte (De Meulder, 2012). Het leven buiten de stad was het goede leven.

De periode na de Tweede Wereldoorlog was er een van grote veranderingen in het stedelijk beleid. De nieuwe welvaart leidde tot een nieuwe vorm van stedelijke planning door de overheid (Loeckx & De Meulder, 2007). Er werd een beleid gevoerd dat bouwen en wonen buiten de stad nog voordeliger en aantrekkelijker maakte (De Decker et al., 2012; Loeckx en Vervloesem, 2012). Een enorme verbetering van de infrastructuur tussen de steden en gemeenten, zoals ringwegen, snelwegen, regionale wegen en buurtspoorwegen, zorgde er onder andere voor dat veel mensen zich net buiten en tussen de steden vestigden, in plaats van er in. Dit had tot gevolg dat het bewonersaantal in de stadskernen aanzienlijk daalde en dat de grote binnensteden af te rekenen hadden met decennialange verwaarlozing. In vele ondergewaardeerde en achtergestelde gebieden vond er een *tabula rasa* plaats: oude woonwijken moesten plaats ruimen voor dure vastgoedprojecten zoals kantoorgebouwen, ziekenhuizen, universiteitsgebouwen enzovoort (De Decker et al., 2012; De Meulder, 2012).

Vanaf het einde van de jaren zeventig werd de stad als woongebied uiteindelijk herontdekt en opgewaardeerd. Zowel in de politiek als bij het sociale middenveld werd er aandacht besteed aan de groeiende aftakeling van de steden. Er ontstonden vooral kleine initiatieven om de stad op te waarderen, waarbij (tevergeefs) gehoopt werd op een sneeuwbaaleffect (De Decker et al., 2012). De hoop was dat het beleid hierin zou meegaan en echte beslissingen zou gaan nemen, om zo de situatie te veranderen. Maar door onder andere de oliecrisis van de jaren zeventig vielen de projecten al snel stil, en werd het beleid er één dat zich vooral op papier afspeelde. Sindsdien werden in Vlaanderen herhaaldelijk projecten op poten gezet om de post-industriële stad opnieuw op te waarderen, maar algemeen gezien met weinig succes (De Meulder, 2012).

Hoewel het besef bleef groeien dat de Vlaamse steden dringend nood hadden aan vernieuwing, veranderde er in de jaren tachtig bitter weinig. De financiële middelen bleven beperkt. De slechtere levensomstandigheden in de steden en de blijvende macht van het autoverkeer zorgden echter wel voor de opkomst van tal van buurtcomité's. Zij ijverden onder andere voor een zachttaardige, op zwakke weggebruikers gerichte aanpak, waarbij teruggekeerd werd naar de essentie van de stad: de mens, niet de stenen. Het heersende beleid dat blindelings focuste op economische vooruitgang, ruimde plaats voor een nieuwe, sociale gedachte (De Bie, Oosterlynck, De Blust, 2012).

Er werden veel plaatsen door de overheid erkend als herwaarderingsgebied, maar daar gebeurde echter weinig concreets mee (De Meulder, 2012). Wat wel nieuw was aan deze overheidsbesluiten, is dat ze ook steunden op de inbreng van buurtbewoners, academici en andere betrokkenen. Een nieuwe *tabula rasa* zoals in de periode na de Tweede Wereldoorlog was evenwel uit den boze. De nieuwe buurtwerkingen, comité's en organisaties lieten het zwaartepunt kantelen van 'stenen' naar 'mensen'. Plots kreeg het woord stadsvernieuwing ook een andere betekenis: het behoud en de verbetering van bestaande structuur en wijken was van belang. Het werd duidelijk dat het leven van mensen die woonden in de stedelijke gebieden zwaarder begon te wegen dan de economische doelstellingen van de overheid.

Stadsvernieuwing werd vanaf de jaren negentig een strategie (De Meulder, 2012). In plaats van te wachten op een algemeen beleid dat niet werkte, ging men steeds vaker met individuele projecten werken. In 1997 werd uiteindelijk het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen opgesteld. Dat werd gevolgd door de Provinciale Ruimtelijke Structuurplannen en de Gemeentelijke Ruimtelijke Structuurplannen, om op deze manier constructief en op lokale schaal te beginnen denken aan de toekomst van het gebied. Naar het voorbeeld van andere Europese steden kwam ook de stadsvernieuwing in Vlaanderen eindelijk op gang. Stadsvernieuwing werd ook niet langer bekeken als de oplossing van een specifiek probleem, maar vooral als een opportuniteit voor de stad en zijn bewoners.

Stadsvernieuwing werd in zekere zin niet alleen opnieuw 'vernieuwing', maar ook ontwikkeling, en werd niet langer enkel gelijk gesteld aan herwaardering of verbetering (De Meulder, 2012).

2.3 Stadsvernieuwing vandaag

Het valt vandaag echter op dat de Gemeentelijke Ruimtelijke Structuurplannen van vele steden minstens 10 jaar geleden ontworpen zijn. Het is dan ook de vraag hoe zij nog relevant of interessant kunnen zijn voor de huidige situatie van de stad en haar beleid. Zo werd het ruimtelijk structuurplan van de stad Aalst voor het laatst in 2005 gewijzigd (Stad Aalst, z.d.). De oorspronkelijke GRS van Brugge en Genk werden dan weer goedgekeurd in 2006 (Stad Brugge, z.d.; Stad Genk, z.d.). In Mechelen was dit al het geval in 2001 (Stadsbestuur Mechelen, z.d.). Vijftien jaar geleden was de euro nog niet ingevoerd, bestond het internet voor persoonlijk gebruik nog niet zoals we het nu kennen, was het hebben van zonnepanelen nog eerder een opmerkelijk gegeven, was roken op de werkvloer nog toegestaan, en werden de Gemeentelijke Ruimtelijke Structuurplannen opgesteld. Veel zaken zijn intussen geëvolueerd, maar de meeste Structuurplannen niet (inclusief het RSV), en daar zijn de overheden zich ondertussen ook van bewust.

Daarom is Ruimte Vlaanderen, dat het ruimtelijk beleid in Vlaanderen ontwikkelt in opdracht van het Vlaams Ministerie voor Ruimtelijke Ordening, van start gegaan met het ontwikkelen van het Beleidsplan Ruimte Vlaanderen (BRV). Het moet dienen als de opvolger van het RSV dat de laatste vijftien jaar het ruimtelijk beleid bepaalde. Het RSV beschikte over robuuste lijnen, maar stelde nog teleur op bepaalde zaken, zo heeft het er niet voor gezorgd dat we "de suburbanisatie en de versnippering van de open ruimte nog onvoldoende onder controle hebben" (Beleidsplan Ruimte, 2012).

Naar het voorbeeld van de Vlaamse Overheid zijn vooral de grote steden in de laatste jaren ook intensief bezig met het onder handen nemen van hun GRS. Zo geeft het Stadsbestuur van Antwerpen op zijn website te kennen dat het huidige strategische GRS toe is aan actualisering en dat het in

2013 gestart is met een evaluatie en actualisering van het zogenaamde s-RSA⁶ (Stad Antwerpen, 2014). Ook Gent startte in het voorjaar van 2015 met een ambitieus project om zijn Gemeentelijk Ruimtelijk Structuurplan aan te passen.

De oorspronkelijke Gemeentelijke Ruimtelijke Structuurplannen werden dikwijls binnen beleidskamers opgesteld, waarna een voorlopige versie werd voorgelegd aan de bevolking. De burgers konden op hun beurt het plan dan goedkeuren, waarna het aangepast en doorgevoerd kon worden. De geactualiseerde structuurplannen waar nu aan gewerkt wordt, beogen een aanpak van onderuit, waarmee samen met de bevolking gezocht wordt naar de toekomst van de stad. Dit is een opvallende nieuwe tendens: participatie.

---

6 strategisch Ruimtelijk Structuurplan Antwerpen.

3. Participatie

3.1 Participatie als concept

Participatie is een term die vandaag de dag niet meer weg te denken is wanneer het gaat over stadsvernieuwing. Maar, net zoals het concept van stadsvernieuwing moeilijk te omschrijven valt, is participatie een lastig begrip. In de letterlijke betekenis van het woord betekent participeren 'deelnemen aan iets', 'deel hebben aan een gebeuren'. In een stedelijke of maatschappelijke beleidscontext kan dat geïnterpreteerd worden als het nemen van initiatieven door belanghebbenden of stakeholders, gaande van verschillende overheden en investeerders, tot huidige en toekomstige (buurt)bewoners, academici enzovoort. Zij participeren dan in de projecten en zoeken naar oplossingen die zowel hen als de maatschappij ten goede komen. Een goede definitie voor het concept participatie, is het vormen van een mening en het voeren van debat. Het gaat dus over een interactie en dat betekent niet hetzelfde als het hebben van inspraak (Hondeghe, 2014).

3.2. Burger en beleid

De samenwerking tussen (individuele) burgers en (stedelijk) bestuur komt steeds meer voor. Meer en meer zien we burgerinitiatieven ontstaan met een blik op de stedelijke toekomst. Er zijn zowel voor- als nadelen verbonden aan burgerparticipatie en theoretisch gezien zijn er ook verschillende vormen van participatie. Participatie kan bijvoorbeeld gaan over de ter inzage legging van informatie over bijvoorbeeld een RUP⁷, er kunnen openbare onderzoeken plaatsvinden waarbij burgers betrokken worden, of er kunnen referenda opgesteld worden. Uit de actualiteit leren we dat participatie veel potentieel heeft, denken we aan Ringland of G1000, maar daarnaast ook risico's met zich meebrengt (Hondeghe, 2014).

---

7 Ruimtelijk Uitvoeringsplan.

De samenwerking tussen burgers en overheid, gemeentebestuur, of andere lokale beleidsvormen kan gebeuren in een dialoog, maar kan jammer genoeg ook leiden tot een conflict of protest (De Rynck, 2012). Sommige van de participatieve initiatieven zijn van intellectueel hoogstaand niveau, terwijl anderen eerder eenvoudig van aard zijn. Ook kunnen ze indirect, direct, formeel of informeel zijn. De initiatieven kunnen een lange voor-geschiedenis hebben, terwijl andere dan weer een kort bestaan leiden, ze kunnen plots opduiken vanwege een beslissing van het beleid, en de volgende week al weer verdwenen zijn. Het is dan ook ontzettend moeilijk, zeker voor het bestuur of beleid, om een overzicht te krijgen van dit kluwen van initiatieven, aangezien ze nergens geïnventariseerd en al helemaal niet gedocumenteerd zijn (De Rynck, 2012).

In zekere zin kan gesteld worden dat actief burger zijn betekent dat je deelneemt aan het beslissen van kwesties die de maatschappij, of toch zeker je omgeving, aanbelangen. In de jaren negentig werd in verschillende steden geëxperimenteerd met manieren om dit actief burger zijn toe te laten (De Bie et al, 2012). De meeste steden vinden vandaag dat ze participatief besturen en daar ook naar handelen (De Rynck, 2012). Maar steden zijn nog steeds te vaak bezig met het pampieren van hun burgers. Het beleid is te trots omdat het verkozen werd door de burgers, en wil daarom ook zelf en alleen besturen (Apostel, 2012). Burgerparticipatie gaat er echter over dat burgers zelf impact op hun leven kunnen hebben, zelf keuzes gaan maken en zelf de verantwoordelijkheid zoeken en opnemen (De Rynck, 2012). Ze starten grootse projecten, zoals Ringland, en gaan geheel met eigen middelen of met steun van het maatschappelijk midden-veld, de concurrentie aan met het professionele bestuur. Ervaring leert het bestuur echter dat hun eigen manier van werken, onderzoeken, en de door hen gesubsidieerde onderzoekers het beter doet. Waarom dan nog naar de burgers stappen? Het is te moeilijk, zeggen de meeste stadsbesturen dan, het vraagt te veel tijd, geld en energie.

Het is dan ook niet heel opmerkelijk dat sinds het aantal grote stadsver-nieuwingsprojecten groeide, ook het verzet hiertegen steeg. De huidige situatie verschilt grondig van de situatie ruim twintig jaar geleden, toen de buurtcomité's voor het eerst het levenslicht zagen. Het bestuur ging

er altijd van uit dat de belangen van de lokale actiegroepen en comité's niet verder zou reiken dan de eigen "stoep en straat". Maar niets is minder waar. De tijd is voorbij dat de overheden blind overtuigd konden zijn van de gedachte dat hun kennisvoorsprong voor de eeuwigheid bestemd was (Huyse, 2015). Vandaag tonen initiatieven zoals Ringland aan dat geëngageerde burgers de krachten kunnen en willen bundelen en meer dan ooit bereid zijn om hun eigen beleid waar te maken. Ze kunnen steeds meer rekenen op steun van de professionele en academische sectoren, waardoor het kennisverschil niet langer een rol speelt. Aan het begin van deze eeuw kon men de eerste signalen waarnemen van deze verschuiving.

Een antwoord van het beleid liet echter niet op zich wachten. Er werd met radicale termen gesproken: er moest veel veranderen, dat stond vast. Zo werd in 2000 een multidisciplinaire *task-force*⁸ opgetrommeld door de Vlaamse Overheid die erop uit was om te onderzoeken wat er veranderd kon worden in het Vlaamse stedenbeleid, en vooral hoe dit aangepakt moest worden. Sinds het begin van deze eeuw werden er door de Vlaamse Overheid verschillende initiatieven op poten gezet om het beleid te doen kantelen. Zo is er het Stedenfonds, dat Vlaamse steunen financieel ondersteunt bij het voeren van duurzaam beleid (Vlaamse Gemeenschapscommissie, z.d.). Daarnaast zijn er ook talrijke nieuwe subsidies voor individuele stadsvernieuwingsprojecten. De afgelopen tien jaar evolueerden alle Vlaamse steden op deze manier naar een kwalitatiever en professioneler beleid (De Rynck, 2012).

Een argument dat nogal snel wordt gebruikt tegen het opstellen van het ruimtelijk beleid, is dat de burgers niet gehoord of aan de kant geschoven worden, terwijl er sprake zou moeten zijn van een participatief proces. Maar een proces dat participatief is niet altijd gelijk aan een open proces, waarin alle informatie vrij ter beschikking staat, en zeker niet elke beleidszaak is een participatief proces (De Rynck, 2012).

---

8 De resultaten van hun onderzoek werden in samengevat in Boudry, L., Cabus, P., Corbijn, E., De Rynck, F., Kesteloot, C. & Loeckx, A. (Red.) (2003). *Witboek—De Eeuw van de stad: over stadsrepublieken en rastersteden*. Brussel: Project Stedenbeleid.

Zoals eerder al werd aangehaald, kan participatie allerlei vormen aannemen, zowel formeel als informeel, en het is dan ook belangrijk dat wanneer participatie beoogd wordt, het op een controleerbare manier gebeurt. Dit is echter zeer moeilijk. Het participatieproces wordt nog ingewikkelder als er andere spelers behalve het bestuur en de burgers op het toneel verschijnen. Zo zijn er de publieke vervoersmaatschappijen, private ondernemers, investeerders en infrastructuurbeheerders die allemaal ook ontzettend veel betekenen in stadsvernieuwingsprojecten, maar ook telkens andere belangen vertegenwoordigen. In het beste geval worden burgers daar dan ook nog bij betrokken door het stadsbestuur, maar dikwijls slechts in beperkte mate en met beperkte diepgang, waardoor er wordt voorbijgegaan aan een enorme schat aan lokale kennis (De Bruyn & Van Acker, 2013).

Goede, succesvolle participatie kan ook niet gezien worden als het samenbrengen van wij en zij, als twee aparte groepen van 'de burgers' en 'het bestuur'. Participatie ontstaat daarentegen door een weefsel van organische netwerken in een stad en zijn omgeving, dat tot stand komt door interactie van personen met elkaar (De Rynck, 2012). Of deze persoon nu deel uitmaakt van 'het bestuur' of 'de burgers' maakt in die zin niet veel uit. Burgers vervullen functies binnen de maatschappij, soms met grote invloed binnen het bestuur, net als ambtenaren ook burgers zijn van de stad waarin ze wonen. Deze laatste vormen een belangrijke factor in het opstarten en succesgraad van een participatieproces, want zij zijn de rechtstreekse contactpersonen van het beleid in het participatienetwerk (De Rynck, 2012).

3.3 Burger maakt beleid

Net zoals het vernieuwingsbeleid van de stadsbesturen professioneler en kwalitatiever werd, veranderde de burgersamenleving ook in die richting. Beleidszaken kennen een steeds groter wordend draagvlak bij de steeds professioneler wordende groep van burgers. Dit thema wordt vandaag de dag druk besproken in de media. In een opiniestuk⁹ stelt Filip De Rynck

---

9 De Morgen, 29 april 2015.

(2015), hoogleraar bestuurskunde aan de UGent, de vastgeroeste keuzes van beleidsmakers aan de kaak. Er moet meer aandacht uitgaan naar de stijgende zin in participatie van de burgers. “Meer en meer zien we autonome burgers die niet langer de mandaten willen uitdelen, maar deze zelf willen invullen” (De Rynck, 2015). Plots wordt het hele verhaal ook erg politiek geladen. Zo zegt De Rynck (2015) terecht dat “burgers, die zelf kennis hebben, overal aan kennis geraken en die kennis snel delen, hun stem niet meer weggeven: ze verheffen die stem zelf”. Er lijkt vandaag ook meer interesse te zijn voor initiatief vanuit de burgers dan vanuit de overheid, die al lange tijd vermoeid lijkt te zijn met bepaalde dossiers, zoals dat van de Antwerpse ring (Huyse, 2015).

We zien dan ook dat stadsbesturen, en zelfs de Vlaamse Regering in het geval van Ringland, de initiatieven van de burgers haastig proberen te betrekken bij de plannen van het bestuur zelf. Maar doen beleidsmakers dit uit politieke overwegingen? Doen ze het om niet aan gezichtsverlies te leiden bij de ‘gewone’ burgers die meer en meer te weten komen over de initiatieven van hun medeburgers? Want vandaag de dag heeft zo’n initiatief een groter klankbord dan ooit, dankzij de mogelijkheden van het internet, en meer bepaald, de kracht van sociale media. Dit zei ook Peter Vermeulen (in Volkskrant, 12 mei 2015), een van de bedenkers van Ringland:

Ik herinner me nog dat op mijn eigen voorstelling in 2012 één lokale krant aanwezig was. Toen we vorig jaar met Ringland een colloquium hielden, stonden we ineens in alle kranten. Ik ken niets van Facebook en zo, maar die sociale media zijn een enorme megafoon.

3.4 Internet als medium voor participatie

Sociale media en internet blijken vandaag de dag de manier bij uitstek om geïnteresseerde burgers met kennis van zaken op een heel eenvoudige en gerichte manier te bereiken én te betrekken bij stadsvernieuwingsprojecten. Dit is ook de grote steden niet ontgaan. Zo startte de Stad Gent in samenwerking met Digipolis dit voorjaar de ambitieuze campagne ‘Ruimte Voor Gent’. De bedoeling van het digitale platform, dat loopt van februari

tot juli, is om samen met de Gentse bevolking ideeën en acties te verzamelen. Deze kunnen dan gebruikt worden in het nieuwe ruimtelijk beleidsplan van de stad (Ruimte Voor Gent, 2015). Op het platform kan de bewoner een idee of een actie aangeven, waarna er door andere bewoners druk gereageerd, gedeeld en *geliked* kan worden. De bedoeling is dat tegen de zomer van 2015 alle ideeën van de bevolking op de website gedeeld zijn, waarna de stad ermee aan de slag kan. Eind mei 2015 telde het platform 103 ideeën en 29 acties.

Andere steden zouden ook graag mee gaan in dit digitale verhaal. Ik sprak samen met mijn collega Jonas Denil, met Geert Antonissen¹⁰, verbonden aan Infohuis, de Dienst Communicatie Stadsvernieuwing van de Stad Leuven, over dit gegeven. Geert Antonissen gaf aan dat het stadsbestuur al lange tijd op zoek is naar een manier om meer en vooral op een vlottere manier burgers bij de stadsvernieuwingsprojecten te betrekken (G. Antonissen, persoonlijk interview, 28 april 2015). Toen de Stad Leuven net als vele andere gemeenten rond het jaar 2000 bezig was aan de opstelling van Gemeentelijk Ruimtelijk Structuurplan, was dit niet in overleg met de burgers. Tijdens de twee jaren nadat een eerste versie van het project voltooid was, is men wel met de initiële versies naar de burgers gestapt. Maar dit bleek echter niet vanuit het participatief idee waarbij de burgers mee mochten denken, want het bestuur had toen, samen met de belanghebbenden, de hele oefening al binnenshuis gemaakt. Het hoefde enkel nog voorgelegd te worden aan de burgers, die nog konden aangeven “wat goed en wat slecht was” (G. Antonissen, persoonlijk interview, 28 april 2015).

Nu is dit inmiddels bijna vijftien jaar oude Leuvense GRS aan herziening toe, en de Stad Leuven wil voor de actualisatie ervan op een participatieve manier te werk gaan. Er wordt een dialoog beoogd, en niet langer een éénrichtingsverkeer van bestuur naar burger. Burgerparticipatie staat in de nieuwe plannen centraal, zodat de burger actief kan meedenken. Om dit te bewerkstelligen wordt vooral gedacht aan een digitale toepassing, maar “dat ligt—in het verlengde van de website—totaal ‘op zijn gat’ op dit

---

10 Zie ‘Bijlage 3: Transcript persoonlijk interview Geert Antonissen’.

moment” (G. Antonissen, persoonlijk interview, 28 april 2015). Er wordt dan ook naar een andere manier gezocht om burgers te betrekken bij de plannen, zoals aan de hand van infomarkten waarbij mensen persoonlijk vragen kunnen stellen en in gesprek kunnen gaan met ambtenaren van de Stad Leuven.

Eén ding lijkt vrij duidelijk: de digitale revolutie, daar kan men niet meer om heen. De huidige middelen vragen veel tijd en werpt hun vruchten niet af. Burgers besluiten het heft in eigen handen te nemen en zelf aan de slag te gaan met de nieuwe technologieën. Het stadsbestuur is er zich van bewust dat de digitale tools er moeten komen, maar durft die weg nog onvoldoende in te slaan. Er zijn bovendien ook nadelen verbonden aan de digitale participatie, waarbij iedereen zijn zeg kan doen en zijn eigen belangen kan verdedigen. Het voorbeeld van Ruimte Voor Gent is op dit moment slechts een unicum, en het is zelfs maar de vraag of dat project zijn beoogde resultaat zal bereiken.

4. Conclusie

Net als in de hele wereld is ook in Vlaanderen de verstedelijking nog steeds in opmars. Dat wordt weerspiegeld in het toenemende aantal mensen dat zich in de Vlaamse steden vestigt. Mensen keren terug naar de steden omdat deze opnieuw een belangrijke rol vervullen in de economie. De afgelopen eeuwen ontstond er echter een ware wildgroei van verstedelijking doorheen het Vlaamse landschap, wat uiteindelijk resulteerde in een schaarse en onoverzichtelijke open ruimte. Het werd tijd voor een nieuw beleid inzake ruimtelijke ordening. Zo ontstond in 1997 het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen, dat een structurele aanpak van het Vlaamse ruimtelijke landschap vooropstelt. Ook elke provincie en elke gemeente heeft nu zijn eigen structuurplan, waarin een brede toekomstvisie wordt gezocht waar het beleid naartoe kan werken. Deze nieuwe aanpak van de overheden zorgde voor een golf aan stadsvernieuwingsprojecten.

Stadsvernieuwing is een eeuwig veranderend concept. Zestig jaar geleden verstond men onder stadsvernieuwing het saneren van verkrotte wijken, terwijl het nu veel meer gaat over een gemeenschappelijk zoeken naar oplossingen voor buurten en andere stedelijke problemen. Het is vandaag ook niet langer een *top-down* verhaal waarbij de regie volledig in handen ligt van het bestuur. Stadsvernieuwingsprojecten groeien tegenwoordig veel meer van onderen uit, in samenwerking met buurtwerkingen en -comité's, die in de jaren tachtig ontstonden als reactie op het anti-sociaal stedenbeleid. De GRS die werden opgesteld boden een gestructureerde visie op het toekomstbeleid. Maar vandaag de dag is dit beleid aan vernieuwing toe, en wordt voor het eerst intensief samen met de burgers gezocht naar actuele beleidsoplossingen.

Dit veranderd concept leidt naadloos naar een ander *hot topic* van vandaag: participatie. Het betekent letterlijk 'deelnemen aan een gebeuren', in de vorm van debatvoering of interactie tussen belanghebbenden. De burgerparticipatie van vandaag is een steeds belangrijker wordende facet in het ruimtelijk beleid en de stadsvernieuwingsprojecten van vandaag. De vernieuwingen van de ruimtelijke structuurplannen zijn onlosmakelijk

verbonden met de wil van de burgers om deel uit te maken van het beleid. De vraag rijst dan ook hoe deze burgerzin verenigd kan worden met de taak van de steden om het ruimtelijk beleid uit te stippelen. Daarvoor biedt de huidige technologie en meerbepaald het internet de nodige sleutels. Het is nu enkel nog de taak om de stadsbesturen deze sleutels aan te reiken, aangezien ze het soms wel eens moeilijk durven krijgen zodra er ergens 'www' voor komt te staan.

B Onderzoeksmethodologie

---

1. Het Grote Ontwerp

1.1 Motivatie

Uit de voorgaande theoretische analyse leren we dat steden en overheden vandaag meer dan ooit bereid zijn om met burgers in zee te gaan. De wil van beide partijen is aanwezig, en de tijd is rijp om er aan te beginnen. Maar de know-how ontbreekt om dit op een efficiënte manier te doen, terwijl de huidige technische mogelijkheden dit wel toelaten. En dat is waar ik, samen met mijn collega Jonas Denil, ten tonele verschijn.

Ik gebruik het voorafgaande theoretisch kader waar ik samen naartoe werkte met Jonas, als motivatie en relevantie om mijn afstudeeropdracht uit te werken. Een groot deel van de opdracht beslaat immers het voren genoemde onderzoeksproces. Ons project startte met het gegeven dat globale verstedelijking een feit is dat bovendien ook problemen met zich meebrengt. Tijdens het onderzoeksproces rond dit gegeven rezen verschillende vragen. Als de globale verstedelijking een feit is, hoe zit het dan met de situatie in Vlaanderen? Wat wordt er in Vlaanderen gedaan om dit aan te pakken? Met andere woorden: hoe wordt er hier concreet in het ruimtelijk beleid mee omgegaan? Hoe evolueerde dit ruimtelijk beleid doorheen de geschiedenis? Wat is de huidige situatie van de stadsvernieuwing in Vlaanderen? Zijn burgers betrokken bij deze beleidszaken, en in welke mate zijn ze geïnteresseerd om mee te werken aan de actualisatie van het stedelijk beleid? Welke methodes kan men gebruiken om samenwerking tussen burgers en bestuur in goede banen te leiden? Wat is de invloed van internet en sociale media hierop? Kan een digitaal model soelaas bieden bij het creëren van een nieuw communicatiemodel tussen belangengroepen in stadsvernieuwingprojecten?

Naargelang wij ons meer in de thematiek van ruimtelijk beleid en stadsvernieuwing in Vlaanderen verdiepten, vonden we ook op meer van deze vragen een antwoord en evolueerde ook de aard van de doelstelling van het project. Uiteindelijk kwamen Jonas en ik uit bij de concluderende vraagstelling waarop we met een goed uitgebouwd ontwerp een passend

antwoord konden bieden. Onze vraagstelling luidt nu als volgt: op welke manier helpt Information Design bij het ontwikkelen van een kwalitatief digitaal platform dat steden en gemeenten kunnen gebruiken om hun ruimtelijk beleidsplan op een participatieve manier te actualiseren?

Ons antwoord daarop is Het Grote Ontwerp: een digitaal platform in de vorm van een website, dat algemeen toepasbaar is op alle Vlaamse gemeenten. Op het platform kunnen zowel het beleid als de bewoners hun ideeën en gedachten kwijt die toedragen tot een actualisering van het ruimtelijk beleid van de gemeente. De nadruk ligt op het bundelen van de kracht van de expertise van burgers, professionals én het beleid samen. Het is de bedoeling dat men via dit platform elkaar aanvult en kritisch durft te zijn voor elkaars ideeën.

1.2 Conceptuele evolutie

Bij de aanvang van het project was het in de eerste plaats onze bedoeling om onderzoek te voeren naar hoe we zelf zouden kunnen ingrijpen in het ruimtelijke weefsel van de stad waar we allebei leven: Leuven. We leerden hieruit wel wat onze drijfveer was: we stelden ons op als burgers met zin voor initiatief die reageerden op het huidige stedelijke beleid in Leuven. Er is al langer een aanslepende mobiliteitsproblematiek aan de oostkant van de stad, waar het centrum van de stad en de deelgemeente Kessel-Lo elkaar ontmoeten. Onderzoek voeren naar hoe fysiek ingegrepen kan worden in de stedelijke ruimte is echter een taak die specifiek weggelegd is voor *urban planners*.

Uit dit idee ontstond echter wel een nieuwe vraag: hoe gaan *urban planners* om met burgers? Hoe communiceren steden met burgers? Hoe communiceren stakeholders onderling met elkaar? Hoe communiceren zij hun ideeën naar de bevolking? Om tot dit antwoord te komen besloten Jonas en ik samen om gesprekken te voeren met verschillende groepen van belanghebbenden in stadsvernieuwingprojecten. Zo spraken we in de eerste plaats met Adrian Vickery Hill, een *urban planner* werkzaam bij het Leuvense BUUR, Bureau Urbanisme.

Uit het gesprek¹¹ dat we met Adrian voerden, leerden we veel bij over de verhoudingen tussen belangengroepen in stadsvernieuwingsprojecten en over de manier van communiceren tussen deze groepen onderling. We konden echter wel concluderen dat er geen eenduidige methode is waarmee stakeholders of belanghebbenden onderling communiceren. Een constructie opbouwen waarmee dit wel schematisch of systematisch kon gebeuren was een mogelijke optie voor ons project, maar bleek al snel onuitvoerbaar omdat het teveel toegespitst zou zijn op een heel specifieke situatie die één specifieke oplossing vereiste. Een uitgepuurd communicatiemodel zou dan geen zin hebben en in vele gevallen alleen maar belemmerend werken.

We waren echter niet van ons stuk gebracht, want van Adrian leerden we ook veel bij over hoe (de naïviteit van) burgers gebruikt werd bij stadsvernieuwingsprojecten. Buurtbewoners hebben wel het gevoel dat ze inspraak krijgen bij vernieuwingsprojecten, maar dit gevoel ontstaat vaak omdat andere stakeholders handig de 'pleister-op-de-wonde-methode' toepassen. Deze methode houdt in dat buurtbewoners mee mogen beslissen over facetten van het project, terwijl dit eigenlijk geen structurele beslissingen meer zijn. Ze kunnen enkel maar over kleinigheden beslissen, die er echter wel voor zorgen dat ze tevreden genoeg blijven.

Dat zette ons op weg van het onderzoek naar de communicatieproblematiek tussen burgers en beleid in onze stad. Zoals in het theoretisch kader omschreven wordt, ontstonden juist hierdoor in het verleden een aantal buurtcomité's en verenigingen die deze problemen aankaarten. Zo belandden we bij Toon Van den Brempt, voorzitter van Overleg Buurtcomité's Kessel-Lo (OBK). Ook met hem hadden we een diepgaand gesprek¹² over hoe de concrete verhouding is tussen het OBK en het Leuvens stadsbestuur. Wij waren in het bijzonder geïnteresseerd in één bepaald stadsvernieuwingsproject in Leuven, namelijk het project van de 'Kop van Kessel-Lo'. Door ons op dit project toe te spitsen, hoopten we hem gerichtere

---

11 Zie 'Bijlage 1: Transcript persoonlijk interview Adrian Vickery Hill'.

12 Zie 'Bijlage 2: Transcript persoonlijk interview Toon Van den Brempt'.

vragen te kunnen stellen. Toon wist ons veel bij te brengen over de evolutie van dit project. Maar wat tijdens ons gesprek met Toon vooral opviel, was hoeveel moeite het OBK, en bij uitbreiding tal van andere buurtcomité's, doen om projecten die de stad uitvoert te ondersteunen en hierover met het bestuur openlijk in dialoog te gaan. Er bleek een grote ontevredenheid over bepaalde zaken die in het verleden gebeurd waren, terwijl ze eigenlijk wel nauwe samenwerkingen met het stadsbestuur gekend hadden.

Daarnaast was het ook opvallend dat er een hele vreemde, informele structuur bestaat binnen deze buurtcomité's en tussen comité's onderling. Er is een grote bereidheid tot initiatief, dat konden we ook tijdens het gesprek met Toon merken. Maar dikwijls is het klankbord dat kan leiden tot goede communicatie niet aanwezig. De conclusie uit dit gesprek was dan ook dat er weliswaar communicatie met de stad plaatsvindt, maar dat die dikwijls stroef verloopt. Er worden beleidsbeslissingen genomen die stuiten op protest van buurtbewonerorganisaties, omdat er niet of nauwelijks participatief wordt opgetreden vanuit het beleid zelf. Toon merkte ook op dat er ook ontevredenheid is bij de buurtbewoners door een gebrek aan openheid over bepaalde projecten vanwege het bestuur. Het lijkt er namelijk op dat het beleid angst heeft om zijn al zijn plannen op tafel te leggen en de burgers op deze manier een inkijk te bieden in het hele verhaal. De mening van Toon was dat het stadsbestuur vreest dat door meer participatie, er ook meer weerstand zichtbaar zou worden. "Terwijl ze nog moeten doordringen worden van de omgekeerde redenering: het is door meer te communiceren dat de weerstand kan afgenomen worden" (T. Van den Brempt, persoonlijk interview, 23 april 2015).

We wilden uiteraard de mogelijkheid om met de stadsdiensten zelf eens te gaan praten niet uit de weg gaan. We hadden van Adrian en Toon veel geleerd over communicatiemodellen, structuren, verhoudingen en problemen, maar dit waren slechts twee kanten van het driedelige verhaal. We hadden daarom ook nog een aangenaam gesprek¹³ met Geert Antonissen van de Dienst Communicatie Stadsvernieuwing van de Stad Leuven.

---

13 Zie 'Bijlage 3: Transcript persoonlijk interview Geert Antonissen'.

Op dat moment hadden we nog steeds geen duidelijke richting gevonden voor ons project. Het gesprek met Toon had het hele verhaal nog complexer gemaakt voor ons, en we waren ons aan het verliezen in een heel specifieke en lokale situatie, die er binnen een bredere verstedelijkingsproblematiek minder toe doet. Wat kunnen wij als information designers aan deze bredere problematiek veranderen? Gelukkig bood het gesprek met Geert ons nieuwe inzichten. Hij vertelde ons over de geschiedenis die Leuven had doorlopen met de opstelling van het oorspronkelijke Gemeentelijk Ruimtelijk Structuurplan. We konden de voorbije gesprekken synthetiseren tot een nieuwe consistente vraagstelling waar vele steden, inclusief Leuven mee worstelen. De krijtlijnen tekenen van het komende ruimtelijk beleid, met deelname van burgers, moet de norm worden. Maar hoe? Geert gaf aan dat het stadsbestuur zelf van mening is dat de digitale manier de enige echt productieve kan zijn. Maar of het er snel zou komen, wist hij niet.

Vanaf dat moment wisten Jonas en ik het echter wel. Wij zouden een platform bouwen waarop burgers en beleid samen zouden kunnen nadenken over de toekomst van hun stad. En dat platform kreeg de naam 'Het Grote Ontwerp'.

1.2 Concreet: Het Grote Ontwerp

Toen we met Het Grote Ontwerp aan de slag gingen, hadden we al een hoop bagage door de gesprekken die we gevoerd hadden en hadden we ook al een breed onderzoek naar de achtergrond van de Vlaamse verstedelijkingsaanpak achter de rug. Maar toch waren en zijn we ons bewust van de vele facetten van ons plan. Zo was het voor ons allereerst de bedoeling om een realiseerbaar product te ontwerpen, dat niet utopisch denkt maar, gefundeerd op de actuele feiten en de verlangens van de gemeenten, ook echt uit te voeren valt. Daarnaast heeft het platform ook een tweedelige doelgroep. Langs de ene kant is er het stadsbestuur zelf voor wie we het product maken, maar langs de andere kant bieden we evengoed een klankbord aan de burgers met zin in participatie.

De hoofddoelen van het platform zijn vrij eenvoudig samen te vatten. Ten eerste moet het platform de communicatie tussen beleid en burger aanmoedigen. Vervolgens moet het die communicatie ook tot stand kunnen brengen en in stand houden. Dit moet gebeuren op een overzichtelijke, eenvoudige en gestructureerde manier. Daarnaast is het ook belangrijk dat deze communicatie van een hoog niveau is, en dat er diepgaand wordt nagedacht over de grote verscheidenheid aan thema's die het ruimtelijk beleid van een stad rijk is. Verder is het ook van belang dat het stadsbestuur zelf een begeleidende en objectieve modererende rol kan vervullen. Het is van belang dat burgers en bestuur creatief aan de slag kunnen gaan met hun ideeën voor de stad, zonder dat ze daarvoor zeeën van tekst hoeven te doorploegen. Communicatie mag echter ook niet vervallen in een lage welles-nietes-discussie, of in een opeenvolging van "dit vind ik maar niets" of "tof idee!"-reacties. Het is de bedoeling dat ideeën in elkaar overvloeien, en dat ze een netwerk van gedachten vormen die de stad kunnen helpen bij het opstellen van een actueel structuurplan.

Het is dus duidelijk dat het platform tegelijk laagdrempelig moet zijn terwijl het toch ook minder toegankelijke informatie bespreekt. Iedereen moet er aan kunnen meedoen, van de hoogleraar bestuurskunde tot zijn buurman wiens moestuin het belangrijkste is in zijn leven. Het is dan ook de bedoeling dat ook academici en burgers met veel kennis van zaken, mee in het debat gaan en het enthousiasme van de andere deelnemers aanwakkeren.

2. Het ontwerp van Het Grote Ontwerp

2.1 UI en UX

Doorheen de (nog steeds lopende) ontwikkeling van ons platform, hebben Jonas en ik continu voorbeelden uit het vakgebied die dezelfde thematiek behandelen of een zelfde soort deelvragen beantwoorden, opgezocht en nader onderzocht. Er zijn enkele voorbeelden die ons erg aanspraken, vanwege gebruiksvriendelijkheid, of omdat het aanzet tot actief deelnemen of enthousiasme van de doelgroep. Daarnaast keken we evengoed naar voorbeelden omdat ze simpelweg een gelijkaardig doel beoogden als Het Grote Ontwerp. Daarnaast waren ook esthetische kenmerken zoals aantrekkelijkheid, eenvoud en souplesse heel belangrijk in onze zoektocht. We keken echter ook naar hoe deze esthetiek verweven zit in de werking van het product zelf, en of dit de andere belangrijke criteria niet overschaduwde.

Deze zoektocht naar leverde tal van interessante resultaten op die we dan ook hopen te incorporeren in de *user interface (UI)* van Het Grote Ontwerp. Dit vormt de basis van het hele platform en hiermee zal het project staan of vallen. De voorgenoemde hoofddoelen zijn slechts te bereiken door op een doordachte manier om te springen met de gebruikerservaring of *user experience (UX)* van de eindgebruikers. Daarbij zal het dan ook belangrijk zijn om de twee afzonderlijke delen van de doelgroep, burgers en stadsbestuur, niet uit het oog te verliezen. Over de uitwerking valt voorlopig nog niet veel te schrijven aangezien het project nu in de finale uitwerkingsfase zit.

Het blijft echter belangrijk dat we vasthouden aan de hoofddoelen en deze zo duidelijk mogelijk vertalen naar een effectieve gebruikerservaring. Het is niet de bedoeling dat er triviale ideetjes op het platform gedeeld worden, maar dat er diepgaande, als het ware grensverleggende concepten worden uitgewerkt. En brengt mij bij het laatste deel van deze paper. Bestaat er niet al een platform dat dezelfde op dezelfde probleemstelling die van ons project een antwoord formuleert? Het antwoord is ja. Zo is er Ruimte Voor Gent. Maar het beantwoordt de probleemstelling op een totaal andere manier.

2.3 Wat met Ruimte Voor Gent?

Zoals vooraf reeds aangehaald¹⁴ is Ruimte Voor Gent een poging van de Stad Gent om het GRS van de stad te actualiseren met behulp van de enthousiaste Gentenaars (Ruimte Voor Gent, 2015). Iedereen die dat wil kan op de website zijn of haar ideeën of acties kwijt waarvan hij of zij denkt dat het de toekomst van de stad beter en leefbaarder zal maken. De aanpak van Ruimte Voor Gent (voor het gemak afgekort tot RVG) roept enkele vragen op.

Ten eerste maakt RVG het onderscheid tussen zogenaamde 'ideeën' en 'acties'. Een gedeeld idee is een mening, oplossing, doelstelling of een andere vorm van concept dat als oplossing kan dienen voor een probleem. Daarnaast zijn er ook 'acties', waarvan de relevantie moeilijker te bepalen is. Acties zijn evenementen, marsen, gebeurtenissen, en dergelijke, die een gebruiker kan organiseren. Langs de ene kant zijn de gedeelde acties op het platform uiteraard gelinkt aan het thema van participatief denken over de toekomst van de stad, maar langs de andere kant dringt zich de vraag op of het platform gewoon dienst doet als kalender. Welk nut hebben deze acties voor het bestuurders van de stad? Wat moeten zij hiermee aanvangen? Deze acties bieden in de eerste plaats geen antwoord op kwesties die op lange termijn het beleid van de stad moeten vormen, waarmee het platform aan zijn nut voorbij gestreefd lijkt te zijn.

Ten tweede worden gedeelde ideeën op het platform onderverdeeld in categorieën. Elk idee en elke actie krijgt door de inzender een of meerdere categorieën toegedeeld. Dit is een methode die technisch gezien de efficiëntie ten goede zou moeten komen, en bijgevolg zou moeten resulteren in een structurele samenhang. Het probleem van RVG is echter dat de categorieën, of tags, zoals ze op de website genoemd worden, veel te specifiek en gedetailleerd zijn, wat deze behoopte structuur net helemaal om zeep helpt. In plaats van op enkele stevige steunpilaren, balanceert het project op een twintigtal dunne stokken. Zo wordt er een onderscheid gemaakt

---

14 Zie '3.4 Internet als medium voor participatie'.

tussen 'fiets', 'fietser' en 'voetganger', terwijl zij eigenlijk allemaal onder te brengen zijn onder de gemeenschappelijke noemer van 'mobiliteit'. Maar de mogelijkheid om een idee te taggen met 'mobiliteit' ontbreekt. De meeste van de te kiezen tags blijken nogal haastig en willekeurig bepaald.

Ten derde blijven de ideeën op het RVG erg oppervlakkig, waar een digitaal platform net hét middel bij uitstek kan zijn waar ideeën uit elkaar kunnen vloeien, en kruisbestuiving tussen concepten van de gebruikers een absolute troef is voor bereiken van het doel: het actualiseren van de structuurplannen van Gent (Ruimte Voor Gent, 2015). RVG slaagt er echter niet in om deze vorm van onderlinge communicatie tussen gebruikers tot stand te brengen. Er blijkt ook amper sprake van dialoog. Meestal blijft rechtstreekse communicatie tussen gebruikers beperkt tot een 'like' of een 'goed idee'. De vraag is dan ook of dit platform de capaciteiten van de bestaande grote sociale media kan overstijgen, en of de Stad Gent hier meer uithaalt dan uit het afschuimen van pakweg Twitter.

Ten vierde is er het esthetisch aspect, die te wensen overlaat. Uiteraard is dit een kwestie van smaak. Naar mijn oordeel ligt het visuele resultaat van RVG onder de visuele standaard die vandaag verwacht wordt van een digitale applicatie. Hieraan gekoppeld lijkt de algemene *user experience* op Ruimte Voor Gent niet eenvoudig. Er is een veelheid aan menu's, knoppen en velden die weinig of nergens toe dienen. Uiteraard is budget een belangrijke factor in dit gegeven, en zijn goede designs en methodes vaak duur. Maar deze bepalen echter in grote mate de slaagkansen van het platform, en zijn daarom een niet te onderschatten investering.

3. Conclusie

Het is van belang dat wij leren uit de voorgenoemde (en andere) pijnpunten van Ruimte Voor Gent. Het plaatsen van acties en evenementen is iets dat op een ander sociaal platform kan gebeuren, maar geen plaats nodig heeft op een platform als Het Grote Ontwerp. De categorisering van ideeën is een handig hulpmiddel dat de structuur van het platform ten goede komt, maar dit moet op een doordachte manier gebeuren, bijvoorbeeld door een limiet in aantal en met een onderbouwde motivatie hiervoor. Daarnaast is ook de diepgang van de ideeën van cruciaal belang, waarbij onderlinge ideeën uit elkaar moeten groeien, en zowel burgers als bestuur op elkaars ideeën kunnen bouwen om tot een krachtige synthese te komen. Ten slotte is ook de waarde van het esthetisch aspect is niet te onderschatten en dit thema verdient dan ook meer dan de nodige aandacht tijdens de uitwerking van het platform.

Kortom, het is een goede zaak dat Ruimte Voor Gent bestaat. Jonas en ik hebben het pas vrij laat in het onderzoeksproces ontdekt, en al snel vreesden we voor de integriteit en originaliteit van ons eigen project, dat op het eerste zich bijzonder veel parallellen vertoont met Ruimte Voor Gent. Maar het bestaande project kan voor ons een goede benchmark zijn waaruit wij kunnen leren en waarop we kunnen bouwen.

Jonas en ik zijn ambitieus, en hopen ons resultaat ook echt te kunnen voorleggen aan stadsbesturen en ambtenaren in de hoop dat zij er, samen met ons, mee aan de slag willen gaan. Uit gesprekken leren we dat besturen bereid zijn om nieuwe digitale technieken te omhelzen. Ook burgers zoeken naar een nieuwe klankborden om hun ideeën en concepten met anderen te delen, en ondertussen is het internet toegankelijker dan ooit. Dit lijkt ons des te meer een goede motivatie om dit project tot een goed einde te brengen.

Besluit

Deze scriptie behandelde het thema van de problematiek omtrent de toenemende verstedelijking op globale schaal. Deze verstedelijking heeft ook op lokaal niveau gevolgen. Ook Vlaanderen kent een toenemende verstedelijking van de open ruimte, en de overheden probeerden hier op verschillende manieren een antwoord op te bieden. Deze scriptie startte vanuit de probleemstelling dat burgers meer dan ooit bereid zijn om mee deel te nemen aan het bestuurlijke debat, maar hiertoe de mogelijkheden niet krijgen. De toenadering van beleid en burger lijkt vandaag meer dan ooit een prioriteit, maar gaan nog altijd moeizaam.

Het Grote Ontwerp is ons antwoord op dit probleem. Het tracht burgers en hun stadsbestuur samen te brengen om op een constructieve en diepgaande manier de mogelijkheden van de stad van de toekomst te onderzoeken, en te bedenken. Het project is momenteel allesbehalve compleet, maar het uitvoerig theoretisch kader en de methodologische weg die in de scriptie beschreven werden, tekenen alvast de klijtlijnen uit van de richting naar waar het project in zijn laatste fase naar toe kan evolueren.

Bronvermelding

- Apostel, K. (2012). Steensoep. Een gerecht voor beleid en burgers. In J. De Bruyn & M. Van Acker (Red.), *Zaaien op beton en 106 andere recepten voor de stad* (pp. 154-159). Brussel: Agentschap Binnenlands Bestuur.
- Beleidsplan Ruimte (Mei 2012). *Groenboek – Vlaanderen in 2050: mensenmaat in een metropool*. Brussel: Vlaamse Overheid. Geraadpleegd op 27 mei 2015, van http://www2.vlaanderen.be/ruimtelijk/br2012/groenboek_beleidsplanruimte.pdf.
- Blondeel, P. (2012). Tussen representatie en participatie. Is de Stad van iedereen? In D. Holemans (Red.), *Mensen maken de stad: bouwstenen voor een sociaalecologische toekomst* (pp. 212-224). Berchem: EPO.
- Boudry, L., Cabus, P., Corbijn, E., De Rynck, F., Kesteloot, C. & Loeckx, A. (Red.) (2003). *Witboek—De Eeuw van de stad: over stadsrepublieken en rastersteden*. Brussel: Project Stedenbeleid. Geraadpleegd op 25 mei 2015, van http://www.thuisindestad.be/sites/default/files/Witboek_NL.pdf.
- Corijn, E. (2012). Breuklijnen in de Vlaamse stedelijkheid. In D. Holemans (Red.), *Mensen maken de stad: bouwstenen voor een sociaalecologische toekomst* (pp. 98-116). Berchem: EPO.
- De Bie, M., Oosterlynck, S., & De Blust, S. (2012). Participatie, ontwerp en toe-eigening in een democratische stadsvernieuwing. In E. Vervloesem, B. De Muelder, & A. Loeckx, *Stadsvernieuwingprojecten in Vlaanderen – (2002-2011): Een eigenzinnige praktijk in Europees perspectief* (pp. 29-33). Brussel: ASP.
- De Bruyn, J., & Van Acker, M. (Red.). (2013). *Spoorboek: Vernieuwing van stationsomgevingen in Vlaanderen en Nederland: Aarschot, Bergen op Zoom, Diest, Hasselt, Heerlen, Herentals, Roosendaal, Sint-Truiden, Tienen, Tongeren, Turnhout*. Mechelen: Public Space.

De Decker, P., Van den Broeck, P., & Loopmans, M. (2012). Van bewoners-gerichte stadsvernieuwing naar stadsontwikkeling: 30 jaar beleid voor de stad. In D. Holemans (Red.), *Mensen maken de stad: bouwstenen voor een sociaalecologische toekomst* (pp. 37-47). Berchem: EPO.

De Meulder, B. (2012). Stadsvernieuwing in België (1900-2000). In E. Vervloesem, B. De Muelder, & A. Loeckx, *Stadsvernieuwingprojecten in Vlaanderen – (2002-2011): Een eigenzinnige praktijk in Europees perspectief* (pp. 22-30). Brussel: ASP.

De Rynck, F. (2012). Bestuurlijke Transitie. Tien jaar Witboek – Het Vlaamse Stedenbeleid: retrospectie, introspectie, prospectie. In J. De Bruyn (Red.), *De stad als motor van de samenleving – Verslagboek Via-Rondetafel Stedenbeleid* (pp. 129-148). Brussel: Agentschap Binnenlands Bestuur. Geraadpleegd op 25 mei 2015, van <http://ebl.vlaanderen.be/publications/documents/33697>.

De Rynck, F. (2012). Van bewonersgerichte stadsvernieuwing naar stadsontwikkeling: 30 jaar beleid voor de stad. In D. Holemans (Red.), *Mensen maken de stad: bouwstenen voor een sociaalecologische toekomst* (pp. 37-47). Berchem: EPO.

De Rynck, F. (29 april 2015). Burgers kennen niets van bruggen en tunnels, toch? *De Morgen*. Geraadpleegd op 29 april 2015, van <http://www.demorgen.be/opinie/burgers-kennen-niets-van-bruggen-en-tunnels-toch-a2302676/>.

Holemans, D. (Red.) (2012). *Mensen maken de stad: bouwstenen voor een sociaalecologische toekomst*. Berchem: EPO.

Hondeghem, A. (2014). *Bestuur en burger*. Bestuurskunde, sessie 11 [Powerpoint]. Leuven: KULeuven, Instituut voor de Overheid.

Huyse, L. (13 mei 2015). Wat Ringland en Weyts van elkaar kunnen leren. *De Morgen*. Geraadpleegd op 13 mei 2015, van <http://www.demorgen.be/opinie/wat-ringland-en-weyts-elkaar-kunnen-leren-a2318848/>.

Loeckx, A. & Vervloesem, E. (2012). Stadsvernieuwingprojecten in Vlaanderen (2002-2012)—In dialoog met een weerbarstige werkelijkheid. In E. Vervloesem, B. De Muelder, & A. Loeckx, *Stadsvernieuwingprojecten in Vlaanderen – (2002-2011): Een eigenzinnige praktijk in Europees perspectief* (pp. 9-19). Brussel: ASP.

Loeckx, A. & De Meulder, B. (2007). Stadsprojecten tussen globalisering en vernieuwing. In P. Stouthuysen & J. Pille, *The state of the city, the city is the state. Stadslucht maakt vrij* (pp. 175-202). Brussel: VUBPress.

Ruimte Vlaanderen (2013). *Planning in uitvoering. Strategische projecten in het vlaams ruimtelijk beleid*. Brussel: Vlaamse Overheid.

Ruimte Vlaanderen (2014). *Gemeentelijke Ruimtelijke Structuurplannen*. Geraadpleegd op 25 mei 2015, van <http://www.ruimtelijke-ordering.be/NL/Beleid/Planning/Plannen/Structuurplan/gemeentelikeruimtelijkestructuurplannen>

Ruimte Vlaanderen (2015). *Gemeentelijke vergunningsautonomie ('ontvoogding')*. Geraadpleegd op 27 mei 2015, van <https://www.ruimte-vlaanderen.be/NL/Beleid/Ontvoogding>.

Ruimte Vlaanderen (z.d.). *Over het RSV*. Geraadpleegd op 25 mei 2015, van <http://rsv.vlaanderen.be/RSV/Informatie/OverhetRSV>.

Stad Aalst (z.d.). *Documenten & publicaties*. Geraadpleegd op 26 mei 2015, van <http://www.aalst.be/default.asp?siteid=1&rubriekid=664&url=%2Fdocumenten%2Fdefault%2Easp>.

Stad Antwerpen (1 september 2014). *Ruimtelijk structuurplan Antwerpen*. Geraadpleegd op 26 mei 2015, van <https://www.antwerpen.be/nl/info/540d92c9aea8a7ff428b4570/ruimtelijk-structuurplan-antwerpen>.

Stad Antwerpen (z.d.). *s-RSA: Antwerpen Ontwerpen*. Geraadpleegd op 26 mei 2015, van <http://www.ruimtelijkstructuurplanantwerpen.be/main.aspx?l=02.05>.

Stad Brugge (z.d.). *Gemeentelijk Ruimtelijk Structuurplan*. Geraadpleegd op 26 mei 2015, van <https://www.brugge.be/gemeentelijk-ruimtelijk-structuurplan>.

Stad Genk (1 maart 2013). *Ruimtelijk structuurplan - gemeentelijk*. Geraadpleegd op 26 mei 2015, van <http://www.genk.be/content.jsp?objectid=403>.

Stad Gent (18 maart 2015). *De stad Gent vraagt uw ideeën om meer ruimte te creëren in de stad*. Geraadpleegd op 26 mei 2015, van <https://stad.gent/over-gent-en-het-stadsbestuur/nieuws-evenementen/de-stad-gent-vraagt-uw-idee%C3%ABn-om-meer-ruimte-te-cre%C3%ABren-de-stad>.

Stad Gent (2015). *Ruimte voor Gent?* Geraadpleegd op 26 mei 2015 van <https://ruimtevoor.stad.gent/content/ruimte-voor-gent>.

Stad Gent (z.d.). *Ruimte voor Gent?* Geraadpleegd op 26 mei 2015, van <https://ruimtevoor.stad.gent/content/ruimte-voor-gent>

Stad Kortrijk (z.d.). *Gemeentelijk ruimtelijk structuurplan*. Geraadpleegd op 26 mei 2015, van <http://www.kortrijk.be/structuurplan>.

Stad Leuven (z.d.). *Ruimtelijk beleid*. Geraadpleegd op 26 mei 2015, van <http://www.leuven.be/leven/wonen/Bouwen-wonen/index.jsp>.

Stadsbestuur Mechelen (z.d.). *Ruimtelijk Structuurplan Mechelen*. Geraadpleegd op 26 mei 2015, van <http://www.mechelen.be/content/75/ruimtelijk-structuurplan-mechelen.html>.

United Nations (2005), Population Challenges and Development Goals. Geraadpleegd op 10 April 2015, van http://www.un.org/esa/population/publications/pop_challenges/Population_Challenges.pdf

United Nations (2008), World Urbanization Prospects: The 2007 Revision. Geraadpleegd op 10 April 2015, van http://www.un.org/esa/population/publications/wup2007/2007WUP_ExecSum_web.pdf

Vervloesem, E., De Muelder, B., & Loeckx, A. (2012). *Stadsvernieuwingprojecten in Vlaanderen – (2002-2011): Een eigenzinnige praktijk in Europees perspectief*. Brussel: ASP.

Vlaamse Gemeenschapscommissie (z.d.). *Stedenfonds*. Geraadpleegd op 25 mei 2015, van <http://www.vgc.be/Algemeen/Communicatie/Stedelijk+beleid/stedenfonds.htm>.

Bijlagen

Bijlage 1

Transcript persoonlijk interview *Adrian Vickery Hill* – 1 april 2015

Adrian: What I gather is that you're preparing, looking at the process management, would it be, for design?

Anton: Not really in depth. Our plan is to investigate if it's possible to create a sort of network online, to make more communication happen between the community, just people living around the city, and on the other side the government and private instances. So we were interested in seeing how you guys communicate with people living in areas where you work around.

Jonas: If you communicate with the community, or the government or municipality?

Adrian: The way that urban planning often happens—we're urban planners, architects generally deal with the building or the larger site, they don't have to deal so much with the community, that kind of stuff has already happened. We come from an architectural background, architectural engineering. So there's not so much a habit of consulting with the community, it's just something what I do. But the more that we're involved with complex projects, the more we realize that you have to do that. You have to find a way—not necessarily because you want to be nice— but you realize that the community and the businesses and organizations all have something to contribute to a project.

Anton: Yes. That's sort of our point of view: that the community can add something more to certain projects.

Adrian: So in what situations can they add, and what can they do? You have two approaches for dealing with the community. One is where you have... The first one is what I call the "band-aid" solution. The band-aid solution is where you basically are putting out fires, avoiding trouble. And that's where you're giving people just enough information to...

Anton: To keep them happy?

Adrian: Keep them happy, and then you can get along with what you're doing. Because in the long term, your assessment of the situation is that people are going to be angry because there's going to be change. It doesn't matter what it is, they're going to be angry. And so you basically have to make sure that they have enough information. The second is where you actually bring people into the story, and then you try and make them part of the project. That's what you call participation. There's two types of participation. One is participation where you're not so concerned about their opinion but you just want them to feel like they're part of the processes. Which is not genuine participation of course... So, one might be... The participation where you're just basically offering the possibility for the community to comment, but you're not so concerned about the "bigger" concerns of the community. All you're concerned about whether a building is painted blue or, you know... That's the first group, you know, the band-aid solution: where you're offering a bit of the problem solving to the community, so that they feel involved. That's bullshit stake holding(?). The second is—but okay, if you have a very clear project where you know that, or rather there's an opportunity to do something, and that there is not much flexibility in the kind of program, then why involve the community in the first place? If it comes down to the color of the building or whatever: alright, fine, but it's not really a big part of the decision making. But if you have a really complex project, where you don't know the solution, the end point, that's where you have a different kind of discussion. Much more interesting in terms of how you involve the community, who you involve the community—could be business community, knowledge

community, residential community, the municipality. That's that. What is interesting is the following. You have these stakeholder models— and that would be something that's quite interesting to investigate—how you address what type of stakeholders should be involved in projects so that the project has different perspectives, people represent different perspectives. Which is important, because someone might be a resident, but also might work for the municipality, but they may also work at the university or study at the university. There's three types of stakeholders that that one person is representing. They have a conflict of interest if you suddenly say: "Hey, I want you to give me feedback on this." Where as you say: "I want you to give me feedback, as a resident, not as a person who works at the municipality." Then it's a very different perspective. So then, how do you frame that? That's very interesting. So, we have this model, called the "Penta Helix Model", which is very useful for innovation. So you have in a group, usually five parts. You have the residents, bevolking. You have knowledge, kennis—that's universities, R&D. You have the gemeente, the municipality, but it's also public organizations, so public. Then you have business—

Anton: That's investments, or investors?

Adrian: No, business is business, actually doing business. Like us, we're business. Then you have cash, the capital. So they're five different groups. Depending on the project, for instance on one project, the residents group might be quite small, and the public quite big. On another project, the business might be quite small, or might be very big. So how do you play with this mix? The thing is, this is very useful for dealing with a complex project, where you need to be innovative.

Anton: Where you can visualize the relations between the different groups?

Adrian: Also, but this is the complicated one: knowledge. You always need capital, you always need business. You'll have the public administration, you'll have the residents. It's a question of, in what cases do you need knowledge, because it depends on which project and complexity. So knowledge equals complexity in my opinion. Yep. Because it means research, analysis, it's decision making, it's all sorts of things like that. That's why we use this kind of model. Jonas: Ah, okay.

Anton: And do you have a certain platform where you communicate to the other groups? Or, how does communication usually happen? Do you just get a—I guess most of the time, things have already been decided and people just need a visualization of a plan, or?

Adrian: Yeah... In theory we should actually be driving this discussion. We should be the ones helping to organize this. But in practice, this is not so common because we're just not in the habit of doing. But it's something we're going to be doing more.

Now, you're talking about platforms. I suppose you're not so concerned about the theory, as practice of how you do it?

Anton: Well, no but more like—

Adrian: You're talking about: "do you have an online platform?"

Anton: Yes, for example, or, who are your basic contact persons or something, if there are any.

Adrian: Well, that's the thing. If you've done this analysis, you'll go like "okay". Then you'll think: "what's the platform?" But you're not going to say: "We have a platform, now how are we going to find the stakeholders to put in the platform." You're going to find the

stakeholders first, and then the platform is dependent on that. If it's an online platform, ... Ideally you'd have a choice of platforms. Maybe you have something as simple as a Google group, or it could be a Facebook page. It could be, ah I don't know. There's a dozen collaboration platforms which you can choose from. It could be also, I don't know, newsletters and all that stuff. That's the thing you should be choosing— Anton: But in the case of newsletters, that's only one way communication.

Adrian: Yes, no dialogue. But that's of course here: do you want dialogue or not? You can decide, is the platform going to be open, is it going to have dialogue? Because sometimes you don't want that, because if you have a dialogue, the project becomes—

Anton: That's a good question for us of course. Like what we want to do, is it needed? Is it even necessary what we're doing?

Adrian: I gather what you guys have in mind is that "hey, we can come up with a cool platform where people can collaborate and they could then—

Jonas: Yes, but it's more research in to if it's necessary or not, and how can we solve this problem.

Anton: And can we solve it at all? We're not necessarily going to create a platform, but we're more looking at if it's possible, necessary or...

Jonas: Yes, indeed.

Adrian sighs.

Anton: This is very valuable information.

Adrian: How can I put this. My problem, I think fundamentally, is: how can go from this story (model), to that story (platform). And what is it, like, I don't know how much it is, you can make generic. Because it depends on if you break down what the platforms are, you've got Facebook, that's (?), you've got closed platforms like Teambox, or we use Confluence. But you've got—

Jonas: Basecamp, is Basecamp—

Adrian: Yeah, Basecamp. They go on... So, and then you've got Mailchimp if you want to do mailing. But to build the platform which basically links them all together. I mean, maybe there is a way of creating a link which basically says: "You wanna mail with a Mailchimp newsletter? Alright, here's this thing where you can..."

Anton: And is it a good thing maybe to create a platform to give this group maybe, the residents, more "voice"? Or an easier way of communicating to the other parts?

Adrian: In Australia, I was working with a guy, a bureaucrat. He created a system like that, which was basically so these big developers could have a website where the residents could the go on, and say: "Oi, I hate what you did to my trees!" And you know, just bwheh (makes slight vomiting sound). Did it do anything? Not really, I don't think. Anton: Do you have a name of that?

Adrian: Oh, not of the top of my head. But you can imagine what it's like. It's like a ranting platform.

Jonas: Not really a solution.

Adrian: Not really a solution. In my opinion, online platforms have to be viewed in terms of the bigger picture of how you're conducting workshops. How you're connecting physically

with people, how to give them updates, ... And sure, there might be a system which can make that easier, but in many cases, what people do is, they just grab bits and pieces of whatever's available.

Anton: Because it's hard to get a complete picture of everything.

Adrian: Yep. So this step between determining what the stakeholders are, and what the platform is, I think is actually quite interesting. That's your story, I think!

Anton: Haha, no, you're right.

Adrian: I've got questions for you guys, actually. So, I'm curious to see what your perspective is. Maybe you can help me with this. Anyway, is that getting closer to what you guys were thinking?

Anton: Yes, very much. Because we came here with no clear picture of how communicating in this sort of environment works, so—

Adrian: Yeah... It's fairly improvised, there's no industry standard. Because the problems you need—

Jonas: They're not always the same, the problems. It's always something different.

Adrian: Yes. It's like—if you look at our portfolio you'll see—we're dealing with mobility, we're dealing with transport system for all of Vlaams-Brabant, we're dealing with, the Reyers site, which is the television site in Brussels, with— Anton: Also, because I saw on your portfolio, you guys made some visualizations I believe, of the plan to make Leuven climate neutral, so you were only a small part of that?

Adrian: Yes. We did—we were involved, but not so much in the technical side, as much as the communications and the mostly the strategic—

Anton: So, you mostly get a briefing of you can create something—

Adrian: Exactly.

Anton: So there was no real communication between you and residents, or the public?

Adrian: Not so much, because they've got a team the size of a village helping out with the project. So, that's a case where we're not so involved, because they've got this team. It's the university and municipality which is paying, so the staff that are involved are them. In other cases, like—

Anton: The case we were very interested in, in the beginning, when we were first thinking of plans to start with this project, was the renewal, changing of the railway area. There are a lot of changes going on, are you involved in those projects?

Adrian: In Leuven? Yes, BUUR is, but I personally not so much, but that's one of the reasons why BUUR actually exists right now. Because of what the train line developments—so anyway, how could you go on from here? In my opinion, the process, the analysis process for stakeholders I think is really interesting. This Penta Helix model or method, that's something which is used for (our?) R&D, research and development. Actually, there might be a better system than this. You can tell me, but there are stakeholder approaches for products. You know, when you make a product or something, you have types of stakeholders. Manufacturer, the retailer, the consumer, the distributor, you know? That's not useful for us. And that's usually very top-down. You have a very clear list of the problems that they're going to face—so you address those problems. Where as we are dealing with

dialogue. So it's going both ways. In many cases, a lot of the stuff that we deal with is very face to face. We need that, because of the process of ideation, of thinking. And that in my opinion is really interesting. There's this book, which is how do you think through problems with people. That's something we really want to do. Here is how you can start—how can you appreciate that these people are valuable, and then what are the kind of—how do you get these stakeholders involved, within the discussion? It's not the online platform! It's the constant discussion. That's the really interesting thing. So, if you can find a way of allowing these guys to feel like they're part of a project and to open up, to contribute, through the process, then the platform is not so important. The platform is merely just a way of proving what you've been doing. How you then connect this group, this multidisciplinary, multi-interest, complex group of people—

Anton: And it's always a different kind of group, depending on the project, so that makes the question even harder, I guess.

Adrian: Yes. This is moving into the world of knowledge creation and innovation. Which is, whew, if you've got the time to research that, it's fascinating. But I don't know whether that's where your focus is.

Anton: It's getting more and more complicated already.

Jonas: Yeah.

Adrian: But in my opinion, I'd shift this platform, which sits outside of this (points at Penta Helix model) towards the center.

Anton: To see what can be in the center of the Penta Helix model? Okay.

Adrian: Yes, that's my opinion.

Anton: That's an interesting view. I think we have one more question maybe, because we also want to go talk to maybe some others, for example the municipality. Do you have a contact person we can go to? Looking at the website, we don't find a lot of helpful information only, a list of projects.

Adrian: There's a dozen of people downstairs who you can speak to—I'm not involved in those projects. Look. The challenge is that you've got simplicity, where you have a project, and where you have a site. For example, you have this site, and you want two hundred, I don't know, rooms. And you want three hundred parkings, and you want ten thousand square meters, and prrt (makes farting noise). You've got this plan, and that's kinda how things are done now, you know? So this model is a participation model (points at Penta Helix model), it doesn't work with that.

Anton: So it's a question of combining those two?

Adrian: Yeah. So this is a thing, if you're talking about stakeholder participation, you're talking about seven types of projects. What I was saying in the beginning. The expression is putting lipstick on a pig, you know. You may not actually be adding value. This is about adding value. You should put that in capitals: VALUE. Here you go, that's it. Really think about that, because this is about value creation. Which is what these guys talk about (points at books). So. You're going to talk to people at the municipality and they're going to be: "Pfft, it's a waste of time". But that's only relevant if you're talking to them about certain types of projects. If you're talking about this type of project where you got—it's very clear that there's going to be a building with a certain number of floors, and certain type of car parking space,

and there's going to be a certain amount of trees—this is not that.

Anton: Then it's already decided.

Adrian: Then it's decided. So you don't need these people (points at residents)—why would you?

Anton: So it's more when it's about bigger things, when it can change people's lives and routines—

Adrian: A fundamental change, yes.

Anton: It's about people, and where they live and... That's sort of our main focus point of—because it's about people's lives, and how people live—can we create something that helps the communication, so that mostly the residents have more say in certain projects, and if there is enough communication, let's just research that, or... **Adrian:** Yeah. As I said, I think it's—who is involved in this story? You know, when you're talking about residents, are you talking about all of the three thousand residents, or are you talking about a selection of two or three, who are representing all of those residents? And can you do that? Are you talking about all the businesses, or a couple of people representing the interest of the businesses? How do you create—how do you develop value creation? Like, what are the kind of ways of ideating, developing and synthesizing what it is, the actual problem—and then how to move on? What the problem is, what the objectives are, and how to move on? The planning process. And through that, of course, you be ought to think about the relevant platform, the different functionalities you need, and that kind of stuff. If you can take it from that perspective, I think this (platform) is going to move a lot more into here (model). And so, in the end, if this—whatever this thing is (model), can become the central part of the organization, of how you think through—but that's going to have to be very process driven. Because it's not about creating this platform where you've got pages, and you've got a blog feed, and you've got an array of images—it's gotta be like, how do you create the kind of the activities, a list of activities—how do you then summarize the conclusions from those activities, how do you allow for a time for reflection. How do you then go into this cyclical process where you're getting closer, and closer and closer.

Anton: To reach a conclusion?

Adrian: Yep. How do you do those three steps: the analysis, setting the objectives and then getting to the center of the problem? That's the interesting thing. Anyway: is that something?

Anton: Yes! Very helpful.

Jonas: Yes, of course. Whohow.

Adrian: So don't try and—I would really try to avoid creating this perfect website where you—

Jonas: That wasn't really our plan, we're just investigating if it's necessary, or not?

Adrian: Yeah. Because here, as graphic designers, you can start to pull out the kind of things that these people want. They're talking about cash, they're talking about assets, such as a house, they're talking about interest. Businesses, they're talking about goods, clients, they're talking about an image. The public administration, they're talking about safety, about taxes, they're talking about population, happiness, health, wellbeing. Knowledge, you're talking

about tshh...

Out of all of these things, you can then pull together a kind of visual language which then can become part of a—you know, the kind of personalities of each one of these, could then become visualized. Then you can say: "Now, what is it what we're talking about here when we're talking about you as a public representative, what are we talking about here when we're talking about you as a business person, and so on and so forth. So then, it becomes quite clear— you in terms of the resident, you're talking about your access to public space, your comfort, your access to services, your sense of freedom and all that kind of stuff. All those kind of things can be visualized. So that's quite interesting. Then they become tools which then you can use for this (taps). Then, when you're looking for residents, you say: "Alright. You're the resident that's interested in open space, you're wearing that open space hat." So you're wearing an open space hat—sorry, you're wearing a residence hat, but then on top of that you're wearing the—

Anton: The open space flag?

Adrian: The open space flag, yeah exactly. So then you might have a variety of different residents representing different kinds of interests. Then you can really focus on what is it that these bigger stories bring to my problem? How do I resolve that?

Anton: Very complex.

Jonas: Yes, indeed.

Adrian: It's complex, but at the same time—

Anton: It can be narrowed down—

Jonas: Yeah! And that's the interesting fact.

Adrian: So if you guys are involved with that, then I'd be very happy to help you out and if—because this is something we haven't developed a lot, because it's a problem that we have. We'd love to explore that more. And if you're prepared to—

Anton: Yeah, we have a few weeks.

Jonas: True. We didn't get your name!

Adrian: Adrian. This is—there you go (hands card).

Anton: Okay.

Jonas: Thank you.

Adrian: Sorry, your names were?

Jonas: Djonas, Jonas—

Anton: —and Anton.

Adrian: Cool. But yeah, if you're happy to develop this, I'm happy to support you, as much as you like. But so long as you're happy that in the end maybe we can do a bit of sharing.

Jonas: Yeah, of course.

Anton: Yeah! For us, that's also a motivation, I guess to keep things professional.

Adrian: Because I had a catch-up with Silke as well, and—

Anton: Yes. She's doing a more different approach to the subject.

Adrian: She's got the urban agriculture. And her story is more about how you can think

through the opportunities for urban agriculture. And likewise, the kind of things that she's developing is super interesting, for people who're interested in urban agriculture. You know, it's just like: "oooh, urban agricultural problem!" But how do you actually get into it? So she's creating like a toolkit—I think she's creating a toolkit. That's what we spoke about. And that's going to be really cool. You know, when you're talking to people who are doing urban agriculture you can say: "Hey, what's your space?", and you've got only this amount of space, and you've got a nice wall, then these are the kind of things you can do with it.

Anton: She's doing a more practical approach, I guess.

Adrian: Yep.

Anton: We're looking at a theoretical issue. I guess we can look at those books (points at books).

Adrian: But this one you know of course, do you (points at one)?

Anton: Nope.

Jonas: Nope.

Adrian: Oh, okay.

Anton: We're not really marketing—

Adrian: Well, you'll have to come across this, at some stage. This is basically the canvas. The canvas is super simple. This is another problem which I have, which I'm trying to work on. I was hoping you knew a bit about this. Obviously this is going to be complicated. But that's okay. If we can look at this one, then that's going to be a lot of fun. Businesses are also quite complex in the sense of they're a collection of things. You know, you're making money— how do you make money? You're making money because you have certain kinds of people, you have a certain kind of product, or whatever. You have a certain kind of cash which you invest into things. There's a certain way you connect with your clients or users. So this is about visualizing all of that together. You've got who you are as a team, the kind of—you know, the people in your team. It might be internal, it might be external. The kind of things you're doing, the kind of skills or materials or things that you're using—so that could be computers. And then on the other side you have the customers, so it could be stakeholders, it could be the people who are buying your things or using the things, whatever. You've got ways of connecting to the clients or stakeholders or users—sorry, that's the emotional side, the kind of tone. Then here is how you connect, which is: do you call people up, do you use Facebook and that sort of stuff. And the value proposition is very interesting because that's what—what are you trying to sell? What are you offering? Are you reducing people's time in doing certain things, are you giving them a fantastic new flavour that they've never experienced?

Anton: So I guess, in the case of urban planning, it's more about giving them new open space, for example, or better —

Adrian: Providing them better wellbeing. It's quite abstract. That value proposition is an abstract objective. And then you find, through this, that you eventually say: "Alright, our partners are the municipality and tududu, and our customers segment is residents, and we want to give them better quality of life. We have a certain amount—this is the money we have to invest, this is what we expect back". Revenue streams is not just cash, but it's also about value, happiness. That kind of stuff. And so through doing this little research, doesn't

tell you what you need to produce, just—

Jonas: It gives you an image.

Adrian: It gives you the foundations of where to start. From researching on this, then I can say: "Hey, creating more parks is actually what these people—you know, this is the kind of thing these people—you've got two million euros, we want something back in the long term." That's super interesting in terms of exploring a business problem. But it's also a stakeholder problem. You can apply that to different things. Here is the Penta Helix which is used for RT and R&D which we are now applying to urbanism. And here is the business model canvas which we want to apply to urbanism, in terms of how you think through a problem. The project you're talking about here is much more interesting. This could actually be a part of that project as well. So I was trying to think: how do you turn that into— how do you turn this into more of a dynamic thing that you can use. Because this is static, really.

Anton: Yes. If you make the canvas, not everyone knows who's on the canvas, if you know what I mean? Maybe that's also an interesting thing where the different groups on the model can have an image of who's communicating with who. Is that an interesting thing, maybe—to generate communication?

Adrian: Yep. Yeah. Yeah, but that's also something that it misses. This is good for products and stakeholders. What about problems? Like, bigger problems—where you need to think about the planning process. How you develop them. Because as I said this is static in terms of—these are the people we've got and—usually we start the value proposition, it's we need to improve people's well being. Then our clients are these people, based on those two things, we realize this is our team. Our team is going to be, in our case, landscape architect, sociologist, urban planner, the municipality might have someone on board, there's an engineer, bla bla bla. Through that you then develop, decide what your cash is, and that could be an upfront cost or it could be every month. Then you look at how you could get this back. Is it that you're looking for cash—what are you expecting, how are you expecting to get that back? So for instance, with getting the investment back, through saying: "we want better well being". Our revenue stream is going to be—maybe you get money back from higher up space, so you can open up a cafe or restaurant, to give you the money back to pay for the park.

Jonas: Because it's not really evident—

Adrian: No.

Jonas: To get your investment back, when you're building a park for example.

Adrian: No, exactly. But you might say: "Alright, this is not our money, in the first place. We just had a lend from someone"—

Anton: But then they have interests in having the revenue.

Adrian: Yep. So anyway, the point is: this is quite static, what we want to do is actually have some kind of dashboard where we can say: "You've got the static side—which is that, the analysis—, now how do we move forward, how do we do something with it?" So that's what I've been trying to create here, which is like a way of visualizing—this is something I was doing yesterday, actually.

Anton: Oh, cool. We're first.

Adrian: Yeah, exactly, you are the first. This is just my thinking process, it's sort of chaotic, but... You have these four groups—four, where is the fourth (mumbling). That's that, that's that. Last one is, team. So it's team, int, ext, skills, type of work. What I was thinking is, you've got these. That the kind of team you got—

Anton: So that, for example, could be BUUR?

Adrian: Could be BUUR, so BUUR is the internal team. The external might have, I don't know, have engineer, sociologist, you might have someone who is from the university—

Anton: Yes, the knowledge.

Adrian: It could be this stakeholder group.

Anton: The complete thing?

Adrian: It could be that. These are the kind of skills that you need for the project. That's the kind of work that you're doing. What we're talking about here is mobility, strategy, with some kind of urban planning thing, with—or we're talking about going with a new design for fun. Then you have the relationships between the clients, the stakeholders —so the client is who is essentially paying for the project.

Jonas: Yep, okay.

Adrian: The stakeholders are the one that are using it, but it's important—well, stakeholders... That should be users. Then how do you relate? You're going to have a very different way of relating it to your client as you would to your stakeholders—sorry, your users. So here you might be using Facebook, and you might be using newspapers. Here you're talking about email, meetings—

Anton: Yeah, direct.

Adrian: That's the canvas side, the static stuff. And here you've got the problem. Usually what we do as urban planners is we redefine what the problem is, we have a project—we have a problem. Often a client—this is for complex projects ofcourse—so often a client gives us a project, which is: “we have a congestion”. And they might in fact say: “Hey, we need to widen the ring in Brussels.” And we say: “Hey, don't jump to conclusions yet. What we need to do is explore what the problem is first—

Anton: Yes, and what's causing it.

Adrian: And what's causing it—and then we'll see: “do you really need to change the ring, or should you just cut the car subsidies,” which means they'll have less cars. You know what I mean?

Jonas: Yeah.

Adrian: So you have this project's definition, or it's—probably definition the scope. You'll look at your experiences— Jonas: Your personal experiences, or—

Adrian: Background. So then you can start to look at what other things you have done in the past—

Anton: If they can relate to the problem?

Adrian: Yes, existing knowledge. This is the outcomes, the kind of learning that you get. You've done something, so you know how to do something. So you—that's something you need to add to your experience. This is the communication. This is learning internal, which

is new stuff that's coming to you. This is new stuff that you're communicating into the external world. For example, saying to the newspaper: “Hey, we've come up with this new plan!” And then there's the long term—what you do in the future. This is my idea of the canvas. And then you have the—I think it was like that, yes. So that's the investment in, that's the returns, and then you've got the how you actually go about doing the process, that's the planning type. And then there's the last one here which I've lost, which is the project values, which is here.

That's the thinking instrument that you can use to discuss projects with the team—within BUUR, or with, I don't know, your stakeholder team—sorry, your work team. Then you can go through these things. It's quite transparent. You could say: “Alright, this is how much we're investing in at the moment, this is how we expect to get paid back.” Jonas: Yes, so you have a clear vision on the whole project.

Adrian: Yep. Anyway, that's the—I was hoping you'd be ought to help me with this, but I think that's going to be too much for—

Jonas: Yeah (laughs).

Anton: Yes. That's more of a business management thing.

Adrian: What's actually—you guys. It's industrial designers that have come up with this. They're designers, they're not running a business but they have a product and they need to communicate how—with a simple prrt (makes farting noise). This is what it is.

Anton: Yeah. I think graphic designers are more communicating with just simple clients? They already get a briefing that's been done within a business.

Adrian: Yep. So if you're willing to work on this Penta Helix stuff, that's interesting. I don't know what your mentors and your teachers are going to think of that.

Anton: I think, they were—I can explain what our initial plans were.

Jonas: Yes. Maybe it's a good idea.

Anton: We were like: “Okay, we live in Kessel-Lo, we saw a lot of problems with mobility—so, let's fix some things. Let's build a bridge, let's fill up the gap that the railroad has made between both Leuven and Kessel-Lo. Let's fix it. And then let's see what we can do with that.” But that was very urban planning—

Jonas: Too specific already.

Anton: Because we were already talking about how the evolution of people how people built trainstations and railroads. So cities changed, they have a back side of the station and a front side. We were thinking: “Okay, let's have a broader look on that problem, and the people living there, and how has that evolved and is there something we can do about it.” But then we were thinking... I don't know when we changed—

Jonas: Yeah, I don't remember, also, it was—

Anton: “Okay, let's keep Leuven and the station neighborhood as a case—

Jonas: As a case study.

Anton: Now we're completely changing.

Jonas: Yeah, something different. Because the first thing was: “Okay, we could win eighty thousand square meters when we were thinking about building a bridge over the whole

railway." Twelve football fields? It was a lot of extra space. But then the mentors told us: "Okay, it's too specific, you have to think a bit broader." I don't know when we switched to—

Anton: I guess it's when we thought about that they are changing the neighborhood over there, but we don't get a lot of communication about that, as people, residents of the neighborhood. So how can we investigate the communication between the municipality and the neighborhood and the people living there and the people who are going to use the roads there and stuff like that. So I think that's how we came into this project—

Jonas: Yes. Mostly because—you know the Martelarenlaan, on the back side of the station?

Adrian: Yes.

Jonas: They are rebuilding it and they are going to build the Belle-Vue park there. But we were looking into the plans, and we were thinking that they could do something bigger than only building a small park and and the road next to it. We were questioning if the residents had anything to say about how it was affecting their road. And then we switched to: "Okay maybe we have to research the communication between the residents and..."

Adrian: Yep. More interesting would be the process of you moved through a problem. I wouldn't lose your story. Keep your story, but I think what you'll find is in telling the story: "Okay, we have this problem, which is, you have this piece of land, why is it in the middle of a city. It's valuable land, how do you deal with it?" Then you can start to build on that and say: "Well, alright, the residents need to be informed." But then you realize that they're actually one part of the problem—not part of the problem but one group, which is associated with this. But then in fact, to really think about this properly so that this works—sorry, and then you might say: "Well, there isn't in say one part of the group, but there are other interest groups that need to be consulted either." And how do you get them to co-produce—which is an other word you should write down: co-produce.

Jonas: Co-produce.

Adrian: Yep.

Anton: Because it's a long the communicative scope (?).

Adrian: And then, because you might actually find—if you're looking at the side they might be looking at this bit. But in fact the problem could go well into the back and fourth. And then you could start to create—then the story becomes much more integrated. Then, if you can start to build up the complexity of this project, and you can start to say: "Hey, what we actually need is a way, a method of dealing with these complex interests."

Anton: This could be very interesting.

Adrian: Part of the critical thing about this is how to visualize that very quickly. What you can do is start to create this visual language.

Anton: Yes! Because we—our class is called Information Design, so maybe it's not even necessary to build this practical solution, but more like the model, even. If we could develop or just go further on that, it could be very interesting.

Jonas: True.

Anton: I guess our mentors on the project will be supportive of that.

Adrian: These guys (points at book), have this nice approach where they talk about: "Alright, one of the most important things is how to communicate your ideas." And what they say is:

"Well, all you need is a couple of glyphs, a couple of shades, some text, numbers, and then you can create anything." (taps book) So if you had some kind of visual language like that, then, I'd say that you'll—you'll be in business. Cause then there's a way of—you know, there's people that can draw, like you guys. There's people that can't draw, probably like me. How can we still communicate through what they call 'Artefacts'. Artefacts being like drawings.

Anton: Can we think about it like this, there is people who know about the process of urban planning and changes in the city, and there's people who don't know? Is that a bridge we can build, or something like that?

Adrian: No, because that's technical knowledge. I would say what you're trying to create here is a platform of bringing together the stakeholders, and in that case you need to set the conditions for that relationship. Because each stakeholder has a certain kind of expertise, and a certain knowledge, which they bring in. And you wouldn't say that there is one group which knows more than the others. The question is in which kind of context there should be more of one group or of another. That's something else you'll kind of have to improvise, but how you then facilitate that— which is this book (taps on book)—super important. In my opinion, the facilitation process is what you guys should be focussing on. Not necessarily—don't worry too much about the philosophy. That will send you crazy and—just think about the process of facilitation, what the kind of games, the kind of things that people need to break down the barriers and to communicate openly. You can think about this kind of—also, for you guys in terms of how you do this—think about it practically. How big should the group be? Is this a right number of people? Do you have a moderator, who is doing it? How do people contribute? With artifacts being something you draw, and do you paste it on? Or do you have—can you actually create a collection of these objects which then you can paste together, and you can very quickly create things you can visualize. I don't know, this is where all the fun happens. And you guys are going to come back and going to be like: "Hey! We've got this awesome solution!"

(laughter)

Anton: Let's hope.

Adrian: You've got how long?

Anton: Not a long time actually. We should be—

Jonas: Six weeks?

Anton: The middle of may is when we have a first deadline. It's in the context of an international competition, so that's one deadline. Then the end of june is when it's got to be completely finished.

Jonas: Yeah.

Adrian: If you can create like a little handbook? A pdf-type handbook thing, which basically gives people a collection of objects, tools, like what I mentioned to Silke. You just have to create a list of things that you can basically pick and choose from.

Anton: Yes. That's a very interesting—

Adrian: Yeah. Then I think that's a nice start. Anyway. I'll let you guys—

Jonas: Sort it out.

Adrian: Sort it out, yes. Keep me posted, yeah? On the thirty first of may, there's a girl

coming here called Mara, who's from a little office called 'Visuality'. She communicates how to do this visual communication while you've got a group running. So if you want to come, it's a two hour workshop.

Anton: Yes, maybe that's interesting?

Jonas: Thirty first of may?

Adrian: Sorry, april! Fuck. April, it's at the end of this month. If you want to join you are very welcome.

Anton: Okay, we'll keep you up to date.

Jonas: (writing) Workshop with ...? What was her name?

Adrian: Mara... Prrt (makes farting sound) I don't know. It's downstairs. You send me an email, I'll invite you. But you'll need to confirm whether you're going to come or not, because it comes with lunch. Well... Een kleine broodje.

Jonas: (laughs) Klein.

Adrian: Well guys.

Anton: Thank you very much.

Jonas: Thank you, very much!

Adrian: No problem.

Bijlage 2

Transcript persoonlijk interview *Toon Van den Brempt – 23 april 2015*

Toon: Ja, hoe gaat dat in zijn werk? Dat is een grote vraag die jij stelt, hé.

Anton: Dat is iets dat al lang—

Toon: Wacht, ge hebt verschillende vragen gesteld hé. Zijde daar veel mee bezig? En hoe gaat dat in zijn werk? Daarmee snijdt ge meteen een teer punt aan. Ja, ik ben daar af en toe veel mee bezig, maar het is natuurlijk, het is niet mijn hoofdbezigheid. Ik heb geen hoofdbezigheid niet meer, zoals ik u heb laten verstaan. Ik heb geen job, ik ben op pensioen.

[...]

Anton: Goed, dus wij waren bij... iets van stadsvernieuwing enzo.

Jonas: Ja! Wij vroegen of ge er veel mee bezig waart.

Toon: Ja, dus dat allemaal maar om te zeggen dat ik er niet té veel mee bezig ben.

[...]

Toon: Dus. De tijd die ik daar dan in steek is wisselend, omdat wij werken met een wisselend coördinatorschap of zo. Zonder dat dat formeel is. Het is hele informele structuur.

Anton: Nu heb je het over OBK, hé?

Toon: OBK. Dus. Ik ben daar ingekomen via het buurtcomité van de Koning Albertlaan, dat zich bijna alleen bezighoudt met het organiseren van het jaarlijkse bloesemfeest, zoals vorige week nog. En daar was ook een werkgroep verkeer, in de Koning Albertlaan, om dat de verkeerssituatie daar ook voor verbetering vatbaar is, om het zacht uit te drukken. En dan ben ik daar ook gaan inzitten, een jaar of vier, vijf geleden. In de werkgroep verkeer. En dan hebben we het initiatief genomen om een groot overleg te organiseren met allerlei omliggende straten en belangstellenden om dat er toen een RUP was. RUP—zeg het is?

Anton: Ruimtelijk euh...

Toon: Ruimtelijk Uitvoeringsplan.

Anton: Ja, uitvoeringsplan, we waren het nu ook kwijt.

Jonas: Ja, juist.

Toon: Ja, ja, ruimtelijk uitvoeringsplan Martelarenlaan, gewijzigd uitvoeringsplan. En daar konden bezwaren tegen ingediend worden. We hebben dan een lange weg afgelegd om te zeggen van: "Ja, we gaan bezwaren indienen". Want dat is een heel formele kwestie, terwijl we anderzijds ook al een begin hadden van het traject met de stad, gecommuniceerd.

Anton: Dus jullie hadden al een communicatiekanaal?

Toon: Een communicatiekanaal, door vergaderingen met de schepenen. Dat verliep vrij stroef. En dan hebben wij bezwaren ingediend. En luttele dagen vòòr die vergadering, krijgen we in de bus: een briefke. Zonder dat dat getekend is, mét: "We gaan een actie voeren in de wijk. Namens het Overleg Buurtcomité's Kessel-Lo." En wij dachten: "Wat is dat? Wie is dat?" Ik kende dat niet? En wij vroegen ons direct af—

Anton: Want jullie waren al zo'n beetje een—

Toon: Nee wij waren een buurtcomité. We wisten wel dat er zo'n overleg was geweest, maar dat was heel—we hadden daar weinig contacten mee, of geen. Nu plots komt dat aan bod. En dan komt er een mail, van Bert Cornillie.

Anton: Da's die persoon die ons het eerst heeft gecontacteerd.

Toon: Klopt. Klopt. En die zegt: "Ja, we gaan die actie doen, we moeten daar misschien de

violen eens op elkaar afstemmen.” En ik heb dan direct gereageerd: “Sorry, maar... die actie, da’s binnen één of twee weken. Dat past niet in onze strategie. We zijn juist aan het proberen te overleggen met zoveel mogelijk mensen, en nu komen jullie daar ineens tussen? Wie zijn jullie eigenlijk? Overleg Buurtcomité’s zijn, en we kennen jullie niet.” Ik heb die kerel ook gebeld ‘s avonds. Een hele confronterende telefoon gehad. Maar goed, da’s een geweldige kerel. “Oké,” zegt hem, “dan gaan wij samen optrommelen, dan gaan we die actie afgelasten, of uitstellen. En we zullen mee mobiliseren.” Daar was dertig man, wat dat in die tijd, in die omstandigheden, heel veel was. En daar is dat allemaal begonnen, en ben ik mee gaan doen met het overleg. En het Overleg Buurtcomité’s Kessel- Lo: ik werk daar zelf in sinds drie jaar of zo—drie à vier jaar. Maar dat overleg werkt al bijna twintig jaar. Misschien tien à vijftien jaar. Door het buurtcomité Martelarenlaan, of Park Belle-Vue. Of Belle- Vue, voor dat er een park was, dat werkt al twintig jaar. En, zowel daar, in verband met fietspaden, en fietsvriendelijkheid, hoewel het werkt, die hebben heel vaak bot gevangen bij ‘t stad. Wij, in de Koning Albertlaan, ook min of meer. En dan zijn we toch gaan aandringen, bij de stad, om een overleg te hebben, als Overleg Buurtcomité, rond de hele verkeerssituatie ten gevolge van het (onverstaanbaar). Want dat is een hele ingreep en dat veroorzaakt verschuivingen. En niemand wil daar de pineut van zijn. Wij hebben dan, op dat overleg met die dertig mensen, in grote lijnen een platformtekst uitge—dus, op de sporen gezet.

Anton: Toen hebben jullie, die website—dat zijn die vijf punten zeker?

Toon: De website, ja zoiets. Da’s een vrij lange tekst hoor. En op basis van die tekst, en met een heel strak afgelynde delegatie, zijn we met een tiental mensen met de twee bevoegde schepenen—ik heb nogal dikwijls de neiging om daar on-bevoegde bij te zetten, want het is soms triestig. Nu ja, we willen diplomatisch blijven. We willen zeker niet anti-politiek gaan doen en zo. Da’s een belangrijke parenthesis—vind ik. Wij hebben dan gezegd: “Oké, wij gaan daar zitten, maar we gaan daar niet zitten als vertegenwoordigers van onze straten—elk zijn straat. Wij gaan daar zitten, als vertolkers van het platform, en de platformtekst. En wij gaan—vier van ons gaan het woord nemen: niet als woordvoerder van zijn straat of wijk, maar als woordvoerder van zijn thema.” Fietsvriendelijkheid, autoluwheid, circulatieplan voor de hele wijk en omliggende wijken, participatie. Dat waren zowat de vier thema’s dan. En zo is dat gebeurd, en ik heb bedongen dat ik niet als Koning Albertlaan daar zou zitten, en ook niet als woordvoerder van een thema, maar als facilititeit. Ik zou de centrale contactpersoon zijn met de stad, en ik geef het woord aan iedereen, en iedereen mag mij corrigeren. Ik zou ook het besluit formuleren, en dan was er naast mij iemand bij, naast mij, iemand van de Koning Albertlaan. Die heeft zelf ook geen tussenkomst gedaan. Dat was heel strak voorbereid qua functies en rollen, en dat was ook nodig, want dat was heel—op ‘t scherp van de snee. En daar is toch een heel positief traject uit gekomen. Namelijk: “Oké, we zijn bereid als schepenen om over al die dingen werkelijk in een participatietraject te stappen, met jullie. We gaan afspraken maken de volgende keer—met de mobiliteitsambtenaar spreken wij af—en ik ben ook de contactpersoon tussen het comité en de stad. Dus, dat is puur praktisch, coördinerend, om vergaderingen vast te leggen enzovoort. En ook omdat de stad, als die voortdurend met andere mensen te maken hebben, krijgen die daar een punthoofd van, dus ik heb ook een vrij rechtstreekse lijn met de schepenen. Carl Devlies, voor verkeer—

Anton: Ja, en stadsvernieuwing is die denk ik zeker?

Toon: Stadsvernieuwing, verkeer. En, Robeets. Dirk Robeets voor openbare werken. Dus,

straten inrichten enzovoorts, is zijn domein.

Anton: En komen zij nu als stad, dankzij jullie, meer naar buiten—komen zij meer naar de burgers of buurtbewoners?

Toon: Awel, dat is juist het moeilijk punt. Dat is blijkbaar een hele mentaliteitswijziging die zij ook moeten—nòg moeten—doorlopen. Wij stellen dan vast—bijvoorbeeld. Na onze voorlaatste vergadering, denk ik, of drie vergaderingen met hen geleden, was er iets gevallen over—er was een gerucht dat blauwe zone overal zou ingevoerd worden. “Ja maar,” zeiden ze, “dat is nog niet definitief en er wordt nog over gediscuteerd, nog niet op het schepencollege geweest. En we zullen jullie daar wel over op de hoogte brengen als het zo ver zal zijn.” Wat gebeurt er, luttele maanden nadien, moeten wij lezen—dankzij iemand die daar af en toe is gaat naar kijken, op de politiewebsite van leuven—dat de blauwe zone wordt ingevoerd in allemaal straten behalve die Koning Albertlaan en nog een aantal omliggenden. We dachten toen van: “Ja, als communicatie is dat niet bijster goed.” Bovendien, is dat een heel slecht idee, want als ge het dan invoert: voer het dan overal in. Want wij krijgen—in de Koning Albertlaan—alle wildparkeerders opgezaald.

Anton: En dat gaat waarschijnlijk nog erger worden nu—

Toon: Dat is al. Afijn. Trouwens, de reactie heeft niet op zich laten wachten. D’r is een onmiddellijke actie gekomen van al die straten die plots, zonder enige vooraankondiging, het bericht kregen dat ze binnen de paar weken een bewonerskaart konden gaan kopen, voor zestig euro per jaar. En als ze een tweede auto hebben moesten ze driehonderd euro betalen. Daar waren direct—politiek ook, de N-VA en VLD, sprongen daarop—die allemaal samen het stadsbestuur frontaal aanvielen, omdat dat zo brutaal werd ingevoerd, zonder enige toelichting enzovoort. En dan moeten wij daar tussen—als wij ons laten meeslepen door zo’n anti—want dat was werkelijk volgens ons een zeer politieke reactie —

Anton: Ja, dat was ook in—

Toon: Ook al. En heel negatief, en héél pro-auto. Wij zijn niet pro-auto. Wij zijn voor het STOP- principe. En die reactie was: blijf van mijnen auto af. En mijn parkeerplaats is heilig. En wij vinden: “Hey, sorry. Een straat is er niet voor den auto, hé.” Afijn, dat is uiteraard niet het geval.

Anton: Straat is om te leven, en—

Toon: Ja, maar al enkele decennia, een eeuw of zo, leven wij in een totaal verkeerde mindset hé. Jonas: Ja, inderdaad.

Toon: De straat is er voor de auto en voetgangers worden gedoogd. Maar dat moet omgekeerd hé. En er is heel veel werk aan de winkel, en daar zitten natuurlijk ook veel belangen achter, voor kapitaal. Lobbywerk, de autoindustrie, petroleummaatschappijen, ... Als het van ons zou afhangen, dan zou de prijs van de benzine en de diesel dubbel zo hoog worden, en de belastingen op autoverkeer ook dubbel zo hoog. Ik zie het al gebeuren, als er zouden politici zijn die dat nog maar als een ballonnetje laten lossen, dan krijgen die een hele lobby van de autoindustrie over zich heen. Jonas: Natuurlijk.

Toon: En die zijn veel sterker dan wij, hé. Zo zit het in mekaar eigenlijk. De politiek wordt op dit ogenblik bedisseld door een paar grote—

Anton: Waar het geld zit.

Toon: De leefomgeving, we mogen al blij zijn dat we onze vuilbak op straat mogen zetten. Afijn, persoonlijke uitlatingen.

Jonas: Ja, nee, toch wel, toch wel.

Anton: Ja, ik volg volledig in uw redenering hoor.

Toon: Dus da's een van de dingen dat we gezegd hebben, op de vorige vergadering dan— hebben we laten weten aan de schepenen van: "Dit is nu een schoolvoorbeeld van hoe het niet moet, hé mensen. We zijn met ons op een participatietraject, en dan bestaan jullie het om in 't stiekem, in de vakantie, de blauwe zone door te voeren zonder ons te verwittigen. Dat was niet de afspraak, sorry, hé. Genen tweede keer, hé. Als dat nog is gebeurt, dan krijg- de ons tegen, hé." Wij hebben heel veel impact, dat weten ze. Dus, daarom, dus zo echt zo lopen op het scherp van de snee. Want ge moet uw ding proberen te realiseren, en dat is dan als comité—natuurlijk ook niet de uitdrukking van de mainstream gedachte in de straten, mensen zijn er allemaal in vergroeid, in die "auto: heilige koe", mentaliteit. Dertig per uur, dat hebben we afgedwongen in heel onze wijk. Er zijn heel veel mensen die daar A, ontevreden over zijn, B, die dat negeren, hé. Voem. Dus de Koning Albertlaan is een lange rechte straat, nogal breed. Ik heb het vorige week meegemaakt. Het was bloesemfeest— Anton: Was dat daarom dat de Albertlaan volledig afgesloten was?

Toon: Ja.

Anton: Ik had een bus genomen, en de bus heeft moeten keren aan de bank omdat die niet doorhad dat die niet doormocht.

Toon: Ja, voila. En dus, in de voormiddag worden de straten al afgezet. Neen, worden de straten nog niet afgezet, de straten worden afgezet om één uur. Maar 's morgens zijn de auto's al weg, omdat er die borden staan.

Jonas: Ah, ja. En dan hebde zo ineens—

Toon: Dan ziede de auto, whoa, nog sneller hé. Dus, 'k wou maar zeggen, het is dus balanceren altijd, tussen enerzijds standpunten die wij proberen in te nemen om te verko- pen—wij proberen ook de mensen te sensibiliseren daarvoor. Daar is een heel project, ge kunt daar ook over lezen op onze website—waarvoor we steun hebben gehad van de stad, trouwens—om dertig, onder die naam: "Dertig", om met vlaggen de mensen te sensibiliseren voor: straten zijn in de eerste plaats leefstraten. Dan gaan we overal waar dat er dus een speelstraat of een bloesemstraat is of zo, gaan we die vlaggen proberen op te hangen, met symbolen van mensen die kuieren in de straat. En kindjes die fietsen en zo. Dus dat is één moeilijk punt. Wij kunnen niet zomaar over het hoofd van de mensen eisen bij de stad—

Anton: Ah, ja. Want—

Toon: —dat er dertig komt. Of dat parkeerplaatsen worden afgeschaft of zo. Want dan zijn wij niet per definitie, gedragen door de meerderheid van de bevolking. Dus dan moeten we daar mee in de clinch gaan. Op grote vergaderingen is dat soms een spanning. Bijvoorbeeld iemand die recht staat en die zegt van: "Joo, ma da park ie. Wa veu doen ze dat da park ie zette. De go ginne minsch zien zitte. De banke dat da noo stoen doa on de stoase do zit niemand nie. Wa hale ze die in hunne kop zeg?" We moeten daar—

Anton: Ja, en dan moete daar kalm en sereen onder blijven.

Toon: Ja, terwijl wij voorstander zijn van dat park, dus dat is een punt waar dat we stad in

steunen, dat is goed, we gaan dat park ondersteunen. Maar, de omliggende—allez, bege- leidende maatregelen voor het verkeer, die moeten wel zinvol zijn. Dus dat is één ding, de bevolking. Met de stad is het dan ook weer zo voortdurend balanceren. Zij weten ook als ze maatregelen doordrukken die heel sterk in onze richting gaan, dan gaan ze de bevolking tegen krijgen. Dus wij mogen die eisen ook niet te strak maken, maar we moeten hen wel meekrijgen. En daarvoor is die Tim Asperges zo cruciaal. Maar die is mee. Maar die moet zijn schepenen meekrijgen. En dus, hebben wij bepaalde plannen uitgetekend —er zijn zo'n paar fasen geweest vanuit de stad, een paar jaar geleden—uit bepaalde mensen uit de stadsdiensten die zeiden van: "Jullie zitten hier nu van de Koning Albertlaan en nog een paar straten, maar zorgt een keer dat ge allemaal samenkomt, en komt dan nog is terug. Nu zijn jullie de belangen van jullie straat aan het verdedigen," en ze hadden een punt. Ze dachten, we voelen dat. Ze dachten dat we niet gingen slagen. We hebben dat wel kunnen doen. We zijn daar gaan zitten als delegatie in naam van héél die wijk hier. En dat staat ook in bepaalde brochures rond dit park Belle-Vue—daar vindt ge ook een extract van op onze website—dat de stad formeel ons comité erkend.

Anton: Ja, da's een grote stap eigenlijk, hé.

Toon: Ja. We hebben ook, we zijn nu ook aan het zeggen aan de stad, de boodschap proberen over te brengen, dat wij bereid zijn om—aleja, ik was aan het zeggen—dus, ze hadden gezegd: "Kom is als ge compleet zijt." Dat is gelukt. En daarna zeggen ze: "Maar niets belet u om voorstellen uit te werken, hé, voor da circulatieplan." Daar zit misschien wel een gevoel van: ze gaan het toch niet kunnen. En wij hebben in ons midden een paar verkeersdeskundigen. En wij zijn ons aan het plannen gezet, met knippen en doen, en we zijn met een plan naar voren gekomen en een aantal criteria, waaraan dat elk circulatieplan moet voldoen—ge kunt dat ook vinden, denk ik? Tien criteria, denk ik. En we hebben ze een beetje van hun sokken geblazen. En dat was toen dat Tim voor de eerste keer erbij was. We hebben gezegd: "Voila, dit zijn onze criteria, we hopen dat jullie deze criteria delen, en dat jullie het uitwerken van een situatieplan gaan toetsen aan die criteria, da's één. En we hebben nu ons voorstel gedaan, nu is het aan jullie. Sorry, wij zijn de stadsdiensten niet, wij zijn geen verkeersdeskundigen." Ja bon, dus nog altijd niks hé. Nu hebben ze wel beslist van een groot tellings-onderzoek te doen, een herkomst-bestemmingstelling van het verkeer om na te gaan van waar komt het verkeer, langs waar rijden ze, naar waar moeten ze naar toe. Wat is het echte aandeel van het sluipverkeer, want dat willen we weren natuurlijk.

Jonas: Ah, dat zijn zo die klein—die streep—

Toon: Nee, dat is ook weer iets anders—da's ook zo weer iets.

Jonas: Want ge hebt zo van die bakskes die zo—

Toon: Ja, ja... Maar dat is niet van de stad, dat is van 't gewest. Dat heeft te maken met gewestwegen, en met De Lijn, ook.

Jonas: Want da's ook een—dat telt toch ook, hé?

Toon: Tellen, maar daar wist de stad zelfs niet van.

Jonas: Ah. Wauw.

Anton: Communicatieprobleem.

Toon: Awel, ja. De aanleiding van het park Belle-Vue enzovoorts—wij hebben op onze laatste vergadering vastgesteld, dat die—dus wij vroegen ook: "Hoe zit dat met die tellingen, die

zijn blijkbaar al bezig?” “Ja maar neen, dat is niet van ons, dat is nummer zoveel, plan weet ik veel, geweest, en dat heeft ook te maken met De Lijn.” Dus ge hebt een stad. Ge hebt het geweest. Ge hebt De Lijn. Ge hebt de NMBS, en ge hebt de omliggende gemeenten. Die hebben allemaal impact op de situatie, op het verkeer enzovoort—en alle gevolgen van dien. Wij hebben dus vastgesteld dat het stad niet wist dat het geweest tellingen aan het uitvoeren was, dat ze ook de coördinatie van de verkeerslichten aan het experimenteren waren.

Anton: De stad zelf wist dat niet?

Jonas: Maar het geweest, is coördinatie aan het—

Toon: Ja! De Lijn is ook vragende partij voor studies, die doen dan hun eigen ding weer, de NMBS doen hun eigen ding, de omliggende gemeenten ook. Ik heb dan op een gegeven moment gezegd: “Luistert is, beste schepenen. Bij het invoeren van het—bij het installeren, bouwen van het Park Belle-Vue, is zo veel verkeersimpact, dat is toch de moment bij uitstek om een keer met alle sectoren samen te zitten.” “Ja maar wij zien elkaar wel om de twee maanden, met den die, maar das

toch...!” (onverstaanbaar) Lubbeek doen dan een ingreep, aan de Koning Albertlaan in Lubbeek, voorbij de GB daar, of toch, de Carrefour, daar doen zij een toerit-dosering.

Anton: Da’s die hele smalle baan daar?

Toon: Ja, daar doen zij een toerit-dosering. Om te zorgen dat het verkeer dat denkt langs daar te kunnen wegglijpen—omdat ze dan moeten wachten, rood licht. Die moeten een minuut of vijf wachten, met dan de bedoeling dat dat ontradend zou werken. Maar ze overleggen daar niet over met de stad, hé? En dus, diegenen die niet meer langs daar gaan, moeten langs de andere kant, niet over de Koning Albertlaan. Dat is ook zo’n aspect van communicatie, de stad heeft niet alleen te communiceren met het publiek, maar moet zorgen, sorry, heeft de verantwoordelijkheid, voor het bundelen van initiatieven, niet alleen van de stad maar ook van het geweest, van De Lijn, van de NMBS, en van omliggende gemeenten. Want als een stad als Leuven, dat is dan nog de provinciehoofdplaats, moet dan toch de kracht en macht ontwikkelen om een aantal factoren nekeer bij één te zetten. Nu, op onze laatste vergadering hebben we gezegd: “We geloven daar niet in,” dat ze dat gaan doen. “Weet ge wat,” hebben we gezegd, “we gaan het zelf doen.” ‘t Is nog niet concreet, maar, we gaan het zelf doen. Dus dat is nu de volgende constructie. Wij gaan, proberen—allez, vanavond kunde ook in dat perspectief misschien zien, da’s Zaventem, is wat verder, maar goed—wij gaan De Lijn contacteren en vragen aan die mensen om met ons eens een overleg te hebben. Jonas: Met wie? Ik heb het ni—

Toon: De Lijn. “Hoe zit dat nu met jullie plannen,” en zo, en “beseffen jullie wat voor impact dat heeft op de kwaliteit van de leefstraat.” Proberen, want niet gemakkelijk, hé. We gaan ook met de NMBS babbelen, want die maken nu—wacht, waar zitten we nu—dààr (wijst). Aan die monumentale trap, die wordt afgebroken, dank zij Tim Asperges, en dank zij vroegere voorstellen van ons.

Jonas: Naast dat KBC-ding?

Toon: Daar komt een fiets-spiraal. Zolang dat ge—de brug, over de sporen, die befietsbaar is, wordt dan gelinkt—befietsbaar—met een soort afzonk naar het Martelarenplein.

Anton: Aha!

Jonas: Kei goed, amai.

Anton: Niemand meer door die tunnel!

Toon: En, de NMBS moet dat bouwen. Ze hadden een jaar geleden, of zo, het plan opgevat om—het illustere plan opgevat om—en dat weet ik dan weer van Tim Asperges—om die trap te laten staan en daar een fietsgoot op te zetten. Dat was hun oplossing.

Jonas: Een fietsgoot...

Toon: Tim heeft gezegd tegen de schepenen, deze keer: “Luistert, hé, mensen. Als ge dit door laat gaan”—het was beslist door het schepencollege, met de NMBS, er was een protocol. En Tim heeft gezegd: “Als ge dit laat doorgaan, dan maakt de pers brandhout van jullie. En het publiek ook.” En Devlies—Dirk Robeets was ook aanwezig—maar Devlies was in gesprek met Tim Asperges— Tobback was met vakantie—en Carl Devlies heeft als reactie gezegd aan Tim: “Tim, meent ge dat nu, wat ge daar zegt? Meent ge dat nu?” “Ja, zo waar als ik hier sta. Ik meen dat. Ge moet daar iets aan doen, en ziet is, ik heb een voorstel.” Dan hebben ze dat afgeblazen, ze hebben dat blijkbaar toch kunnen overleggen met Tobback. En die heeft gezegd: “Ja, oké, doe maar.” En dan is er dat plan gekomen op de persconferentie geweest met dus die fietsspiraal. Nu, als dat hier—de voetgangersbrug werd afgesloten— dan kwam daar een tekening tevoorschijn: terug met die fietsgoot, of ‘t scheelt niet veel. Dat trok op niks, dat was de NMBS die terug plannen had opgediept van vroeger. Dan heeft Tim dat weer moeten tegenhouden, en nu is er een wedstrijd uitgeschreven, om die fietsverbinding op een effectieve, esthetische manier te realiseren. Dus dat betekent weer zes maanden uitstel. Maar beter—

Anton: Maar beter een goei, dan overhaast...

Toon: Ja. Toch zo weer een mooie illustratie van hoe moeilijk het is—want de NMBS, die maakt daar dan weer haar plan van. Die communiceert daarover op haar manier.

Anton: Ja. Er zijn zoveel, zoveel spillen in het systeem hé.

Toon: Wij gaan ook proberen met de NMBS te babbelen. Maar daar hou ik mijn hart echt voor vast, want dat is een communicatief monster. Dat is heel moeilijk.

Anton: Ja, dat lijkt regelmatig een fiasco.

Toon: Echt, heel moeilijk. En dan gaan we de provincie is contacteren—De Lijn had ik al gezegd, hé? De Lijn, de NMBS, provincie, geweest. En dan gaan we daar zoveel mogelijk proberen informatie uit te puren, en proberen al overeen te komen: “Zijn jullie bereid om mee te stappen in een totaaloverleg met de stad?” En dan gaan we met de stad babbelen. En dan gaan we een volgende stap doen in onze communicatie die structureel aan het worden is. We spreken af, met een agenda en zo. En dan zeggen we: één van de agendapunten is het breed overleg tussen alle belanghebbenden, stakeholders. En dan gaat de stad waarschijnlijk zeggen: “Dat gaat niet,” of “die willen dat niet.” Dan gaan we zeggen: “Dat gaat wel, want we hebben het gedaan.” Een (onverstaanbaar) van onze contacten. En ze zijn wel akkoord om als jullie initiatief nemen om samen te gaan zitten. Nu kunnen ze niet meer anders hé. Zo proberen wij te werken.

Jonas: Ja, ja.

Toon: Ge moet de mensen een beetje—

Jonas: Duwen.

Toon: Heel, heel—

Anton: Het is nodig eigenlijk, hé?

Jonas: Initiatief.

Toon: —heel vooruitziend, en constructief ook. We kunnen achteroverleunen en zeggen: “Het ga nie, ik voel het.”

Anton: Maar alles kan, hé.

Toon: Ge probeert ook niet. Dus, ja. Meteen illustreert dat eigenlijk het communicatieprobleem, van de stad naar de bevolking. Het is niet simpel.

Jonas: Maar ook lui ergens, hé?

Toon: De stad moet—hé?

Jonas: Luiheid, ook hé? Als in, het is niet makkelijk—

Toon: Ja, ja.

Anton: Er zijn gemakkelijker dingen op de agenda, dus laten we die maar doen, en we schuiven de rest wel opzij.

Jonas: Ja, inderdaad.

Anton: Maar, het is ons wel duidelijk dat er een—dat er gewoon, ja, communicatieproblemen zijn—en dat er keer op keer dezelfde fouten worden gemaakt. Maar dat heeft dan te maken met de complexiteit, eigenlijk, van de zaken.

Toon: Ja. En hoe denken jullie daar te kunnen toe bijdragen?

Anton: Wel... Dat is natuurlijk—en het is een zeer evoluerend idee, omdat we—

Jonas: Ja, inderdaad.

Anton: Want het ding is, we hebben ook niet veel tijd om der iets aan te doen. Ons project loopt nu nog zes weken, of zo, en tegen dan is ‘t al gedaan. Het ding dat wij maken, puur gezien, voor onze punten, hoeft niet iets definitief gerealiseerd te zijn—omdat dat ook niet mogelijk is. Maar, we willen het wel zo reëel en zo realistisch mogelijk houden, gewoon omdat—ja dat is gewoon een mooie uitdaging dan ook. Wat dat wij willen, ja—

Jonas: Ja...

Anton: Het ding is, het wordt steeds complexer.

Jonas: Ja, inderdaad.

Anton: Met elke persoon waarmee we gaan samenzitten, wordt het complexer, en complexer, en complexer. Het is heel moeilijk om—

Jonas: —en een andere richting ook een beetje meer.

Toon: Ja, da’s ook—

Jonas: We zijn gaan babbelen met Buur, in De Hoorn. Bureau Urbanisme, of Bureau—

Anton: Ja.

Jonas: Met Adrian, een urban planner, en omdat we met stadsvernieuwing bezig zijn enzovoort, leek ons dat een goed plan om daar eens te kijken van: “Oké, ja, hé.” Wat zijn de problemen en zo waar dat hij mee te maken krijgt.

Toon: Ja, want da’s moeilijk.

Anton: Ja, het idee was oorspronkelijk van: hoe praten urban planners—dus

stadsvernieuwings/ planningsbureau’s—hoe praten die eigenlijk met burgers. En die zei dat zij eigenlijk zelf heel contact hadden met buurtbewoners. En dan had hij een model uit de doeken gedaan, waarbij dat er vijf verschillende belangengroepen zijn, waaronder de stad, de buurtbewoners zelf, de buusiness, dus planners en zo, dan de kennis, dus de KULeuven,—

Jonas: Ja, inderdaad. Dus eigenlijk moet ge het zien als een vijfhoek, waar dat elke, hoe moet ik het zeggen, stakeholder, zijn eigen inzeg in heeft. Als in, da’s wat dat hij uitlegde.

Anton: Wat er miste, was eigenlijk—

Toon: Dus dat is eigenlijk—public, daarmee bedoelt ge overheid eigenlijk hé. Public, dat is publiek, hé. Eigenlijk zou hier iets moeten staan van—hoe is dat in ‘t Engels? Overheid.

Jonas: Government.

Toon: Mja, of—algemeen dan, overkoepelend. Maar, bon.

Anton: En hij zei zelf ook dat de groep van buurtbewoners eigenlijk het snelst uit de boot vielen, bij van die projecten. Omdat er—

Jonas: Ja, inderdaad. En dat—

Anton: En dat het eigenlijk een gemakkelijke oplossing was om de burgers—het band-aid principe waarbij dat er gewoon een pleister op de wonde wordt gedaan. De burgers mogen zeggen van: “Oké, jullie mogen de kleur van het gebouw kiezen.”

Jonas: Dan geeft ge de mensen het gevoel van—

Toon: Ja, ja, ja. Met het park is dat ook zo. Met het park is dat ook.

Jonas: Voila.

Anton: Hij zei, er is een manier om echt onderbouwd te gaan samenwerken, maar—

Toon: Nu, de clou denk ik, is de link die er niet is tussen die (wijst). En dus, zolang de gemeenten en de overheden in het algemeen, meer op de lijn zitten van: “Wij zijn verkozen, en om de zes jaar moogt ge ons wel beoordelen, maar voor de rest geen probleem—maak geen probleem, het is al moeilijk genoeg.” Dus, zij zouden moeten inzien dat hun beleid uitstippen veel beter kan als dat hier een permanente wisselwerking is. En als er tussentijds ook kan beoordeeld worden. Goed bezig? Of: “Hmm, wij denken beter zo.” Dus de meest extreme voorbeelden van dat soort beleid, dat vindt ge vandaag—dat gaat ge misschien wel vinden denk ik—afijn, als ge nog tijd hebt—in Barcelona. In Barcelona hebben ze nog vrij recent geloof ik—

Anton: De trein—

Toon: Neen, hebben ze de stad onderverdeeld in een aantal wijken, of hebben ze een aantal cruciale wijken gedefinieerd. En hebben ze dus gezegd—stedelijke overheid heeft gezegd: “Weet ge wat? Werk is uit hoe dat ge uw wijk wilt zien evolueren. En hoe dat ge dat beter wilt. Werk dat uit, hé? We helpen u daarbij. Facilitators, en blablabla. En als ge een eind op weg zijt—als ge plannen hebt—dan komen wij luisteren, en dan pakken wij daar een aantal dingen van mee. We gaan dan zien hoe dat we daar samen kunnen toe bijdragen.”

Anton: Awel, ja. Dat is het interessante—

Toon: Dat is, dat is—ja!

Anton: —omdat dat vanuit die wijken zelf ontstaat. Dat is ook het ding: de buurtbewoners zelf hebben vaak een onuitputtelijke bron van lokale informatie die aan de overheid

ontbreekt, gewoon—omdat die kennis er niet is, hé?

Toon: Ja. En hier snap ik dat die eraan aan 't denken is, concreet voorbeeld: wij hebben een sensibiliseringsplan uitgedokterd, onder de noemer 'Dertig'. Wij hebben daarvoor een kleine subsidie—achttien honderd euro of zo—gekregen van de stad. Da's goed. Wij zijn daar dankbaar voor, dat hebben we ook uitgedrukt. Maar eigenlijk, is dat de verdomde taak van de stad—

Anton: Om dat te doen?

Toon: Om de mensen te sensibiliseren voor hoe dat ze kunnen met—in communicatie met de stad, en rekening houdend met iedere stakeholder—hoe dat de wijken beter kunnen gebouwd worden. Nu is dat zo een gewring. Terwijl—eigenlijk zijn zij verkozen door ons, eigenlijk zouden ze, ook in die betekenis, onze belangen moeten verdedigen.

Anton: Eigenlijk zou het initiatief van hen moeten komen, en niet van—

Toon: Ah, ja.

Anton: Het is complex.

Toon: En ja, vertel dan eens, uw—dus jullie hadden oorspronkelijk gedacht om—

Anton: Het oorspronkelijke idee was van: wij als grafisch ontwerpers, kunnen wij misschien een platform, of een schakel—

Jonas: Beeldtaal—

Anton: —of iets, toolset, of iets, om de communicatie te vergemakkelijken.

Toon: Ja.

Anton: Dat er geen communicatiemisverstanden zijn. Maar dat is—

Jonas: Dat was na het gesprek met—

Anton: —dat is zo complex eigenlijk.

Jonas: Awel, ja. Dat was na het gesprek met Adrian. Maar nu...

Toon: En hebt ge al met de stad gesproken daarover?

Jonas: Nee. Die waren, ja—

Toon: Dringend doen, hé.

Anton: We hebben gemaild met de stad—we hadden naar het Infohuis, de stadsvernieuwingsdienst —

Toon: Ja, laat hé.

Anton: En die hadden—ik denk dat die verlof hadden van 30 maart tot 20 april. Dus—nu heb ik die dan gisteren nog eens mijn mail gestuurd.

Toon: Ja, maar zij hebben natuurlijk heel veel van dat soort vragen.

Anton: Ja, maar ze hebben ons nu gezegd dat we morgen kunnen langs gaan—euhm, neen— volgende week kunnen langs gaan.

Toon: 't Is gelukt?

Anton: Ja, maar, we weten ook niet of dat de juiste personen gaan zijn.

Jonas: Ja, inderdaad.

Toon: Ja, 't is vrij ingewikkeld. Ik zou toch uiterlijk om half één moeten—

Jonas: Ja, ja. Tuurlijk, ge ziet maar.

Toon: Dus, ge hebt een afspraak met de communicatieverantwoordelijke van 't stad?

Anton: Ja, nee, dat is eigenlijk een communicatiegroep omtrent stadsvernieuwing. Omdat we dachten, dat is onze—als die ons kunnen doorverwijzen, dan zij het zo. Maar we vroegen ons eigenlijk ook nog af, als jullie communiceren naar de stad, en omgekeerd—als de stad communiceert naar de burgers, jullie—ik denk dat jullie vooral ook mailen, of bellen naar—maar jullie hebben natuurlijk al jullie contactpersonen.

Toon: Ja. In caso nu is dat Tim Asperges. Daarmee is dat, bellen. Die is redelijk beschikbaar. We tasten af, wat de beste strategie zou zijn. En dan—

Anton: En, bij welke dienst zit die of zo?

Toon: Ruimtelijke ordening, zeker?

Anton: Ah, ja. Ik veronderstel dat we dat wel kunnen vinden op de website van Leuven.

Jonas: Dus, voornamelijk bellen.

Anton: Ja, da's zo'n beetje het ding—

Toon: Ruimtelijk beleid.

Anton: Ah, ja. Oké, ruimtelijk beleid.

Toon: Ruimtelijk beleid. Ja, voila. Gewestplan enzovoort. (onverstaanbaar) Ja. Dus, waar was je? Mail, en telefoon, ja?

Anton: Euhm, dat wij—er zijn ook wel zo uithangborden van de stad. Mozaïek—

Toon: Ja, ja, ja.

Anton: —boekskes enzo, maar da's natuurlijk allemaal eenrichtingsverkeer, hé.

Toon: Ja, de stad organiseert af en toe wel infomomenten, ook. Maar ze hebben daar schrik van—om dat te veel te doen, en om dat te breed te doen. Dan moeten ze dingen eigenlijk—en dat te vroeg te doen, dat ze plannen hebben, dat die onderuit gehaald worden. Dus dat is een zekere pleinangst om de confrontatie aan te gaan. En daardoor gaan ze minder communiceren, gaan ze minder participatie gaan doen. En dan creëren ze natuurlijk weerstand. Dus eigenlijk hebben ze schrik dat door meer participatie er weerstand zichtbaar wordt. Terwijl ze nog moeten doordrongen worden van de omgekeerde redenering: het is door meer te communiceren dat de weerstand kan afgenomen worden. Wij zijn bereid om als comité om daar een rol in te spelen. Wij zijn bereid—wij hebben al een paar keer gezegd, om in plaats van een info-overleg van de stad uit te organiseren met de hele wijk, organiseren we zo'n overleg met twee. Stad en Overleg Buurtcomité's. Samen nodigen we de buurtbewoners uit om het te hebben over de situatie in de wijk, en de toekomst, en de manier waarop dat wij er tegenaan kijken, en de manier waarop dat de stad daarop is in gaan spelen. En dan gaan wij—als puntje bij paaltje komt—bepaalde aspecten die de stad wil doordrukken, verdedigen. Dan krijgt ge een heel andere situatie. Maar daar hebben ze schrik voor, dat dat niet lukt—dat daar teveel zwarte vlaggen gaan zwaaien.

Anton: Terwijl dat het eigenlijk, ja, een foute instelling is hé. Want, als ge der over nadenkt. De mensen die zo geëngageerd zijn—jullie—jullie doen dat omdat jullie—kan ik dat liefde voor de stad noemen? Niet voor de overheid dan, maar gewoon omdat jullie hier aangenaam wonen. Dus—

Toon: Ja. En wij gaan er vanuit dat de stad die zorg deelt, hé. Daarover communiceren wij. Nu, ik heb het gevoel dat als ge dus communicatie technisch hulpmiddelen zou uitwerken, om—dat is de bedoeling, hé?

Anton: Ja.

Toon: Om die communicatie vlotter te maken, of plezanter te maken, of toegankelijker te maken of— Jonas: Bwa. Plezanter te maken? Duidelijker—

Toon: —of duidelijker te maken. Ik vind dat heel goed, dat ge zo'n modellen uitwerkt, en ge moet dat dan maar doen—

Jonas: Ja, maar dat gaat niet het probleem oplossen.

Toon: Wel, dus dat is iets wat ik probeer mee te geven—dat ge—wat studeren jullie, juist?

Anton: Grafisch Ontwerp.

Jonas: Graphic and Information Design heet dat nu, tegenwoordig.

Anton: Informatie visueel vormgeven. Da's eigenlijk een beetje onze omschrijving.

Toon: Ja, nu als ge uw opdracht, of uw onderwerp strict afbakt binnen die definitie. Dat grafisch ontwerpen om iets van communicatie te krijgen—

Anton: Om informatie—

Toon: —als informatie tool. Ja? Als ge dat strict omschrijft, dan kunnen jullie daarbinnen modellen uitwerken, weet ik veel, en dat voorleggen. En dan krijgt ge goei punten, als ge dat goed hebt gedaan. Oké. Dat zal niet helpen, hé.

Anton: Dat is ook het ding, hé.

Toon: Dan vind ik, als—wat is uw opleiding, zeg het nog is?

Anton: Graphic—

Jonas: Ja grafisch eigenlijk. Grafisch en informatie ontwerp.

Toon: Informatie ontwerp?

Jonas: Grafisch én informatie ontwerp. Dus eigenlijk beiden.

Toon: Ik denk dat ge dan ook als, u moet ontpoppen als—niet alleen als grafici, maar ook als informatiedeskundigen of mensen die daar over nadenken. En dan zou ge kunnen zeggen in uw presentatie of in uw eindwerk—of wat dan ook—van: "Kijk, wij doen pogingen om hier een tool te ontwikkelen, maar wij zijn, na onze—of tijdens onze rondvragen en contacten met allerlei stakeholders tot het besef gekomen dat zolang de overheid in kwestie, of de overheden in kwestie niet die lijn willen bewandelen van participatie—en tussentijds overleg, en luisterbereidheid, en respons, en openheid—dan zal gelijk welke tool niet helpen. Ge kunt de schoonste Mozaïek maken dat ge wilt en die overal gaan in bussen steken. Als dat eenrichtingsverkeer is—

Anton: Ja. Voila. Da's ook zo'n beetje ons idee eigenlijk.

Jonas: Ja...

Toon: Dan vind ik dat ge dan die bewering, dat statement, zou moeten toevoegen aan uw eindwerk. Want ge zijt niet alleen blinde vinken die iets op papier moeten zetten dat mooi communiceert met YouTube—

Anton: Uiteraard.

Toon: —of met weet ik veel—is dat ook hé. Eerst nadenken over informatie, en dan zijn er randvoorwaarden die moeten vervuld zijn. Anders hebt ge als graficus zelfs geen job. Als de stad dat niet wil, dan gaat ze ook niet vragen aan u om zo'n model uit te tekenen, hé.

Anton: Da's ook een beetje het waarom, denk ik, dat we tot zo'n—want veel van onze klasgenoten hebben een eerder utopische visie—allez, of ik weet niet goed?

Jonas: Ja, ja.

Anton: Wij willen iets heel concreet zoeken, ook omdat we—

Jonas: Wat realistischer is.

Anton: Ja, en omdat wij ook iets willen toevoegen, aan een reële problematiek.

Jonas: Reële probleemstelling, ja.

Anton: Want we zijn nu toch wel al in ons derde jaar van onze opleiding geraakt, dus dan wordt het zo wat—

Toon: Da's vier jaar?

Anton: 't Is drie jaar. Dus dit is ons allerlaatste project. Daarmee dat we toch wel ons best mogen doen.

Toon: Proficiat.

Anton: We kunnen een vierde jaar doen, een master.

Toon: Niet makkelijk. Met zo'n tijdsnood.

Jonas: Ja... Tijdsnood. Druk vooral, tijdsdruk.

Anton: Ja, het dwingt ons eigenlijk ook om ons beperkt te houden en—

Jonas: Ja, inderdaad.

Anton: Dan heb ik zo iets van: "Ik wil meer doen, of iets diepgaandere—

Jonas: Ja want—ja, nee. Bij ons—Inge was aan het drukken op information design. Maar, ja.

Anton: Ik denk dat het misschien ook wel interessant kan zijn om al eens, als we nog gaan samenzitten met de stad Leuven zelf, om gewoon die verschillende takken van heel dat complex gebeuren gewoon al eens in kaart te brengen.

Toon: Ja.

Jonas: Ja.

Anton: Welke factoren spelen er allemaal mee?

Toon: Ja, en dan ge kunnen als een soort zijdelingse toevoeging in uw eindproduct—een soort grafische uitbeelding van de problematiek maken. Zoals De Morgen de laatste tijd nogal knappe dingen doet. Bijvoorbeeld, euhm—de laatste dagen was dat mij opgevallen.

Jonas: Ook een beetje zoals The New York Times, een beetje dan. Die hebben ook zo infografieken, ja. Da's een beetje—

Toon: Awel, en dat ge gewoon een ganse—

Anton: Een visuele weergave maken—

Toon: Zo'n gigantische infografiek maakt, waaruit dat blijkt hoe complex dat allemaal is—

Jonas: En waar er een probleem ook is.

Toon: En dat er een overspannende randvoorwaarde eigenlijk zou moeten voor gecreëerd

worden, namelijk dat er bereidheid is van al die stakeholders, om naar elkaar toe te stappen.

Anton: Wie neemt het heft in handen. Want dat is ook het ding. Wij zijn deze opdracht begonnen als buurtbewoners zelf. Wij zien ook afgewerkte producten op straat komen. Wij zien een straat die heraangelegd wordt.

Jonas: Ja, inderdaad.

Anton: Ik heb totaal geen idee van wat daaraan vooraf gaat en wat voor processen dat—

Toon: Waar wonen jullie?

Anton: Ik woon in de Lodreef, zijstraat van de Platte-Lo.

Jonas: Ik woon in Holsbeek. Maar ik heb wel, in mijn vorig leven, in Kessel-Lo gewoond. Ben een beetje verhuisd. In de Christianlaan, in Kessel-Lo, maar dat is zo meer aan—hoe noemt het daar?— Casa Blanca. Allez, niet aan Casa Blanca zelf, maar zo'n beetje verder, aan het Debecker-Remy plein was—

Toon: In Kessel-Lo, hé?

Jonas: Ja mijn oma heeft heel lang gewoond aan de—die woont nu nog altijd—evenwijdig aan, ik weet niet hoe dat die noemt—ja, dat kan zijn, evenwijdig met de Platte-Lo. Met al die witte huizen. Toon: De Platte-Lo?

Anton: De Duivenstraat?

Jonas: Ja, ik weet niet. Het is als ge—evenwijdig daarmee.

Toon: Priester Daems?

Jonas: Lager nog.

Toon: Ah.

Anton: Ge hebt de Koetsweg, dan de Platte-Lostraat, en dan de straat daarnaast—

Jonas: Ja, het is alleszins niet richting Lubbeek en zo.

Toon: Koetsweg?

Anton: Nee, da's de andere kant.

Jonas: Ik weet het niet, eigenlijk. In de buurt van De School, daar.

Toon: Oké.

Jonas: Oké. Alleszins hartelijk bedankt.

Anton: Ja, zowieso, enorm—

Jonas: Amai.

Toon: Als er nog—last minute—vragen zijn, 't is de minute, hé.

Anton: Ja, niet direct. We hebben uw e-mail adres. Uw nummer ook. Ha ha.

Toon: Ja.

Jonas: We houden u wel op de hoogte ook.

Bijlage 3

Transcript persoonlijk interview *Geert Antonissen – 28 april 2015*

Geert: Schets is efkes jullie dingen kort—als ge wilt?

Anton: Ah, goed. Wij zijn twee studenten grafisch ontwerp, zitten op het Sint-Lukas Brussel. Wij zijn bezig aan ons bachelorproject, dit is ons laatste project. Onze briefing was, of onze opdracht was, om iets te gaan doen rond de problematiek van verstedelijking. Dat kan heel breed getrokken worden, en wij moesten als—wij zijn eigenlijk information designers—dus het is voor ons de bedoeling om iets te gaan doen, die problematiek te gaan aanpakken, vanuit ons standpunt. Vanuit information design.

Geert: Ja.

Anton: Wij zijn dan beginnen denken van—voornamelijk, ons idee is gegroeid—we waren iets te—

Jonas: Iets te specifiek, in het begin eigenlijk.

Anton: Ja, we waren begonnen met: "Laten we gewoon eens denkbeeldig een project uitvoeren in de stad. Laten we de spoorwegen overkappen, à la Ringland." Dat was—

Jonas: Te utopisch. En een beetje breed en specifiek gezien—

Anton: En dat had niets te maken met onze opleiding eigenlijk.

Jonas: Ja, inderdaad, omdat dat vrij architecturaal is dan als ge zo iets moet gaan uitwerken.

Anton: Dus dan waren we beginnen denken: "Oké, er zijn vernieuwingen, met name aan het park Belle Vue daar." Dus dan zijn we gaan kijken: hoe is dat tot stand gekomen? Dan zijn we gaan praten met BUUR, bureau urbanisme. Die hebben ons dan—één van die mensen dat daar werken heeft ons dan een beetje wegwijs gaan maken in de communicatiesysteem.

Jonas: Ja, en de problemen daarvan, en hoe dat dat een beetje in zijn werk gaat. Of hoe dat een beetje in zijn werk gaat, vanuit zijn standpunt, als Urban Planner.

Geert: Ja, Johan, of Jan, of—

Jonas: Adrian.

Geert: Adrian. Ah, oké.

Anton: Engelstalige, Australier.

Jonas: Ja, en die heeft dan zo'n beetje ons wegwijs gemaakt in hoe dat zij bij BUUR een project aanpakken, of hoe dat het—ja dat is niet echt in het algemeen, maar bij hen—ja, hoe dat het bij hen in zijn werk gaat.

Anton: Hij zei daar zelf ook—want wij waren daar eigenlijk beetje vooral geïnteresseerd in de communicatie naar buurtbewoners toe, en de inspraak van buurtbewoners. Hij zei dat zij zelf heel weinig communicatie hadden, rechtstreeks met de bewoners. Omdat zij meestal vanuit de gemeente—

Geert: Logisch, van een opdrachtgever werken, hé? Ja. En ontwikkelaars ook in hun geval, maar bon.

Jonas: Ja, inderdaad.

Anton: Maar dus, dan waren we wel—daar, vanaf toen hadden we wel zo iets gevonden van: "Daar gaan we ons op toespitsen." De communicatie en het model van communiceren—

Jonas: Ja, het ding is—wacht ze, ik kan da wel ergens zoeken.

Geert: Ge kunt hier op internet gewoon euh...

Jonas: Ja, maar ‘t staat op mijne computer, dus, oké. Zij gebruiken een soort model, of hij gebruikt dat—of zij allemaal bij BUUR? Anton: Ja, hij was daarmee bezig denk ik. Ik denk niet dat ze dat echt als de regel beschouwden ofzo.

Jonas: Hij ziet dat eigenlijk als—dit zijn alle belanghebbenden of stakeholders in één project. Dus ge hebt er vijf. Wacht hé, eventjes wat feller zetten.

Geert: Ja, maar ja. Mijn ogen zijn nog niet zo dramatisch ze. Maar alé. (lacht)

Jonas: Ja, maar ik zag ineens zo: “Huh, da wordt hier kei donker?” Da’s niet zo goe. Wel en hij legde uit van: “Oké, ja, bij één groot project zijn er altijd ongeveer vijf stakeholders—

Anton: Of groepen van stakeholders.

Jonas: Ja, groepen—die inspraak hebben in een project. Investeerders die er geld inpompen, maar die er dat ook terug uit willen halen, enzovoort. De residents, dus dat zijn de buurtbewoners, enzovoort. Public, da’s dan de gemeente, stad, enzo. Maar dat kan zijn dat dat niet—allez, vaak—dat dat niet zo mooi is—

Anton: Opgedeeld.

Jonas: Ja, hoe moet ik het zeggen, da’s zo het idyllische.

Anton: Ja, en het ding was ook dat hij ook benadrukte dat er—want origineel waren we opzoek naar iets om een platform te bouwen, waar dat de buurtbewoners hun ideeën kwijt konden, en waar dat de planners hun ideeën kwijt konden. En dan zijn we gaan denken van: “Ja, maar. Da’s de foute insteek, want ge moet eigenlijk beginnen vanuit die—dat er eigenlijk een soort van ‘taalprobleem’ is.

Geert: Absoluut.

Anton: Buurtbewoners praten over andere dingen dan—maar dan waren we aan het denken: laten we een soort beeldtaal ontwikkelen, een soort van—met iconen ofzo?

Jonas: —die communicatie zou vergemakkelijk, wat betreft zo’n projecten.

Anton: Maar we zitten een beetje met de twijfel van: is dat ten eerste nuttig of nodig? Draagt dat iets bij aan heel het proces?

Geert: Ja. En het is niet alleen een andere taal dat ze spreken, maar het zijn ook andere belangen uiteraard, hé. Alé, eigenlijk alle vijf, hé.

Jonas: Ja, inderdaad.

Anton: Maar dat is wel het ding: dat ik dat er wel—want we zijn dan ook gaan praten met iemand van de—die echt bezig is met zijn buurtcomité.

Geert: Is dat met—ja, zegt de naam is, als ge wilt?

Anton: Toon Van den Brempt.

Geert: Toon. Ja, oké. Ken ik.

Anton: En die zei ons dat er wel in het verleden wel dingen fout lopen, qua communicatie. Maar dat daar wel veel aan gedaan wordt, maar.

Jonas: Ja, iets—ja.

Anton: Ja, de conclusie met zijn gesprek was dat—alé, van het gesprek met hem was eigenlijk dat het nog complexer werd, omdat hij dan ook nog eens aanhaalde dat er buiten de stad ook nog De Lijn, de NMBS, en dingen en zo voort waren—dat gaat dan weer over mobiliteit enzo, maar toch, dat het gewest er dan ook nog moet bijkomen, en dat er zo

allemaal verschillende—

Jonas: Ja, elke keer als we een gesprek hebben met iemand wordt het complexer en complexer.

Geert: (lacht) Welcome to reality.

Jonas: Ja, inderdaad.

Anton: Dan dachten we: “Laten we misschien gewoon die complexiteit in kaart brengen of zo?” Maar dan stappen we af van onze briefing, omdat—onze briefing zegt duidelijk dat we moeten zoeken naar een oplossing. Gewoon die complexiteit in kaart brengen is niet voldoende om—en dat is ook niet toepasbaar op een bredere, verstedelijkingsproblematiek. Dat is héél specifiek hier in Leuven. Maar dat is niet in te planten in andere—

Jonas: Ja, want misschien is het in Antwerpen, hebben zij een heel andere problematiek—werkt het wel heel goed tussen buurtbewoners en stad, maar zijn er andere problemen, of zo. Dus we moeten iets hebben wat een beetje breder—een algemener —

Geert: Standaardisering, ja.

Anton: Ja, inderdaad. Daarmee dat het idee van zo’n beeldtaal misschien wel werkt, maar da’s misschien een beetje onbegonnen werk. Denk ik.

Jonas: Ja.

Geert: Ge zou ons kunnen helpen—maar ja (lacht). Nee, nee, nee, maar het is juist. Dat is heel specifiek, want—oké, ik spreek nu over Park Belle Vue, maar—ik denk, allé, met Toon ook—de problematiek van Park Belle Vue is juist dat het veel meer is dan Park Belle Vue, altijd. Dus ook in hele discussies komt dat altijd weer naar voor—euh, ik denk wel dat ‘t een relatief proper projectje gedaan denk ik bij Park Belle Vue, maar ‘t probleem bij Park Belle Vue is heel de verkeersontwikkeling daarrond.

Jonas: De Materlarenaan, enzo?

Geert: Ja, Martelarenlaan. Alhoewel, dan is ‘t nog simpel. Maar dan heel het gebied tussen de twee steenwegen—

Anton: Ah, ja.

Geert: —en heel de discussie over het—in hoeverre dat dat al dan niet autovrij gaat gemaakt worden en in hoeverre—welke doorsteken dat er gaan blijven, en dit en dat. Want da’s natuurlijk een tweede discussie die veel, en veel moeilijker is als dat park zelf. Dus ik weet niet in hoeverre dat dat—waar dat gelle eigenlijk jullie fysieke afgrenzing hebt gezet van het project.

Anton: Awel, ja. Het was omdat—da’s een beetje het ding, denk ik. Als we—toen we met ons project begonnen, wisten wij niet hoe complex dat dat in mekaar zat. Toen ook, na ons gesprek met Toon was dat—kwam die factor van mobiliteit er eigenlijk pas bij. En heel dat idee van dat verkeer, en dat buurtbewoners daar vooral mee te maken hebben—

Geert: Ja, ja.

Anton: —in ons gesprek met BUUR kwam dat niet ter sprake, omdat dat er niet toe doet voor hen, hé.

Geert: Ja, da’s waar.

Jonas: Ja, da’s inderdaad wel zo. Want Toon sprak ook wel over die blauwe zone die dan

ineens werd ingevoerd en zo voort. Awel ja.

Geert: Ja, want dat zijn allemaal nevenaspectjes—ik denk nu wel, eigenlijk—dat verhoogt dikwijls het punt van discussie zo—het gaat eigenlijk al lang niet meer over dat park, het gaat al lang niet meer over—en wat is jullie vraag nu? Om te zeggen: “Ah, wat dat wij tot nu toe gedaan hebben?” of—

Jonas: Ja...

Anton: Ja, en misschien ook of dat jullie zelf—ik weet niet of ge dat reflecties of zo kunt noemen—

Geert: De visie?

Anton:—van de afgelopen projecten, dat er dingen zijn die veranderd kunnen worden of—

Jonas: Of problemen die gij ondervindt, of zo, of die jullie ondervinden?

Geert: Ja, ja. Ça va, ik zal mijn best doen. Ge kanaliseert maar!

Jonas: (lacht) Nee, nee. Alle input is—

Geert: Nee, nee. Ça va. Maar, d'r is van alles gebeurt, hé. Dus euh—

Anton: Het is voor ons ook niet heel duidelijk.

Geert: Misschien is het ook al relatief essentieel om te beginnen te beseffen dat dat park binnen een veel groter geheel zit—en dan spreek ik eigenlijk niet zo zeer over de rest van Kessel-Lo, maar dan spreek ik vooral over de hele stationsomgeving—Kop van Kessel-Lo, dit gedeelte—da's eigenlijk een proces dat al een jaar of vijftien ondertussen bezig is, en waarin dat de origine—het eigenlijk een feit was dat heel de Kesselse zijde, die wel ge-upgradet moest worden, da's duidelijk—dat die helemaal bebouwbaar was. Dat was het beginpunt. Er is ook een hele reeks van plannen voor geweest, maar dan is er vanuit de stad gezegd van: “We gaan dat niet doen, we gaan eigenlijk de stedelijkheid concentreren aan den achterkant van het station”—of wat toen nog den achterkant van het station werd genoemd, ondertussen een tweede poort—“dus we gaan daar alles concentreren, hé.” Vandaar de hoogte van de gebouwen, vandaar de verschillende functies ook die daar zitten, van wonen, winkels, hotels, enzovoort. En we gaan dan eigenlijk 2/3de van het spel openlaten: in ruil zo gezegd, voor de concentratie hier. Dan krijgde op die manier ook financieel een evenwicht tussen enerzijds die belangen van den eigenaar, en anderzijds de leefbaarheid van het gebied daar. Dan krijgen die eigenlijk ook een soort van lengtepark—want, ja, ge kent het basisconcept waarschijnlijk wel hé. Het idee is eigenlijk gewoon om de weg zelf te verschuiven—

Anton: Naar beneden te leggen...

Geert: Voila. Van de huizen naar de sporen, zolang dat ge in ene keer een lang smal park hebt, daar voor Kessel-Lo—wat niet alleen relevant is voor de Martelarenlaan, maar voor heel de buurt. Die hebben op dees moment niet gigantisch veel groenruimte. Dus da's denk ik al een eerste, heel principiële concept. Daar was ook niet zoveel tegenkating tegen, had ik het gevoel. Uiteraard wel, zoals altijd, van de mensen die dan de pech hadden van daar knal achter die dingen te wonen, achter de grote ontwikkelingen. Want dan weer wel—the vast majority was dan weer voorstander. Ja, zo is dat meestal.

Jonas: Ja, ja.

Anton: Da's ook het ding dat Toon zei: als hij belangen wilt verdedigen, dan moet hij vaak ook tegen de wil van de meerderheid van de buurtbewoners gaan. Bijvoorbeeld als het

gaat over vast—over mensen die altijd met hun auto weg moeten rijden en hij is dan tegen de auto bijvoorbeeld—dan zorgt dat voor problemen. Want langs de ene kant moet ge dan voor—moet ge uw buurt dan vertegenwoordigen terwijl ge eigenlijk tegen de overgrote meerderheid van de meningen zijt.

Jonas: Ja, hij is echt zo'n beke tussenpersoon. Aleja.

Geert: Ja, daar wordt ook gemakkelijk politiek mee gegoocheld. (lacht) We moeten daar ook eerlijk in zijn, het is ook ni zo moeilijk om die dingen uit mekaar te spelen op die moment, maar goed. Da's een heel andere discussie. Maar aleja, los daarvan—ik denk ook dat het verschil ook heel vaak tussen een algemeen beleid en bewonersparticipatie is inderdaad dat in principe—ik zeg wel, in principe—de mogelijkheid heeft om zowel als in tijd als in ruimte breder te kijken. Dus, zij kunnen wel op tien, vijftien, twintig jaar— moeten zij redeneren van: “Hé, wat is de evolutie als we dat niet doen, wat is de evolutie als we dat wel doen.” Zowel naar leefbaarheid als naar financiële haalbaarheid en zo. Terwijl, dat—hier valt het nu toevallig wel relatief goed mee, maar der zijn een hele hoop andere bewonersgroepen die echt gewoon hic et nunc de zaak bekijken. En dat is begrijpelijk, maar dat is daarom niet altijd interessant op langere termijn. En, ook niet op bredere context. Dus da's dikwijls een conflictgebied. En ook, ja, ge moet daar niet onnozel over doen, elke evolutie heeft zijn winnaars en zijn verliezers, hé. In dit geval, we hebben zelfs een paar onteigeningen gehad, om maar te zeggen, 't is niet natuurlijk dat ge altijd honderd procent de clinch in moet. Maar los daarvan denk ik dat het in alle gevallen een heel verdedigbare optie was—om die achterkant dan gaan te bebouwen, en de rest dan in te groenen. Dat was het enige stukje dat nog ontbrak. Het staat trouwens ook—de origine, in een breder concept van fietspaden die naar de Park abdij wilden getrokken worden enzo, maar 't is crisis dus dat wordt efkes allemaal in de koelkast. Maar dingen wel hé, dus het park wel. En dan is er—ik weet niet of Toon daar ook iets over vertelt heeft—nogal een vrij uitgebreid participatieproject geweest. Niet zozeer —en dat is dan ook wel typerend misschien—niet zozeer over het feit of dat dat park d'r moest komen of niet, maar wel over de invulling van het park. Dus dat wilt zeggen dat er een hele hoop contouren al wel vanuit de stad werden vastgelegd, van: “Er komt een park, het komt zo lang, die twee bastions komen d'r op, daar komt een fietspad door. De weg voor de huizen wordt meer een fietsstraat als de gewone weg, de weg gaat verschoven worden, ...” Dus al die contouren lagen al vast. Maar dan ging het eigenlijk over de invulling van heel dat gebied, dus zeg maar—en daar is dan wel een participatieproject gedaan met de bewoners, met de ontwerpers en met 't stad.

Jonas: Maar, de invulling—over wat dan specifiek?

Geert: Dat gaat dan eigenlijk over een hondenweide, kinder—welk soort van speeldinges dat er op moeten—moeten daar buurtvoorzieningen in komen? Daar is onder andere uitgekomen dat er zo wel een klein gebouwtje op moest waar dat ze bij wijze van spreken als het buurtfeest is, binnen konden gaan. Dat ze—aleja, stoeme dingen hé. Bijvoorbeeld dat bepaalde soorten tenten konden gezet worden, al dan niet waar dat de voetbalterreinen gingen liggen, waar dat de—

Anton: Da's ook een beetje—dat kunnen we dan halen uit ons gesprek met BUUR—dat is, dat lijkt een beetje op een—want hij zei dat er twee manieren waren om effectief te kunnen gaan praten met burgers. Dat was enerzijds de band-aid methode, waarbij dat er bij wijze van spreken een pleister op de wonde wordt gelegd, en ik denk dat dit eerder zo iets is. Waarbij

dat de buurtbewoners dingen mogen bepalen, maar die eigenlijk niet structureel van belang zijn.

Geert: Ja. Als ge het wilt vergelijken met een huis, denk ik dat ge kunt zeggen van: “Uw huis staat er en—

Anton: Awelja, “en ge moogt de—

Geert: —en uw kamerindeling is er, en ge moogt kiezen welke kleur muur en welke gordijnen dat ge hebt.”

Anton: Awel, ja. En wij zijn denk ik misschien eerder op zoek naar mogelijke oplossingen of ideeën voor het bredere denken met buurtbewoners.

Jonas: Ja, wat Toon ook zei was van—was dat niet? Dat hij graag, of liever participatie had gezien van in het begin al—waar dat zij mee konden bepalen, mee die contourlijnen, zoals jij het zegt, konden bepalen. ‘k Weet niet, da’s toch iets wat dat hij zei, toen. Meer dan alleen de invulling, of zo.

Geert: Ja, bon. Aleja—

Anton: Maar da’s iets—da’s een heel moeilijke kwestie.

Jonas: Ja, inderdaad.

Geert: Ja, en—allez, hier is dat nu niet gebeurd. Dus we moeten er niet onnozel over doen, ook omdat dat politiek hier niet in de hoofden zit—maar los daarvan denk ik dat—aleja, los van uw ideologische voorkeur denk ik, of hoe dat ‘k het moet zeggen—zijn er ook heel veel mensen bang van, omdat heel dat proces—’t is die vijf verschillende dingen, ge moet er een evenwicht op een of andere manier in vinden. En dat is heel moeilijk, als ge daar nog maar een klein beetje begint aan te morrelen, wat een gigantische gevolgen dat dan heeft voor elkaar. Aleja, om maar iets te zeggen: als uw economisch systeem niet overeind staat, dan komt het er gewoon niet. Punt. Dus we moeten—die zijn in die zin altijd machtiger, we moeten daar nu ook niet onnozel over doen. En ge kunt als stad wel een beetje gaan reguleren, maar ge kunt niet—allez, ook, het stad heeft niet de middelen noch de intenties tegenwoordig om bijvoorbeeld zelf te gaan bouwen, om maar iets te zeggen. Dus ge kunt eigenlijk alleen maar regelen, en ge kunt een beetje kanaliseren—of katalyseren, misschien beter?

Jonas: Het economisch systeem, wat bedoelt ge daar dan precies mee?

Geert: Awel, het aspect om de dingen realiseerbaar te maken—een openbare structuur, privé-infrastructuur, dingen moeten gefinancierd worden—want dat park wordt eigenlijk, om het plat te zeggen, gefinancierd door de gebouwen die ernaast staan, hé. Jonas: Ah, echt?

Anton: Ah ja. Omdat die er kunnen komen zijn—

Geert: Ja, en ook het feit dat den NMBS, of den—het is niet meer den NMBS, maar den eh... Allez, de vastgoedvariant van de NMBS—

Jonas: Infrabel?

Geert: Eurostation, sorry. Dat Eurostation—wadde?

Anton: Nog een speler!

Geert: Ja. Dat die hebben toegestaan dat eigenlijk twee derde van hun bouwgrond niet bebouwd wordt. Da’s alleen dan natuurlijk omdat ze geld kregen, en fatsoenlijk geld kregen

om op de rest dingen te zetten. Dus, ‘t is altijd een beetje een—

Anton: En da’s dan het belang van de cash.

Geert: De belangen van de cash, ja. (lacht) Ja, we leven in zo’n samenleving, hé. (lacht)

Jonas: Ja, maar neen, da’s interessant om ook dat te horen, ook is.

Anton: Dat was eigenlijk een stukje waar dat we nog niet veel over—

Jonas: Ja, inderdaad, want we weten wel van: “Oké, ja, dit zijn de buurtbewoners en wat zij willen enzovoort,” maar den andere kant van het verhaal hadden we eigenlijk nog niet gehoord. Dus dat is wel interessant allemaal.

Geert: Ja. Ja, en eigenlijk is dat nog niet eens ons verhaal, hé. Dat is het verhaal waar dat wij tussen zitten, bij wijze van spreken. Jonas: Ja, want jullie—jullie reguleren—

Geert: Ja, want in principe, als ge bij wijze van spreken zou vragen: “Wat wilde gij naast u?” Dan zegt iedereen: “Een park,” of geen bebouwing, in alle geval. Of geen—in ieder geval niks “hard”. Ja, dat kan wel hier en daar, maar dat bleef iets—dat kost, waar dat af en toe iets moet binnenkomen natuurlijk—al was ‘t maar om het te kunnen betalen. En dat is hier dan eigenlijk gewoon, zeg maar, het evenwicht geweest. Waar dat—denk ik nog vanuit, ik zal niet zeggen vanuit een dictatu—maar heel veel scheelde het niet—vanuit de politiek hier gezegd is van: “Eén derde moogt ge bebouwen en de rest wordt groen.” Dus dat was een beetje... Jonas: Ja.

Geert: Moet ik ook iets vertellen van hoe dat we daar mee naar hen—naar de buurt—mee zijn gesprongen. Communicatief?

Anton: Ja, misschien wel—da’s wel interessant denk ik.

Geert: ‘k Heb eigenlijk maar—ik heb eigenlijk de rest niet, maar ik zal wat .pdf’kes doorsturen. Ik heb ze nog wel hier en daar, maar de meesten—

Anton: Ja, we hebben op de website van de stad zelf ook wel wat dingen gevonden, maar dat zijn meestal zo’n losse afbeeldingen met een planneke hier en—

Geert: Ja, ja, ja. Maar de website da’s een drama op dit moment.

Anton: Maar die gaat veranderen?

Geert: Die is al vijf jaar aan in herontwikkeling—en dat gaat nog vijf jaar duren, maar bon. Da’s een ander paar mouwen. (lacht) We hebben dat op verschillende manieren gedaan hé. We hebben, in eerste instantie geconcentreerd op de communicatie rond de Kop van Kessel-Lo. Reeks van infovergaderingen, mensen—persoonlijke begeleidingen, omdat daar een paar heel moeilijke—daar moest een halve straat verdwijnen, of toch, tien huizen verdwijnen, dus... Dat was dan echt, face-to-face, mensen persoonlijk begeleiden. Uitleggen welk project er kwam, en dat dan gewoon via de verschillende kanalen—ge hebt hier Mozaïek dat hier overal verspreid wordt in de Stad—

Anton: Maar dat zijn dan dingen die gericht worden naar het brede publiek.

Geert: Da’s dan het brede publiek, ja. Dan hebben we ook, naar de buurt daar—of de brede buurt—dees is eigenlijk den oude, de nieuwe is helaas uitgeput, maar ik zal de .pdf doorsturen—eigenlijk waarin dat heel het concept wordt uitgelegd op een bladzijde of acht—

Anton: Dat was dan echt naar de plaatselijke, de locale buurtbewoners, hé?

Geert: Ja, ja, waar dat ge eigenlijk gewoon kunt zien van: “Oké, wat is nu de bedoeling?” Zo

hebben we er trouwens ook het verkeer bij gestoken—wat zijn dan de ontwikkelingen, wat zijn de gevolgen voor de straten?—letterlijk van welke straat is nog open en toe, op dat plan, oorspronkelijk. Euhm.

Anton: En hoe wordt daar dan—hoe begint dat dan, die communicatie? Is dat gewoon, krijgen de mensen plots een zo'n brochureke in de bus of—

Geert: Nee, meestal is het infovergaderingen, persconferentie, en dan—de infovergadering, da's eigenlijk de eerste persoonlijke dingetjes, zeg maar—

Anton: Maar dan worden de mensen daar wel persoonlijk voor uitgenodigd?

Geert: Ja, dan worden ze uitgenodigd, dan komen ze naar die—toen was 't nog infovergaderingen, tegenwoordig zijn dat infomarkten. Het verschil is dat het ene een uurtje duurt, en het andere zes uur duurt. Het voordeel van een infomarkt is dat ge mensen persoonlijk vertellen telkens van dat, en dat, en dat gaat er gebeuren. Da's eigenlijk een soort van tentoonstelling waar dat ge persoonlijk uitleg krijgt. Dat is eigenlijk het concept. En dat ook ten eerste omdat het veel minder confronterend is, en ten tweede ook veel positiever, omdat ge veel meer kunt uitleggen, en omgekeerd omdat ge veel meer input krijgt.

Anton: Dat mensen kunnen horen wat dat ze willen horen—aleja, waar dat ze naar vragen.

Geert: Voila. En ook, dat ge—omgekeerd ook hé—ge krijgt interessante input door zes uur lang de mensen te spreken. Vóór interessanter dan dikwijls het confronterende—drie, vier mensen die, heel agressief dan dikwijls nog, reageren op bepaalde onderwerpen, terwijl dan misschien de grote meerderheid wel vragen heeft, maar daar dan niet toe geraakt. Dus in die zin zijn we daar naar overgeschakeld. Dus dan, infomarkten, euhm, en infovergaderingen. Dan hebben we nu onlangs—bon, het heeft ook een jaar of vier stil gelegen, hé, 'k weet niet of ze daar al iets van gezegd hebben? 't Is crisis, zoals dat ge weet. (lacht)

Anton: Ja, ik heb wel zo op de website van—

Geert: Ja, want hier staat nog 2014 op denk ik? Ja, se, aanleg in 2014.

Anton: Ja, dat staat ook nog altijd op de website denk ik, dat het dan moest begonnen zijn of zo.

Geert: Is 't waar? Ja, ja ja.

Anton: Ja, wanneer gaat het eigenlijk effectief beginnen dan?

Geert: In september. In september gaan ze—want de aanbesteding is nu bezig. Maar het heeft een jaar of drie, vier, stilgelegen omdat gewoon geen geld niet meer was. Zo simpel is 't, het was op. Maar nu hebben ze het terug opgestart—want het was eigenlijk een heel duur project ook. Euhm. Dus—dan is het eigenlijk terug heropgestart, is 't ingevuld—en dan hebben we een nieuwe brochure rondgedeeld. Wanneer? Vorig jaar, in de herfst denk ik, hé? En nog is, echt alles op een rij—ook met die invulling erbij, en eigenlijk alles van het participatieproject. En de bedoeling is nu, maar we weten nu niet of het gaat lukken, maar we hopen het, om in juni—we doen ook regelmatig "Op Zondagen" heet dat eigenlijk, dat is eigenlijk een soort van die gigantische opendeurdagen in bepaalde grote stadsontwikkelingsgebieden—en nu is er weer in de centrale werkplaatsen een Op Zondag, in juni waarschijnlijk. De bedoeling is daar om nog is heel het plan voor te leggen, dus zowel van het park, als van het verkeer er achter, als van de centrale werkplaatsen. Op zich draait die ook vollen bak alles—

Jonas: Ja, ja, ja.

Geert: Zodanig dat ge ook een totaalbeeld krijgt van wat er eigenlijk in heel Kessel-Lo op poten staat. En dat wordt dan ook door dikwijls de lokale mensen bij betrokken—als die bepaalde activiteiten willen doen, integreren we dat mee in het programma, en dan zetten we dat mee op de zelfde dag. Bijvoorbeeld vorig jaar—"k weet niet, zijt ge op de centrale werkplaatsen al geweest?

Anton: Ja, ik fiets daar regelmatig door, dus...

Geert: Ah, voila. Dat tijdelijk park daar, dat is een ding van hun. Allez, ik bedoel, dat wordt wel een beetje mee gefinancierd van hier enzo, maar zij zijn eigenlijk de trekkers van het ding en dat is toen ook op de vorige centrale werkplaatsen gelanceerd, van: "Kijk, dat gaat hier nog een paar jaar onbebouwd blijven, wat gaan we daar mee doen?"

Anton: Beetje initiatieven zoeken...

Geert: Voila, voila. En dat is wel fijn, natuurlijk, als ge zo'n soort van coherentie vindt, hé.

Jonas: Ja, inderdaad.

Geert: En da's iets dat—stillekes aan aan het groeien is—'k zal het zo zeggen! (lacht) En dat wilt dus zeggen dat we in juni gaan proberen een stand van zaken te doen. En ondertussen zijn er nog gigantisch veel—hoe moet ik dat zeggen—bilaterale contacten geweest, daar was ik niet altijd bij. Dat was soms eens schepenen, soms de verkeersdeskundige, van de stad, met Toon—

Anton: Da's Tim Asperges, of zo?

Geert: Ja, den Tim, ja. Euhm, met Toon, en soms met andere bewonersverenigingen. En daar werd dan eigenlijk altijd zo'n beetje de respectievelijke verkeerssituatie besproken, afijn. Ze hebben daar heel veel gedaan. Ik heb het gevoel dat dat heel moeilijk loopt. Ja, omwille van de voor de hand liggende reden dat er niet éénduidig—niet van de ene nog van de andere kant—niet een eenduidig verhaal is, natuurlijk. En de beslissing die er nu genomen is, is om een soort van studie—en die is nu bezig denk ik— Jonas: Ja. Dat vertelde Toon ook, denk ik. Ja, een soort telling of zo iets?

Geert: Ja. Dan eigenlijk op basis daarvan zouden we dan een voorstel willen doen voor heel het gebied. Maar dat gaat nooit een schoonheidsprijs winnen, zo iets.

Anton: Nee, nee. Ja en dat is per definitie ook helemaal niet mogelijk, omdat de stad ook gegroeid is vanuit een ander idee dan waar dat het nu naartoe moet gaan.

Geert: Ja, ook al, ook al.

Anton: Da's een beetje het probleem denk ik—of een grote verstedelijkingsproblematiek waarbij dat—nu moeten er oplossingen gezocht worden voor het beleid van lang geleden, of de groei van lang geleden.

Geert: Ja, da's waar. Want eigenlijk, heel dat gebied, da's eigenlijk—ik weet niet of ge dat ooit gelezen hebt—da's op basis van landbouwsysteem-akkers opgebouwd. Kessel-Lo was er pas, 't is pas met de fusie—eind jaren zeventig—bij elkaar gekomen. En daarvoor, werd hier letterlijk naar elkaar toe gebouwd. Kessel-Lo wou eigenlijk niets te maken hebben met Leuven, en omgekeerd. En nu moeten die in ene keer met elkaar samen zitten, en zitten we met een historisch conflict—plus die twee steenwegen—da's eigenlijk te weinig om heel Kessel-Lo te gaan—

Anton: Ja, en dan hebt ge ook nog die gigantische spoorweg die—

Jonas: Ja, die daar tussen loopt. Want dat was eigenlijk waar wij ons eerste project—

Anton: Ge kunt het zelfs zien hier, op het plannetje. Wat dat wij in gedachten hadden, zagezegd, van stel—

Geert: Overkoepe—

Anton: —'t Stad heeft heel veel geld en—

Jonas: Stel. (lacht)

Anton: —dat ge gewoon heel dit stuk zou kunnen overkoepelen zagezegd.

Geert: Da's ooit is serieus bestudeerd, hé?

Jonas: Is dat?

Anton: Ah.

Geert: In de jaren tachtig, denk ik—is dat serieus bestudeerd. Want da's eigenlijk nog de oorsprong ook van heel het stationsproject hier.

Anton: Ah, ja ja, oké. Want, dat schept wel mogelijkheden omdat de sporen gewoon veel lager liggen dan—

Jonas: Ja, inderdaad.

Geert: Da's waar. Maar bon—daar waren een paar redenen waarom dat dat niet gebeurd is. Financieel, één. Maar eigenlijk ook, de idee van—ook al kunde dat oplossen volgens mij, maar bon—dan komt den druk er wel weer op om er vooral voor te zorgen dat er geen extra autoverkeer naar de stad te trekken. Want ze waren bang van, ja, als ge dat doet—dan krijgt ge hier de vraag om de Diestse Steenweg gewoon over die sporen te trekken. En dan gaat ge weer, zowel op uwe ring, en dan zeker ook—het gevaar voor de binnenstad—weer extra verkeer in dat gebied trekken. Dat wouden ze eigenlijk ten alle prijzen vermijden.

Jonas: Ja, wij waren—hoe veel was het? Moest ge dit stuk helemaal overkappen—en hier tot aan de Tivolibrug? Dan kon ge negen hectare—

Anton: Acht hectare.

Jonas: Of ja, acht hectare winnen aan—ja, just ja, acht—aan ruimte, aan oppervlakte. Maar ja.

Anton: Dat was onze...

Jonas: Dat was heel utopisch.

Geert: Ik heb nu van morgen gelezen dat onze vrienden van Ringland—ze hebben gisteren hun dingen gepresenteerd—wat was het? Ik verschoot ervan. Want ze zeiden dat maar tien procent met immobiliën kon gefinancierd worden. Dus van die overkapping —en dat de rest met tol moest gefinancierd worden.

Jonas: Ja, inderdaad. Ze gingen—

Geert: Ik dacht van: "Wow, dat slaagt tegen!" (lacht)

Jonas: Maar dat is wel ook—ik vind dat echt een heel goed project, dat Ringland.

Geert: Absoluut, maar dat wilt wel zeggen—aleja, in Antwerpen is dat relevant, omdat dat ten eerste over een groter gebied gaat, dus ge hebt een veel grotere stad—dus dat ook uw tolnikomsten ook een stuk hoger kunnen zijn. Maar ik schrok ervan dat dat maar tien procent was dat ze daarmee konden financieren. Oké, ze laten wel, twee derde, of zelfs

meer, open hé? Groen, hé? Maar dan nog, aleja—het sloeg me tegen. (lacht)

Jonas: Ja, want dat is—ja...

Geert: Bon, ze kunnen dat, denk ik, krachtiger verdedigen, hé.

Jonas: Twee euro tol?

Anton: Twee euro per keer ja.

Geert: Voor den auto, telkens als ge er passeert. Maar aleja, twee euro, ça va nog.

Anton: Met abonnementsformules kunde dat waarschijnlijk nog—

Geert: Voila. En dat ge moet betalen om 't stad binnen te rijden—het is raar dat het hier niet is, maar da's een ander paar mouwen. Maar goed. Wat doen we nog. Vanuit communicatief oogpunt, of vanuit—ja. Weet ge iets van hoe dat het ontwerp er gekomen is? Van de wedstrijd?

Jonas: Ja, nee. Eigenlijk niet?

Geert: Ah voila. Da's misschien ook een belangrijk aspectje. Want er was eerst het basisconcept van: "We gaan er een park maken, en we gaan het financieren vanuit de stad uit." Maar, de dingen—voor het ontwerp zelf dan, omdat het eigenlijk een heel specifiek gegeven is hé, zo'n lang, smal ding—hebben we relatief rap gezegd van: "We gaan het niet zelf doen." Het is ook een redelijk complex—we gaan er een wedstrijd voor uitschrijven. En er is een wedstrijd gebeurd, in samenwerking met de Smets (?), da's de Vlaamse bouwmeester—waar dan denk ik vijf groepen uit gekomen zijn. Dus van verschillende—zowel technische als landschaps-ontwerptechnische bureaus. En, euhm. Uiteindelijk is dat gewonnen door de mannen die hier op staan he. Archineering, en—hoe heet het ander weer al?

Anton: West-8 of zo iets?

Geert: Nee, nee. West-8 niet, hé. HNS, H+N+S, landschapsarchitecten. Dat zijn eigenlijk twee Nederlandse bureaus. H+N+S is eigenlijk geselecteerd—zijn sterke punt is echt het ontwerp-matige: hoe dat ge met de hoogteverschillen moet werken, welke bomen en struiken dat soort dingen. En de anderen zijn geselecteerd—Archineering, dat was in dezelfde groep voor alle duidelijkheid—op basis van hun kennis of hun know-how van fietspaden en fietslinken, en alles wat daar mee te maken heeft. Plus, ook hun technisch—en oké—maar gewoon omdat we die combinatie ook heel duidelijk wouden maken. Oké, 't is een park, maar ook tegelijkertijd een route. Een route voor fietsers, om gemakkelijk van de ene naar de andere kant—op een fijne manier van den ene naar de andere kant te geraken. Het is langs de ene kant lokaal, en langs de andere kant is het echt wel gewoon een verbindingsstuk tussen verschillende dingen. En ooit, wanneer er weer geld is, moet ook die brug er dringend komen.

Jonas: Ja, want er was toch één, hé? Vroeger, er was toch daar een brug.

Geert: Daar niet. Hier was een brug. En waar dat nu ook die brug is, de aansluiting stillekes aan ook gaat komen.

Anton: Daar hebben we ook wat—

Geert: Maar vooral deze brug zou er moeten geraken. Da's tussen het provincieplein en één van die bastions. Da's ook—het winnend ontwerp is daarop ook geselecteerd. Ze gaan hier zo twee verhardingen—twee bastions, twee pleinen, zeg maar—waar dat—enerzijds is dit vooral gericht op de buurt, maar anderzijds was dit vooral voor het idee van de brug, en soort van samenkomstplek—een samenkomst waar al de verschillende stromen bij elkaar

gingen komen. En dat blijft, hé, ik bedoel—

Anton: En gaat hier ook geen brug onder komen nog, of zo?

Geert: Ja het idee was om hier nog een fietserstunnelke te steken, maar da's voorlopig afgevoerd, wegens geen centen. Omdat, hier komt eigenlijk een heel fietspad dan, naar de parkabdij, langs de achterkant van de huizen daar. Da's wel technisch al— Anton: Dat de fietsers niet meer over de—nu is dat altijd de kinderen stroom naar het Sint-Albertuscollege en het Heilig Hart enzo. **Geert:** Ja, ja. Ze hebben nu—allez, dit is nog een oud planneke, ze hebben nu de dingen helemaal aangepast—het kruispunt gaan ze wel helemaal heraanleggen, om het veiliger te maken. Maar het gaat niet ongelijkvloers komen. Wat is er nog geweest? Ja wat ik eigenlijk vergeten ben—want ik had eigenlijk moeten opschrijven—er is nog een aanpassing van het RUP geweest, het RUP van BUUR. Een jaar of twee geleden, om nog een hele hoop details te regelen, er paste toen ook nog een studentencomplex in— Anton: Ja, hier komt, aan den overkant komt ook nog een parkske zeker?

Geert: Hier.

Anton: Ah, daar.

Geert: Ah. Ja, hier komt ook een parkske, ja, ja. Dat heeft daar niks mee te maken. De Tiensesteenweg—ja, dat klopt. Klein Rijsel. Anton: Is dat ook geen residentie of zo?

Geert: Daar komt ook een—dat zijn sociale woningen plus een park die dan aansluiten aan de woningen daar. Dat klopt.

Anton: Ja, want daar waren wij ook origineel—we waren zo het gebied eens gaan scouten, zogezegd. Dat is daar nu ook zo'n beetje half braakliggend, half—

Jonas: Ah, toch. Ja, ja, ja.

Geert: Ja, da's een plek, hé.

Jonas: Ja, 'k was efkes niet mee—

Geert: —aan het provinciehuis is zo'n park en dan is 't—

Anton: —en een speeltuintje en—

Jonas: Ja, ja, juist.

Geert: Dus, ja. Dat gaan ze hier ook nog aanleggen.

Jonas: Ja, oké.

Geert: Ja, het is inderdaad, een kluwen van verschillende projecten in elkaar. En hoe dat het nu verder gaat in de komende jaren... In principe—dit wordt aangelegd vanaf september. Een jaar of twee, drie gaat dat duren vermoed ik. En dat zijn ze hier ondertussen ook nog bezig—die laatste toren.

Jonas: Ja, just. Da's dat met die parking enzo, ook.

Geert: Ja. De parking die zo geweldig schoon is. Een oranje toevoer.

Anton: Met mooie roze constructie.

Geert: (lacht) Da's duidelijk, we gaan het daar op houden. (lacht)

Jonas: Die al aan het afbleken is.

Geert: Ja, en vooral van de werken, al de vettigheid dat daar naar beneden stroomt.

Jonas: Ah, da's daarvan...

Geert: Ja, da's daar van.

Jonas: Ik dacht dat dat van 't licht ofzo was, dat dat was afgebleekt.

Geert: Nee, nee, nee. Ik denk niet dat 't de meest—hoe moet ik dat zeggen—duurzame constructie ter wereld is, maar da's een ander paar mouwen. (lacht) Ja, want los van het architecturale—want dat vind ik dat persoonlijk een relatief drama—wat dat inhoudelijk wel interessant was, en da's ook iets waar dat ge als stad iets meer vat op hebt, is dat eigenlijk heel de ontwikkeling hier —da's tien jaar later als deze kant—het grote verschil is dat ge hier wel een soort van stedelijke variatie hebt, en hier eigenlijk niet. Aleja, hier zijn 't kantoren, hé. Punt. Heel die rij tot en met Provinciehuis, is één grote kantorenblok. Terwijl dat ge aan den overkant wél de variatie hebt van woningen, kantoren, een hotel. Oorspronkelijk was er ook een cinema in, die is helaas gesneuveld. Maar daar krijgt ge wel een soort van stedelijke variatie dat—eigenlijk de bedoeling was om hier ook in te krijgen—maar toen blijkbaar nog niet haalbaar was, en economisch nog niet haalbaar was. En vijf jaar later wel—en dat vind ik op zich wel een interessante evolutie. Ook om maar te zeggen hoe rap de dingen kantelen. Eigenlijk is dat een heel essentieel onderdeel om uw kwaliteit en uw identiteit van dit stuk te krijgen. Nu is dat dus fijn, tussen acht en zeven—of tussen acht en zes—maar nadien is dat een lege boulevard. Punt. Terwijl dat ge hier nog wel wat leven hebt, 's avonds. En eigenlijk is dat—

Anton: En, ja. Daar hebt ge sowieso een stroom van mensen die naar het station moeten—

Geert: Ja. Da's waar. Da's een beetje jammer. Maar voor de rest—

Anton: Maar da's toch ook wat dat ze hopen te houden, hier? Bij de centrale werkplaatsen, met de—

Geert: Ja. Maar dat is dan wel, relatief veel aandeel wonen in—maar daar zitten inderdaad nog wat andere dingen tussen. Maar daar gingen de publieke functies vooral in die hallen gezet worden. En daar komt de problematiek van de kostprijs van die hallen naar boven. Het zijn heel schone hallen, en iedereen vind dat graaf—en iedereen wilt dat behouden—maar—

Anton: Het kost te veel geld om ze te herwerken.

Geert: Een bom geld. En, ja. Nieuwbouw is goedkoper en energievriendelijker... Maar bon, ze gaan het wel doen.

Anton: Maar nu zijn ze toch bezig met het te renoveren, al, van twee hallen ofzo? Er staan toch al stellingen rond.

Geert: Euh. Ze zijn instandhoudingswerken aan het doen. (lacht) Om er voor te zorgen dat ze het kunnen hergebruiken binnen een paar jaar. Dat is het concept.

Anton: Ah, oké.

Geert: Ze hebben dat bij Hal 9 nu gedaan, een jaar of twee geleden—maar ook daar gaan ze dat terug moeten doen. Om maar te zeggen—

Jonas: Ik ben daar ooit eens binnen geweest—in zo'n hal. Toen dat nog echt zo één gans leegstaand park was. Ik weet niet, een paar jaar terug of zo? Drie vier jaar terug of zo?

Anton: Ja, het Spit heeft daar nog lang gezeten, hé?

Geert: Ja, just.

Jonas: Ja, maar daar is ergens zo een tijd geweest dat er niks was. Dat het echt zo gewoon braakliggend was, en dan ben ik is binnen geweest, in—als ge de steenweg hebt—de

achterste hal, helemaal. Ik weet niet welke dat is.

Geert: Ah, ja. Hal 9.

Anton: Die héle grote.

Jonas: Ah, awel, dat is Hal 9. Waar dat de bibliotheek in gaat komen, of zo iets?

Geert: Ja, nee dat gaat van voor komen. De jeugddienst gaat erin komen. Nu dat blijft wel overeind, ze—dat plan. Maar euhm. Ik denk binnen een jaar of twee, dat ze dat eindelijk gaan kunnen doen. Het is crisis, hé, mannen. (lacht)

Jonas: Ja, maar nee—

Geert: Ja, maar 't is echt hé.

Jonas: Het is goed dat ge realistisch—allez, dat ge eerlijk en realistisch zijt met ons—ook over het feit dat het crisis is en dat er te weinig geld is. Dat is realistisch. Dat is niks voor u over te schamen of zo.

Geert: Nee, nee. Maar dat is ook—ge ziet dat in heel veel stedelijke ontwikkelingsprojecten, dat de laatste jaren de gas—

Anton: Terwijl d'r eigenlijk—aleja, want we hebben allebei wat research moeten doen al, omdat we ook met zo'n paper, die netjes onderbouwd moet zijn—dat het toch pas vanaf de jaren negentig is, die hele vernieuwingsdingen.

Geert: Ja, absoluut.

Anton: Nu is het precies toch aan het minderen dan, met—aleja, de plannen niet, maar de uitvoering ervan wel dan misschien. Geert: Hier en daar wel, ja. De publieke financiering stukt een beetje. De private, in tegenstelling tot andere steden, lukt nog wel, maar—afijn, dat heeft met de specifieke situatie van Leuven te maken natuurlijk, dat toch nog altijd een interessante mark is voor ontwikkelaars, hier. Omdat het een kleine stad is, met grote inkomens. Dus veel vraag, mensen die bereid zijn om—da's persoonlijk —waanzinnige prijzen te betalen voor bepaalde kleine appartementen. Ja, da's natuurlijk... Gefundenes Fressen voor ontwikkelaars, hé. Die blokken blijven—en ook de verschillende projecten—de Vaartkom blijft gaan. Dan, publiek—

Jonas: Ja, inderdaad. De vaartkom, da's ook geen goedkoop project, vermoed ik. Aangezien dat ze daar ook de Silo gaan— Geert: Ja, daar zijn we ook nog niet aan toe, die silo. Da's nog—

Anton: Da's toch—da's wel schoon, als 't er zou komen. Impressionant.

Geert: Als het er zou komen. Da's waar.

Jonas: Als 't er zou komen. (lacht) Nadruk daar op.

Anton: Da's wel een prijskaartje dat daar aan hangt. Veel nullekes. Maar goed.

Geert: Zijn er bepaalde aspectjes, thema's...

Jonas: Wacht ze, effekes zien.

Geert: Misschien efkes, als ge de rol van de stad op zich van de stad moet hebben, waar dat wij—bij wijze van spreken—een rol in spelen, is als tussendingen, uiteraard. Maar wij, de stad maakt de Ruimtelijke UitvoeringsPlannen, van alle gebieden. En eigenlijk is dat den enige, maar wel een gigantisch sterke hamer dat ge hebt. Dus, gewoon door het feit dat ge—

Anton: Ja. Ge hebt een veto.

Geert: Het feit dat ge grondbestemming kunt geven, dat ge dat soort dingen kunt maken—maakt eigenlijk dat ge de contouren kunt vastleggen van heel uw gebied. Voor alle duidelijkheid, we maken dat niet vanuit een ivoren toren, maar dat wordt eigenlijk gemaakt ten eerste vanuit—ja, wat dat ge wel weet—van algemeen belang. Maar ten tweede uiteraard ook met alle—

Anton: In samenspraak.

Geert: —in samenspraak met—officieel en officieus—met alles en iedereen die daar in de buurt woont en werkt, en gronden heeft —ook niet onbelangrijk. En op basis daarvan krijgt ge eigenlijk een ruimtelijk uitvoeringsplan. En dat is dan in verschillende fases eigenlijk ook naar de buurt gecommuniceerd. Eerst gewoon—eerst masterplan, dan het voorontwerp, dan het ontwerp en dan definitief. En dan definitief en dan de aanpassing—(onverstaanbaar). Da's eigenlijk ook een proces van jaren. En da's ook niet slecht dat dat een proces is van jaren, want er is—als ge het begin vergelijkt met het einde, dan is daar enorm veel in geëvolueerd. Dat is hier zo gebeurd, maar dat is ook in de Vaartkom zo gebeurd, en dat is ook aan de Hertogensite nu aan het gebeuren. Dat is eigenlijk in alle grote projecten zo. Dat is eigenlijk het ding—als ge als stad één ding hebt, dan is het dat. Eén wapen, dat. Als ge dan nog een grote ontwikkelaar hebt, zoals hier—dan kunde nog is een overeenkomst met de ontwikkelaar sluiten, bijvoorbeeld over het aantal sociale- of stadswoningen dat ze in hun project moeten steken, en dat soort toestanden. Maar dat is alleen maar als ge grote ontwikkelaars hebt, zoals hier—zoals in de Vaartkom, daar hebt ge er zo'n drie. Zoals aan de Hertogensite, daar hebben we er één. Enzovoort. Voila.

Anton: Ja, 't is moeilijk denk ik voor ons om dat—

Geert: Waar dat jullie nu naar toe gaan met al die informatie— (lacht)

Anton: —om onze problematiek te gaan vastpinnen eigenlijk.

Jonas: Ja, inderdaad.

Anton: Maar misschien moeten we het anders bekijken, en bijvoorbeeld vanuit het standpunt van: "Stel, dat als jullie als stad heel utopisch mogen zijn—wat zouden jullie dan kunnen of willen wensen?" Want, het geen dat wij gaan maken, gaat sowieso denk ik, ten eerste niet gebruikt worden—als we daar eerlijk in zijn—

Jonas: Ja, nee, ja.

Anton: Maar het zou moeten kunnen gebruikt worden. Het zal ook niet volstrekt realiseerbaar zijn.

Jonas: Het mag, ja—utopisch zijn.

Geert: Maar eigenlijk hé, het utopisch gedeelte, het vrijdenkende gedeelte—ge hebt eigenlijk nog vroeger dan die concrete projecten, dat zit in uw structuurplan of zo ietske. Dus ik weet niet of ge daar heel veel over weet, maar wij hebben van de stad zo'n structuurplan opgemaakt, en dat is eigenlijk waar dat ge alle verschillende functies, en heel het gebied van de stad gaat omschrijven—waar dat ge de komende twintig jaar naar toe gaat, en wat ge maakt. Tussen, pak maar 2000 en 2003—en dat is nu aan herziening toe. Maar dat is eigenlijk het moment waar dat ge The Big Picture maakt, en waar dat ge zegt van: "Kijk, hoeveel auto's gaan er over tien jaar bijkomen, en hoe gaan die evolueren? Hoe gaan we—

Anton: Dus ge gaat kijken naar de projecties van het aantal inwoners of—

Geert: Ja. Hoeveel mensen gaan we nog verkrijgen—waar kunnen die bij, waar kunnen die niet bij? Waar kunnen we vooral niet bij? Wat is het probleem met de fietsen op dit moment, waar zijn de oplossingen daarvoor? Dat is eigenlijk het moment dat ge een groter beeld maakt. En we hebben dat toen, in 2000 hebben we eerst de hele oefening bij ons gemaakt—die hebben we met alle belanghebbenden gemaakt—en dan zijn we daarmee naar de bevolking gegaan, twee jaar lang. (lacht) Maar dat was ook niet vanuit het participatief idee, van: “Ge moogt mee nadenken,” maar toen was het nog vanuit het idee van: “Zeg mij wat er goed is en wat er slecht is.” En dat hebben we dan zo min of meer gedaan. En nu was die idee om dat eventueel wel al wat vanuit een participatief idee te gaan opbouwen—en het is daar een beetje aan het blokkeren op dit moment, want dat is zo complex, en zo groot, en zoveel verschillende belangen—

Anton: En dan gaat ge zo allemaal kleine stemmetjes hebben—

Geert: En het is heel—vaak moeilijk om mensen te vinden die mee denken, los van hun eigen hic et nunc. Dat willen we graag, en er zijn er ongetwijfeld, maar het feit dat ge die gaat selecteren is op zich al heel subjectief. Ge kunt wel zeggen van: “Den Toon is ne goeie, en den diene daar is niet goed want die denkt alleen maar vanuit zijne auto.” Aleja...

Jonas: Ja, ja.

Geert: Daar zou op zich—

Anton: Maar misschien heeft die even veel gelijk.

Geert: Ah, ja. Vanuit zijn auto-standpunt hé. Absoluut, absoluut. Ook al kunde dan zeggen van: “Kijk, als we nog vijf procent auto's bij krijgen, dan staat den boel gewoon stil.” Dus dat is een—en we zijn aan het zoeken, ook naar een—we waren daarjuist er mee bezig—ook naar een soort van infographic systeem te maken, en te zeggen van: “Kijk dat is de situatie, dat zijn de uitdagingen, hoe moeten we daar nu mee rond.”

Anton: Ja, misschien is dat wel iets waar dat wij zouden—maar dan blijft het wel natuurlijk specifiek over Leuven gaan?

Jonas: Maar ja, uiteindelijk, ja.

Geert: Ja, maar dat gaat ge natuurlijk overal hebben als het Europese steden zijn. Want, au fond zijn de dingen waar dat wij mee geconfronteerd worden misschien een beetje anders dan de andere steden, maar—

Anton: Ja, maar als het echt al—het zullen de zelfde uitdagingen zijn.

Jonas: Ja, maar ja. Onze taak is eigenlijk om iets te gaan ontwerpen wat duidelijkheid werpt binnen de problemen binnen ons stad ook, nee?

Anton: En dat misschien iets aanreikt aan mensen om makkelijker dingen te bekijken, en zo.

Geert: En moeten jullie ook letterlijk visualiseren?

Jonas: Ja, ja.

Geert: Dat vind ik—allez, da's iets waar dat wij heel hard op aan het sjikken zijn. Hoe maakt ge duidelijk van—want ge kunt met cijferkes aankomen, en dit en dat, en dit en dat. Maar dat is, pff—

Jonas: Ja, nee, nee. Dat zegt niks.

Anton: Dat is een beetje wat wij studeren eigenlijk.

Geert: (lacht) Awel ja, 't is daar mee.

Anton: Het visueel overbrengen van informatie.

Jonas: Ja, inderdaad.

Geert: En op zich is dat wel iets interessants. Dat ge inderdaad door drie, vier sterke beelden al—aleja, ge kunt duidelijk maken, wast 't maar bij wijze van spreken—slecht voorbeeld, hé—een huizeke, en er zit al zoveel volk in en er kan nog zoveel volk bij. Er zijn zo veel mensen die dat binnen willen.

Anton: En is dat—dat plan dat jullie bijvoorbeeld in 2003, of wanneer dat het dan ook was—is dat beschikbaar of kunnen wij dat inkijken?

Geert: Ja, maar dat zijn achthonderd bladzijdes. (lacht) Aleja, er zijn ook kortere varianten van, dus ja.

Anton: Want het kan misschien wel interessant zijn om daar eens héél diagonaal door te gaan. Gewoon zodat we kunnen zien van: “Wat zijn bijvoorbeeld dingen waar dat wij iets mee kunnen gaan doen,” of zo, hé?

Jonas: Ja.

Anton: Want ik denk dat het dan wel interessant is om dat te gaan terugkoppelen bijvoorbeeld aan zo'n beeldtaal, of een soort van —ja, een taal, hé? Een soort van—

Jonas: Of een, ja, een voorstelling—maar, ja.

Geert: Ja, eerst en vooral een analyse en dan vooral toch een evolutie en duik daarin van waar dat ge naartoe wilt. 't Is dat eigenlijk dat ge moet—

Jonas: Ja, want over die infografiek dat jullie maken—da's gewoon proberen voor te stellen wat dat de problemen hier specifiek zijn, of echt in de stad, of...

Geert: Dat gaat over heel de stad, eigenlijk. Het begint eigenlijk vanuit de globale problematiek, per thema—en dan wordt dat toegespitst telkens op de respectievelijke plaatsen waar dat we naar toe gaan. Dus ge kunt beginnen met uw informatie—bijvoorbeeld rond de toename van autobewegingen—of de afname, maar helaas de toename van het aandeel autobewegingen. En dan zeggen van: “Kijk, we verwachten nog x-aantal mensen in de buurt bij, en die functies komen er ook nog bij: wat zijn de gevolgen, en wat zijn eventueel de oplossingen, of wat zijn alternatieven?” Dus dat zijn eigenlijk—da's de denkpiste dat we nu aan het doen zijn. Voor alle duidelijkheid, da's een denkpiste die voorligt, maar waar dat ze met het college nog niet allemaal overtuigd zijn—we zijn er met z'n allen aan aan het duwen, 'k zal het zo zeggen. (lacht)

Jonas: Ja, maar nee, dat is interessant.

Geert: Ook omdat—aleja, om het simpel te zeggen—niet iedereen heeft dezelfde visie over de evolutie van de stad, natuurlijk. Jonas: Maar dat vertrekt wel vanuit het structuurplan, zo iets?

Geert: Ja, ja. Het structuurplan is een soort van globaal beeld, waar een mobiliteitsplan ook in past—da's eigenlijk de essentie van uw stad, vind ik, maar bon. Hoe dat ge het wilt—de hardware van uw stad—software da's iets anders, dat moet er nadien in. Da's eigenlijk de essentie, hé? Welke ruimtes dat ge hebt, welke—proberen te motiveren wat dat ge eerst ga proberen af te blokken. Anton: Ja, en misschien is dat wel interessant om—allez, iets aanreiken wat dat die motivatie van dat plan vergemakkelijkt, of—vertalen naar een—

Jonas: Soort toolkit, iets?

Anton: —naar een leesbaar geheel, dat geen achthonderd pagina's nodig heeft. Maar dat ge gewoon, kort kunt...

Jonas: Ja, maar nee. Dat is typisch eigenlijk aan het stad, dat dat veel—

Anton: Dat is zo complex.

Jonas: Ja, inderdaad.

Geert: Da's waar.

Jonas: Maar zo iets—zo'n visualisatie, willen jullie dat dan communiceren naar schepenen toe, of 't stad zelf?

Geert: Bevolking toe, hé? Ik denk dat het vooral relevant is voor de bevolking, hé? De schepenen mogen al is—ze worden betaald om al eens een paar A4'kes te lezen, zal ik maar zeggen. Maar het is vooral relevant denk ik—

Jonas: Om de bevolking duidelijk te maken—

Geert: Daarom ook dat wij ook dat soort van boekskes maken. Da's zo de Mozaïek dat we—ik dacht dat het Park Belle-Vue erin stond, maar da's niet waar. Maar dat is eigenlijk het beleidsplan van Groen, vertaald. Dat wilt zeggen dat ge de concrete projectjes er in zet, en dat ge stiekem hier en daar de beleidsdoelstellingen er mee in schuifelt, maar bijna zodanig dat ge het bijna niet merkt. Dat is goed—da's één manier, hé, in een boekske steken, foto'ke, haalbaar, verdelen in alle bussen, en dit en dat.

Jonas: Maar da's éénrichtingsverkeer, hé.

Geert: Maar da's éénrichtingsverkeer, voila. En nu zijn we aan het zoeken naar—we doen dat ook met tentoonstellingen, hé—wat dat ik daarstraks al zei, die infonamiddagen—en dat is al een beetje meer tweerichtingsverkeer. Maar nog niet genoeg naar ons goesting. Tot nu toe hebben we aan tweerichtingsverkeer gedacht, vooral op digitaal niveau—maar allez, bon, dat ligt—zoals ik daarstraks al zei—in het verlengde van de website. Ligt totaal op z'n gat op dit moment. Dus daar zijn we nu een andere manier aan het zoeken, en wat dat we hadden gedacht: een soort van container in te richten, en met die container overal de stad rond te trekken, alle plannen daar op één of andere manier in te visualiseren—

Anton: Ja, ik denk dat zo'n digitaal plan—allez, ik bedoel, dat is de toekomst hé, hoe dat ge het nu draait of keert.

Geert: Ja dat—da's een feit.

Jonas: Steden hebben het altijd moeilijk met digitale dingen, hé.

Geert: (lacht)

Jonas: Als ge zo de website bekijkt, van allez—ook zo van België, of van dingen zelf—als ge zo iets moet doen—

Anton: Overheden.

Jonas: —Student on Web of zo iets, of weet ik veel. Overheden, ja, inderdaad. Da's altijd zo'n—sorry dat ik het zeg—een klucht. (lacht)

Geert: Weet ge hoe dat dat onder andere komt, en dat gaat omdat ze de goedkoopste moeten pakken.

Jonas: Is dat? Ah, oké.

Geert: Dat is omdat de wet van de overheid—bij zo'n opdrachten moet ge in principe altijd de goedkoopste van een opdracht pakken. En dat zijn dikwijls bedrijven die zwaar onder hunnen prijs inzetten om het binnen te halen, en eens dat ze het binnen hebben, beginnen die van alles bij te vragen om bepaalde tools te ontwikkelen. En dan zegt ge: "Ja maar dat was niet binnen jullie aanbod?" En dan begint de discussie—

Jonas: Ma wa.

Geert: En bla bla bla. En dat is—echt waar—één van de hoofdredenen.

Jonas: Amai.

Geert: Dat is om te rotten. Maar bon.

Jonas: Wist ik ook niet.

Geert: (lacht)

Anton: Ge leert veel bij!

Jonas: Ah, da's dus de reden! Oké.

Geert: Maar ja, eigenlijk niet de enige, maar toch. Drie kwart van de gevallen, ja, absoluut. Jonas: Echt? Allee, je.

Geert: Ja, da's moeilijk hé. Op zich, da's ook ne sector waar dat veel geld in zit, en moeilijk controleerbaar, dus da's een beetje— Jonas: Ja, da's waar, da's waar.

Geert: Want, wat is de ene aan het doen... Plus, het varieert heel snel hé. En dan de discussie—dan die gigantische discussie of dat er inhoud moet op de website of niet, en dat soort dingen...

Anton: En wie gaat dat aanleveren, en wie onderhoudt dat dan.

Geert: Ja, voila, dat is de discussie.

Jonas: Ja, maar voor zo iets, voor zo'n infografie—als ge het tweerichtingsverkeer wilt, is online wel echt—

Geert: Ne goeie, hé?

Anton: Ja, zeker—awel, ja, maar, als ge het nu gewoon simpel bekijkt als—bijvoorbeeld als de buurtbewoner—ik zeg nu maar iets —dat ge als buurtbewoner bijvoorbeeld kunt zeggen van: "Oké, ik wil iets met mijn straat doen." Hoe dat ge dat kunt inzenden of weet ik veel? Ik weet nu niet of dat belang heeft, of niet. Maar dat ge bijvoorbeeld kunt zeggen: "Hier is mijn straat, hier wil ik een kruispunt, of hier wil ik éénrichtingsverkeer"—dat ge met een pijl kunt aanduiden, of zo. Dat we zo iets zouden kunnen—da's nu een héél...

Jonas: Ja, da's wel heel—want als dan honderd burgers dat gaan doen dan... Maar da's iets—dat is wel een beetje onze taak wel, hé? Wat dat wij wel kunnen gaan doen.

Geert: Ja, en vooral hoe dat ge dat dan kunt, op het einde kunt doen samenbouwen tot één of twee, of drie varianten, of weet ik veel. Wij hebben dat bijvoorbeeld op papier gedaan, bij Bodart—niet zo lang geleden, vorig jaar—en ge krijgt inderdaad honderdvijftig varianten, dat ge denkt—

Jonas: Ja, inderdaad, dat is een beetje het probleem.

Anton: En dan: "Wat nu?"

Geert: Ja. (lacht) En dan kunt ge zelf een beetje gaan de grote lijnen uit halen, maar eigenlijk moet ge dat op voorhand doen. Ge moet eigenlijk op voorhand zeggen—

Anton: Hier zijn grote lijnen, en dan moeten ze—

Geert: Ja. En moet daar eigenlijk dan een soort van—ja, een paar varianten eigenlijk van—meer die variant, meer die variant... Anton: Want da's natuurlijk ook wel zo'n beetje het ding van de stad—het stad is er om dat soort dingen eigenlijk te doen. Het is niet aan de burgers om het beleid uit te stippelen, of—

Geert: Nee, da's waar. Ja, én nee, hé. Want hoe langer hoe meer wel.

Anton: Ja. Het is natuurlijk belangrijk dat er vanuit de buurt komt, natuurlijk.

Geert: Ja, dat er ook input is. Want dat is denk ik—maar dan spreek ik natuurlijk helemaal vanuit de persoonlijke titel, vanuit waar dat ik woon—hebben we onlangs weer zo'n referendum gehad waarvan dat ik dacht: “Wadde?” Ik denk dat ge gewoon een paar varianten moet maken, en dat ge niet zozeer elke individuele burger zijn individuele expressie moet kwijt laten raken, maar dat ge gewoon een paar varianten moet maken. En dat ge moet zeggen van: “Kijk, dat is scenario A, B, C en D. En het is daar eigenlijk tussen dat we moeten gaan kiezen.” En dat moet daarom nog niet in de puntjes uitgewerkt, zijn, maar wel de principes. Bijvoorbeeld het één is—allez, om het nu simpel te zeggen, als ge het nu toepast hier op van achter—van alle auto's gewoon zoals nu. B, ge gaat alleen nog maar bepaalde zijstraten hier op laten uitkomen en de rest gaat allemaal af laten wijken op de dingen. C is dat ge alleen nog maar de fietsers laat—aleja, dat ge echt verschillende gradaties krijgt—

Anton: Ik denk dat dan alleen de buurtbewoners zelf—

Geert: —en hoe dat dan concreet eruit ziet, en hoe dat dan het kruispunt eruit ziet—dan is 't eigenlijk de taak van de stad.

Anton: Het gaat dan eigenlijk over groeiplannen en niet zozeer over alle—

Jonas: Zo iets moet dan eigenlijk vanuit de buurtcomité's, en niet vanuit elke individuele burger, hé. Want dat is dan iets wat dan het buurtcomité moet gaan regelen—het buurtcomité, of weet ik veel moet dat dan gaan—hoe moet ik het zeggen—communiceren —

Anton: Aanleveren?

Jonas: —of aanleveren, aan het platform dat wij—hoe moet ik het zeggen—bouwen? En dan hebt ge wel, ergens, een concreet idee—in plaats dat ge honderd verschillende ideeën hebt van honderd verschillende burgers—nee. Beetje de taak van, aleja, 'k weet niet.

Anton: Dat een buurt zijn belang verdedigt.

Jonas: Ja, inderdaad, dat een buurt dat eerste plan van honderd vijftig verschillende plannen gaat samenvoegen, en daar uiteindelijk die vier versies uit gaat halen, en gaat aanleveren aan zo'n platform.

Geert: En is dat niet relevanter dat dat vanuit een dingen komt—vanuit de stad in dit geval—zou komen? Want dan—aleja, ge kunt veel vragen aan de jongens (lacht)—maar die. Ge kunt niet vragen aan hen—

Jonas: Ja, inderdaad. Ik was maar efkes aan het denken.

Geert: —aleja, ze kunnen niet zoveel tijd vrijmaken, als hier, om de cirkelstructuur volledig te maken: wij worden daar voor betaald, hé.

Anton: Da's ook hun argument, hé. Dat zij er niet voor betaald worden en dat ze het wel moeten doen.

Geert: Ja, absoluut. Maar in die zin moet ge ze er wel al bij betrekken, volgens mij—om die verschillende varianten al op zich scherp te stellen. Da's dan véél relevantere discussie, als inderdaad, dat kruispunt, en mijne auto, en dat soort gedoe.

Anton: Ja, inderdaad. Het moet breder zijn, maar tegelijk moet het ook specifiek zijn, zodat iedereen zijn—

Geert: Ja, maar het mag eigenlijk nog niet vertaald zijn naar stoep- en straatniveau. Want dat is eigenlijk het punt dat ge moet... Zij weten best wel van—onze wijk kan zo, of best zo evolueren, of moet zo evolueren. Maar of dat dan op stoep-en straatniveau zit— en ik denk dat dat eigenlijk—dat kan helemaal op het einde, maar dan moeten eigenlijk uw contouren al wel vastliggen.

Anton: Dan moet eigenlijk het vaste plan—of het grote beeld moet al—

Geert: Ik denk het wel. Maar dan zitten we eigenlijk al op het niveau waar dat we hier op gedaan hebben, hé. Het park ligt er. Punt. Anton: Maar ik denk, momenteel is er toch één—ik denk dat toch—is er een plan om Leuven volledig— of het centrum van Leuven —volledig autovrij te maken?

Geert: Euhm. Niet volledig, maar wel grotere lappen.

Anton: Dat wordt meer en meer—

Geert: Ja, ja ja. We gaan dat ook—

Anton: En dat hangt dan vast aan het klimaatneutrale aspect dan, waarschijnlijk.

Geert: Dat wordt onder de zelfde noemer verkocht. Ja. (lacht) Nee nee, da's waar, da's waar. Ja, maar bon, ge hebt daar ook verschillende stemmen in, hé. Da's het idee inderdaad, om het autovrije gebied te vergroten, om bepaalde stukken alleen maar tot bewoners toegankelijk te maken—om de lussen ook in orde te brengen. En eigenlijk, als ge dat historisch beziet: dat groeit gewoon, hé. Dat is al jaren aan het groeien, en dat gaat waarschijnlijk—nu gaat dat erdoor komen, en binnen vijf of tien jaar, vijftien —gaat dat weer groter worden. En ooit zal is heel die ring wel autovrij gemaakt worden, maar voorlopig nog niet. Het is zone 30 voorlopig.

Anton: Het is een begin, hé.

Jonas: We komen er, hé. Lager en lager.

Geert: (lacht)

Anton: Zone 20, zone 10. Zone achteruit.

Geert: Maar zone 20 is op zich een—(lacht). Nee, maar. Die verschillende varianten, ik denk als ge dat op één of andere manier kunt visualiseren: dat is wel interessant. En dat is niet alleen relevant voor hier, maar da's echt relevant voor elke stad, hé. “Waar willen we naar toe?” Da's eigenlijk gewoon nadenken—“Allez, waar willen we naar toe, hé? Wat zijn uw prioriteiten, wat kunnen we aan, wat zijn onze sterktes, onze zwaktes? Moeten we onze zwaktes versterken, moeten we onze sterktes versterken?”

Anton: Da's dan een soort van toolkit, of zo, die we dan kunnen ontwikkelen. Ik denk dat dat wel interessant is.

Geert: Als ge daar ooit iets rond maakt, dan moogt ge het doorsturen. (lacht)

Jonas: Dan komen we nog eens een babbelke doen.

Geert: Goed, want da's iets waarop dat we aan het sjikken zijn.

Anton: Nee, maar dan hebben wij een—dan zijn wij zelfstandigen en dan—

Geert: Voila! (lacht)

Jonas: En dan zijn we den enigen eigenlijk, hé! Dan moet ge ons wel aannemen, hé!

Geert: (bulderlacht) Ik wou juist zeggen: “Dan zitten we weer met de miserie van de goedkoopstel!” (lacht)

Jonas: (lacht)

Anton: (lacht)

Geert: Ge kunt dat zo specifiek definiëren dat we niet anders kunnen dan (onverstaanbaar)—maar bon. (lacht)

Jonas: Ohh...

Anton: Past op, hé.

Jonas: Ja, we zitten hier euhm—nee, nee. Goed!

Anton: Ja, da's wel goed, want dat was een beetje het probleem denk ik. We hebben zoveel gebabbeld, en dan was het zo van: “Wat gaan we nu eigenlijk doen?!” Want we hebben dan wel zo lang zitten babbelen—maar het werd allemaal complexer en ik denk dat het bij Toon ook—allez, na ons gesprek met Toon, werd het allemaal veel onduidelijker omdat het geen—

Jonas: Ja, ja inderdaad.

Anton: —omdat het zo—ja, bij hem ging het vooral over, ja... De stoep en de straat, hé. Ik denk dat we het breder gaan moeten bekijken, omdat we het moeten toespitsen op het volledige verstedelijkingsprobleem.

Geert: Het is trouwens niet alleen een probleem, hé, maar bon.

Anton: Nee, nee.

Jonas: Ja, nee, maar da's ook wat dat onze mentor ook zei, uiteindelijk. “Ge moet het veel breder gaan bekijken.”

Anton: En hij zei dat we moesten blijven bij dat idee van zo'n toolkit of iets gaan doen daarmee, zelf.

Geert: Ja. En dan kunde nog, aleja, door dat—

Anton: En we kunnen dan een case gaan maken van bepaalde dingen, of zo.

Geert: Aleja, ik bedoel, dat klinkt abstract, maar dat is daarom niet abstract, hé. Want ge kunt—allez ik bedoel—'t is niet omdat het over de stoep gaat dat het niet relevant is, dat ge—

Anton: We moeten van iets heel abstract, iets heel tastbaar maken voor de gewone mens.

Jonas: Ja, iets heel concreets.

Geert: Ja, en zou ge u dan op het park hier concentreren of de evolutie van het hele binnen-gebied tussen die twee steenwegen— pas op, da's ne complexen zenne, maar. Ik denk dat dat nu de grote vraag is, hé.

Anton: Ja, het merendeel is nu toch al zone 30 geworden, ook hé.

Geert: Ja, ja. Grote stukken zone 30 en blauwe zone behalve één stuk, maar bon. Ik weet niet wat den Toon daar over gezegd heeft...

Jonas: Ja, daar was—

Geert: Dorpspolitiek.

Anton: Daar was hem niet over te spreken.

Geert: Dat er blauwe zone geworden is? Ah, doorgevoerd wordt.

Jonas: Omdat dat in een vakantie werd dat doorgevoerd—

Anton: —dat was nog niet zeker, maar plots was 't dan wel in eens geregeld.

Jonas: Dan moest iedereen 60 euro betalen voor een bewonerskaart of zo iets.

Anton: Ja, en 300 euro voor een tweede auto, of zo iets.

Geert: Maar bon, afijn. Langs den andere kant waren er uit die buurt ook altijd klachten dat de studenten er gingen parkeren—en dan wouden ze die weg, en da's natuurlijk een truc om die weg te krijgen. Maar goed!

Jonas: Ja.

Anton: Heel erg bedankt voor ons uitleg te geven.

Geert: Ik ga u wat dingen doorsturen, hé. Wacht, dat van structuurplan, de brochure's van park Belle-Vue, waar dat de dingen van Mozaïek in staan. Ja 'k ga het straks—

Jonas: Ja, ja.

Anton: Ja, die 800 pagina's, ik weet niet of dat we dat gaan—

Geert: Nee, maar 'k ga de samenvatting doorsturen...

Jonas: Ja, samenvatting zou handig zijn!

Geert: Da's een brochureke van—ja, drie keer niks.

Anton: Nee, bedankt. Kunnen we veel mee doen, denk ik.

Geert: Ça va, héél goed.

Anton: Heel erg bedankt!

Jonas: Ja, inderdaad!

